

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ
ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL TERKİ DURUMLARININ İNCELENMESİ

Serpil ŞAHAN

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2025

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL TERKİ DURUMLARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Serpil ŞAHAN

Danışman
Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

ANTALYA

2025

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

**Serpil ŞAHAN'ın bu çalışması 17/01/2025 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim
Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Denetimi ve Teftişi Tezli Yüksek Lisans
Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.**

İmza

Başkan : Doç. Dr. Çiğdem APAYDIN

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fak. EBB-EYTPE

Üye : Doç. Dr. Mehmet ŞEREN

Antalya Belek Üniversitesi İnsani Bilimler Fak. Sosyoloji Böl.

Üye (Danışman) : Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fak. EBB-EYTPE

**AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
OKUL TERKİ DURUMLARININ İNCELENMESİ**

**ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri
tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulununtarihli ve
.....sayılı kararıyla kabul edilmiştir.**

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU

Enstitü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Okulu Terki Durumlarının İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazılmasında, bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

17/01/2025

Serpil ŞAHAN

TEŞEKKÜR

Tüm dünya olduğu gibi Türkiye’de de okul terki önemli sorun haline gelmiştir. Savaşlar, göçler, doğal afetler ve ekonomik krizler nedeniyle eğitime erişim zorlaşmıştır. Eğitim öğretimin her kademesinde okul terki yaşanmaktadır. Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin okulu terk durumlarının incelenmesine yönelik bir çalışmadır.

Yüksek lisans eğitiminde bilgi ve tecrübeleriyle yetişmemde emeği geçen değerli hocam Doç. Dr. Çiğdem APAYDIN’a, görüşlerini benimle paylaşarak bu çalışmama katkı sağlayan katılımcılarıma ve sabrı ve anlayışı ile yanımda olan çalışmamamın her aşamasında bana destek veren, görüş ve önerileri ile yol gösteren, tavsiyeleri ile beni cesaretlendiren değerli danışmanım Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI’ya teşekkür ederim.

Serpil ŞAHAN
Antalya, Ocak 2025

ÖZET

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKUL TERKİ DURUMLARININ İNCELENMESİ

Şahan, Serpil

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

Ocak 2025, 102 sayfa

Bu çalışmanın amacı Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin okulu terk durumunun tespit edilmesidir. Bu araştırma karma yöntemle hazırlanmıştır. Araştırmanın nicel kısmını Akdeniz Üniversitesi Öğrenci İşlerinden alınan ve son 5 yılda (2018-2023) okulu terk eden öğrenci bilgilerinden oluşan verilerinin incelenmesi oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel bölümünde araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Çalışma grubunu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde son 5 yılda okulu bırakan 14 öğrenci ve şu anda üniversitede görev yapan 6 yönetici olmak üzere 20 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırma sonuçları, okul terki durumunun yükseköğretimde yaygınlığına işaret etmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; Akdeniz üniversitesinde son 5 yılda aktif öğrenci sayısı azalmış ve okul terk oranı ortalaması %10,7 olarak hesaplanmıştır. Erkek öğrencilerin okul terk oranının kız öğrencilerin okul terk oranından yüksek olduğu görülmüştür. Fakülteler açısından ise okul terk oranının Mühendislik ve İlahiyat Fakültesinde daha yüksek olduğu; Tıp ve Hukuk Fakültesinde daha az olduğu elde edilmiştir.

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda okul terk sebeplerinin: azami öğrenim süresini dolduran, kendi isteği, azami sürede son sınıf olmayan, kayıt yenilememe, başarısızlık, diğer ve yönetim kurulu kararı ile okuldan ayrıldıkları ve en fazla okul terkinin azami öğrenim süresini doldurma sebebiyle yaşandığı belirlenmiştir.

Katılımcıların, ekonomik nedenleri, okul kaynaklı nedenleri ve bireysel nedenleri okuldan ayrılma nedeni olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların ekonomik neden olarak “maddi imkânsızlıklar ve kalacak yer sorunu olmasını” sebep olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Katılımcıların okuldan kaynaklanan neden olarak “atamalarının yapılmayacağını düşünmeleri, öğretim elemanlarının tutumu, uygulanan öğretim yöntemlerinin yetersizliği ve sosyal ortamların yetersizliği” gibi nedenleri okul terki nedeni olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Bireysel nedenler olarak “bölümü bilinçli olarak seçmemeleri, başka bölümleri

kazanmaları, öğrencilerin okul ortamına uyum sağlayamamaları, memur olarak işe başlamaları ve evlilik” gibi nedenleri okul terki nedeni olarak belirttikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu okul terkinin kendilerini olumlu etkilediğini söylemiş ve bu durumu iş hayatına erken atıldıklarını ve sevdikleri işi yapma imkânı bulduklarını belirterek açıklamışlardır. Okul terkinin kendilerini olumsuz etkilediğini belirten katılımcıların ise “zaman kaybım oldu, ekonomik özgürlüğü sağlayamadım ve hayalindeki mesleği yapamadım” dedikleri tespit edilmiştir.

Öğrenci katılımcıların bazıları okul terkini önlemek için okuldan destek aldıklarını belirtirken çoğunluğunun destek almadıklarını belirttikleri ve yönetici katılımcılar öğrencilerin okul terkini önlemek için çaba göstermediklerini belirttikleri tespit edilmiştir.

Okul terkini önleme konusunda katılımcıların: Okul rehberlik servisi destek olmalı, Burs imkânları arttırılmalı, Okul içerisinde iş olanakları arttırılmalı, Kalacak yer sorunu çözülmeli, Mezuniyet sonrası atanma garantisi olmalı, Oryantasyon çalışmaları önemsenmeli, Danışmanların görev alanı genişletilmeli şeklinde önerileri olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: eğitime erişim, eğitim hakkı, okul terki, yükseköğretim

ABSTRACT

AKDENİZ UNIVERSITY STUDENTS INVESTIGATION OF SCHOOL DROPOUT CASES

Şahan, Serpil

Master's Thesis, Institute of Educational Sciences

Thesis Advisor: Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI

January 2025, 102 pages

The aim of this study is to determine the school dropout status of Akdeniz University students. This research was prepared by mixed method. The quantitative part of the research consists of examining the data obtained from Akdeniz University Student Affairs and consisting of student information who left school in the last 5 years (2018-2023). In the qualitative part of the research, a semi-structured interview form consisting of questions prepared by the researchers was used as a data collection tool. Content analysis was used to analyze the data. The study group consists of 20 participants, including 14 students who left school at Akdeniz University Faculty of Education in the last 5 years and 6 administrators currently working at the university. Research results indicate the prevalence of school dropout in higher education.

According to the findings of the research; At Akdeniz University, the number of active students has decreased in the last 5 years and the average school dropout rate is calculated as 10.7%. It has been observed that the school dropout rate of male students is higher than the school dropout rate of female students. In terms of faculties, the dropout rate is higher in the Faculty of Engineering and Theology; It was found that it was less in the Faculty of Medicine and Law.

It has been determined that the reasons for school dropout at Akdeniz University in the last 5 years are: those who have completed the maximum education period, who have completed their maximum education period, who left the school at their own request, who are not seniors within the maximum period, who did not renew their registration, failure, other and by the decision of the board of directors, and that the most school dropouts were due to completing the maximum education period.

It was determined that the participants stated economic reasons, school-related reasons and personal reasons as the reasons for leaving school. It was determined that the participants stated "financial difficulties and accommodation problems" as economic reasons. It was determined that the participants stated reasons such as "thinking that they will not be appointed, the attitude of the teaching staff, the inadequacy of the teaching methods applied and the inadequacy of the social environments" as the reasons for dropping out of school. It has been determined that they stated individual reasons such as "not choosing the department consciously, getting into other departments, students not being able to adapt to the school environment, starting to work as a civil servant, and marriage" as reasons for dropping out of school.

The majority of the participants said that leaving school had a positive impact on them and explained this by stating that they entered business life early and had the opportunity to do the job they love. It was determined that the participants who stated that school dropout had a negative impact on them said, "I lost time, I could not achieve economic freedom and I could not do the job of my dreams."

While some of the student participants stated that they received support from the school to prevent school dropout, the majority of them stated that they did not receive support, and the administrator participants stated that they did not make an effort to prevent students from dropping out.

It has been determined that participants have suggestions on preventing school dropout: School guidance service should be supported, Scholarship opportunities should be increased, Job opportunities within the school should be increased, Accommodation problem should be solved, There should be a guarantee of appointment after graduation, Orientation studies should be taken into consideration, The duty area of consultants should be expanded.

KeyWords: access to education, education right, school dropout, higher education

İÇİNDEKİLER

DOĞRULUK BEYANI	i
TEŞEKKÜR	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vii
GRAFİKLER LİSTESİ	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu.....	3
1.2.Problem Cümlesi	4
1.2.1.Alt Problemler	4
1.3.Araştırmanın Amacı	5
1.4.Araştırmanın Önemi	5
1.5. Sayıtlar	5
1.6.Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar	6
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1. Hak Kavramı ve İnsan Hakları	7
2.1.1. İnsan Haklarının Sınıflandırılması.....	7
2.1.2. İnsan Hakkı Olarak Eğitim.....	8
2.1.3. Eğitimin İşlevleri	8
2.1.3.1. Toplumsal İşlevi	9
2.1.3.2. Siyasal İşlevi	9
2.1.3.3. Ekonomik İşlevi.....	10
2.1.3.4. Bireyi Geliştirme İşlevi.....	10
2.1.4. Eğitim Hakkının Boyutları.....	10
2.1.4.1. Felsefi Boyut.....	10
2.1.4.2. Hukuki Boyut.....	11
2.1.4.2.1. Ulusal Yasal Çerçeve.....	11
2.1.4.2.1.1. Anayasada Eğitim Hakkı	11
2.1.4.2.1.2.Yasalarda Eğitim Hakkı.....	11
2.1.4.2.2. Uluslararası Yasal Çerçeve	13
2.1.4.2.2.1 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde Eğitim Hakkı.....	13
2.1.4.2.2.2 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde Eğitim Hakkı (1. Protokol).....	14
2.1.4.2.2.3 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nde Eğitim Hakkı	15
2.1.4.2.2.4 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de Eğitim Hakkı.....	16
2.1.4.3. Uygulama (Politika) Boyutu	19
2.1.4.3.1. Nicelik Olarak Eğitim Hakkının Gerçekleştirilmesi	20
2.1.4.3.2. Nitelik Olarak Eğitim Hakkının Gerçekleştirilmesi	20
2.1.4.3.3. Öğrenme Ortamında Saygı Görme Hakkı.....	21
2.2. Ülkelerin Eğitim Sistemine Etki Eden Faktörler	21
2.2.1. Refah Seviyesi: Toplumdaki Gelir Düzeyinin Farklılıkları (Ekonomi)	21

2.2.2. Politik Durum.....	22
2.2.3. Eğitimci Yetiştiren Kurumların Niteliği.....	22
2.3. Türkiye’de Eğitime Erişim	22
2.3.1. Türkiye’de Eğitime Erişim Verileri	23
2. 4. Okul Terki Kavramı	27
2.4.1. Okul Terkinin Nedenleri	28
2.5. Alanda Yapılan Çalışmalar	30
2.5.1.Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	30
2.5.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.....	33
BÖLÜM III.....	34
YÖNTEM	34
3.1. Yöntem.....	34
3.1.1. Araştırmanın Modeli:.....	34
3.1.2. Evren Örneklem-Çalışma Grubu	35
3.1.3.Veri Toplanması:	37
3.1.4. Veri Toplama Aracı	38
3.1.5. Verilerin Analizi:.....	39
BÖLÜM IV	41
BULGULAR VE YORUM	41
1. Alt Probleme İlişkin Bulgular	41
2. Alt Probleme İlişkin Bulgular	42
3. Alt Probleme İlişkin Bulgular	43
4. Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
5. Alt Probleme İlişkin Bulgular	45
6. Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
7. Alt Probleme İlişkin Bulgular	48
8. Alt Probleme İlişkin Bulgular	49
9. Alt Probleme İlişkin Bulgular	56
10. Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
11. Alt Probleme İlişkin Bulgular	64
BÖLÜM V	69
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	69
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	69
5.2. Öneriler.....	74
KAYNAKÇA	76
EKLER.....	80
Ek 1 Araştırma İzni.....	80
Ek 2 Akdeniz Üniversitesi Rektörlük İzni	81
EK 3: Katılımcı Görüşme Formu (Öğrenci).....	82
EK 4: Katılımcı Görüşme Formu (Yönetici)	84
ÖZGEÇMİŞ.....	86
BİLDİRİM.....	87
İNTİHAL RAPORU	88

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. 25 Yaş ve Üstü Nüfusun Bitirilen Eğitim Seviyesine Göre Oranı, 2008, 2022	23
Grafik 2. Cinsiyete Göre Ortalama Eğitim Süresi, 2011-2022	23
Grafik3. Cinsiyete Göre Okuma Yazma Bilenlerin Oranı, 2008-2022	24
Grafik 4. Toplam Eğitim Harcamaları, 2011-2021	24
Grafik 5. Finans Kaynaklarına Göre Eğitim Harcamalarının Dağılımı (%), 2020, 2021	25
Grafik 6. Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Yapılan Harcama Tutarı (TL), 2021	25
Grafik 7. Eğitim Harcamalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı (%), 2020, 2021	26
Grafik 8. Eğitim Seviyesi ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranı, 2021/'22	26
Grafik 9. Hane Halkı İşgücü İstatistikleri	27
Grafik 10. Akdeniz Üniversitesinin Yıllara Göre Aktif Öğrenci Sayıları	41

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Yöneticilerin Demografik Özellikleri	35
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri	36
Tablo 3. Son 5 Yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde Okulu Terk Eden Öğrenci Sayıları ve Terk Oranları.....	42
Tablo 4. Son 5 Yılda (2018-2023) Üniversitesinde Okulu Terk Eden Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları ve Okulu Terk Oranları.....	43
Tablo 5. Akdeniz Üniversitesinde Bazı Fakültelerin Son 5 Yılda (2018-2023) Öğrenci Terk Oranları	44
Tablo 6. Bazı Fakültelerdeki Öğrencilerin Son 5 Yılda (2018-2023) Cinsiyetlerine Göre Okul Terk Oranları	46
Tablo 7. Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Son 5 Akademik Yılda (2018-2023) Okulu Terk Sebeplerinin Oranları.....	47
Tablo 8. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Son 5 Yılda (2018-2023) Okulu Terk Sebepleri.....	48
Tablo 9. Katılımcıların Öğrencilerin Okulu Neden Terk Ettiklerine İlişkin Görüşleri.....	50
Tablo 10. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Okulu Terk Etmenin Kendilerini Nasıl Etkilediğine İlişkin Görüşleri	57
Tablo 11. Okulu Terkini Önleme Hususunda Okulun ve Öğrencilerin Çabasına ilişkin Görüşler	59
Tablo 12. Okul Terkini Önlemede Üniversitenin Neler Yapılabileceğine İlişkin Görüşler.....	64

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

YÖK :Yükseköğretim Kurulu.

TDK: Türk Dil Kurumu

KYK: Kredi Yurtlar Kurumu

Top: Toplam

Ort: Ortalama

AÇEV: Aile ve Çocuk Eğitimi Vakfı

K: Kız

E: Erkek

Y: Yönetici

Ö: Öğrenci

KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı

UNICEF: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

%: Yüzde Değeri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Anayasamızda eğitim ve öğretim hakkı sosyal ve ekonomik haklar içerisinde yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Eğitim Sistemleri raporuna göre, hak-temelli bir eğitim eşitlik, katılımcılık ve kapsayıcılığın yanında uyuşmazlıkları engellemeyi ve çözmeyi sağlar. Kısacası Hak-temelli eğitim, herkesin haklarının gözetildiği bir toplumu inşa etmenin en önemli yoludur. Kişilerin eğitim hakkından faydalanması toplumsal refah ve barışı sağlayarak sosyal bütünleşmeyi oluşturması milletlerin gelişimine katkıda bulunacaktır(Ünver, 2022).Türkiye'de, fırsat eşitliği anlayışı, eğitim sisteminin temel değerlerinden birini oluşturmakta ve toplumsal adalet hedefiyle örtüşmektedir. Eğitim sisteminde fırsat eşitliği, her bireyin sosyal, ekonomik, etnik veya cinsiyet geçmişine bakılmaksızın kendi toplumu içinde eğitim fırsatlarına eşit erişim hakkına sahip olması ilkesidir. Bu kavram, eğitimdeki avantaj ve fırsatların doğuştan gelen özelliklerden ziyade bireysel çaba ve yeteneğe dayalı olmasını sağlamayı amaçlar(Ergün,2019). Eğitimde fırsat eşitliği okul öncesinden temel, orta ve yükseköğretime kadar eğitim sisteminin tüm aşamalarında ve seviyelerinde uygulanmalıdır. İdeal olarak, eşit fırsatlar coğrafi konumları, ekonomik durumları, cinsiyetleri veya etnik kökenleri ne olursa olsun tüm öğrenciler için mevcut olmalıdır. Fırsat eşitliği politikaları genellikle ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan dezavantajlı grupları destekler. Eğitim sisteminin bireyler arasındaki eşitsizlikleri azaltmaya katkıda bulunması beklenir ve bu politikalar tipik olarak eğitime erişim, kalite, eğitim programları ve destek hizmetleri gibi alanlarda düzenlemeler içerir.

Günümüzde bir toplumun ihtiyaç duyacağı nitelikli insan kaynağını yetiştiren en üst düzey eğitim basamağı yükseköğretim kurumlarıdır(Boz, 2020, s. 10; Dünder, 2020). Bir toplumda yaşam kalitesinin artması eğitim düzeyinin artmasına bağlıdır. Eğitim seviyesinin yüksek olduğu toplumlarda eğitime talepte de artış olması beklenilir(Öztürk. 2021). Ülkemizde yeni kurulan üniversite sayısının hızla artmasıyla birlikte üniversitede okuyan öğrenci sayısı da artmıştır. Eurostat verilerine göre Avrupa'da nüfusa göre en çok üniversite öğrencisi Türkiye'de bulunuyor. Bu raporda 2019 verilerine göre Türkiye'de 1000 kişiye

düşen üniversite öğrenci sayısının 95 olduğu ve ikinci sıradaki Yunanistan'da bu sayı 74 iken AB ortalamasının 38 olduğu belirtiliyor. 2019 yılında 7 milyonun üzerinde öğrenci üniversiteye kayıt yaptırırken bu sayının 2022-2023 eğitim öğretim yılında toplam 6 milyon 950 bin olduğu belirtiliyor.

Ülkelerin ekonomik kalkınmasında ve kültürel gelişiminde eğitimin payı tartışmayacak kadar büyüktür. Eğitimin toplumsal amacı, toplum için gerekli olan nitelikli insan tipini yetiştirmek iken kişiye iş ve meslek edindirmek için beceriler kazandırıp kendini gerçekleştirmesini sağlamak bireysel amacını oluşturmaktadır(Öztürk, 2021). Eğitim bireylere iş ve ekonomik koşullar, olumlu bir sosyal psikolojik gelişim ve sağlıklı bir yaşam stili kazandırır. Bu yönü ile doğrudan bireyi ve dolaylı olarak da toplumu iyileştirdiği ve geliştirdiği söylenebilir (Binici, 2023).

Okul terki birçok ülkenin eğitim sisteminde yer alan önemli sorunlardan biridir. Hem öğrenci için hem de toplum için önemli kayıplara yol açan ve eğitim ekonomisinde “vazgeçme maliyeti” olarak tanımlanan yükseköğretimdeki okul terki diğer eğitim kademelerindeki okul terkinden farklı şekilde ele alınmalıdır(Şimşek, 2013; Dündar, 2020). Nitekim Yüksek Öğretim Kalite Kurulu'nun açıkladığı 2023 Gösterge Değerleri Raporu'na göre mezun olmadan üniversiteden ayrılan öğrenci sayısı oldukça yüksek. 2015'te 98 bin, 2017'de 150 bin, 2018 yılında, 300 bin öğrenci üniversiteden ayrılırken 2019 yılında ise üniversiteden ayrılanların sayısı 538 bine kadar çıktığı belirtilmektedir. 2021 yılında 338 bin 926, 2022 yılında 389 bin 564 öğrencinin üniversiteyi bıraktığı bilgisi yer alıyor.

Okul terki eylemi bir süreç içerisinde gerçekleştiğinden bireyi okul terki eylemine iten veya uzaklaştıran faktörleri incelemek gerekli bir adımdır. Okul terki eyleminin bir süreç içinde gerçekleştiği ve eyleme geçilmesine giden yolda birçok faktörün etki ettiği göz önüne alındığında okul psikolojik danışmanlarının süreç içinde öğrenciyi birçok yönden takip edip gerekli çalışmaları yapması riskin azaltılması açısından gereklidir (Binici, 2023). Okul psikolojik danışmanlarının okul terki riski altındaki öğrencilerin özel durumlarının dikkate alınarak hazırlayıp uygulayacakları okul terki önleme programı, öğrencilerin okula devam etmelerinde etkili olabilir. Bu açıdan gerek bireyin geleceği gerekse toplumun gelişimi için okul terkinin önlenmesine yönelik çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

1.1.Problem Durumu

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28 ve 29. maddeleri ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesi devletin eğitim hakkı konusundaki görev ve sorumlulukları ve aynı zamanda eğitim sisteminin eğitim hakkı doğrultusunda nasıl oluşturulması gerektiği hakkında önemli ipuçları vermektedir. Türkiye'de, fırsat eşitliği anlayışı, eğitim sisteminin temel değerlerinden birini oluşturmakta ve toplumsal adalet hedefiyle örtüşmektedir. Temel Teorik Bakışa göre, fırsat eşitliği, liberal ve eşitlikçi yaklaşımların bir sentezi olarak değerlendirilebilir. Liberal yaklaşıma göre, her bireyin eşit fırsatlara erişimi vardır ve devletin rolü, bu fırsatları güvence altına almak ve adil rekabeti desteklemektir. Eşitlikçi yaklaşım ise toplumsal adaleti vurgular ve ekonomik, sosyal ve kültürel eşitsizliklere karşı mücadele eder(Polat ve Boydak,2020).Eğitim sisteminin bireyler arasındaki eşitsizlikleri azaltmaya katkıda bulunması beklenir ve bu politikalar tipik olarak eğitime erişim, kalite, eğitim programları ve destek hizmetleri gibi alanlarda düzenlemeler içerir. İdeal olarak, eşit fırsatlar coğrafi konumları, ekonomik durumları, cinsiyetleri veya etnik kökenleri ne olursa olsun tüm öğrenciler için mevcut olmalıdır. Fırsat eşitliği politikaları genellikle ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan dezavantajlı grupları destekler. Tüm bu çalışmalara rağmen bireylerin eğitim yaşamlarına devam ederken birçok engel ile karşılaştıkları anlaşılmaktadır. Bu engeller bireylerin bazen eğitim sürecinden uzaklaşmalarına bazen de okuldan mezun olmadan ayrılmalarına neden olmaktadır. Nitekim Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından yayımlanan 2023 Gösterge Değerleri Raporuna göre, Üniversiteden ayrılan öğrenci sayısı (mezunlar hariç) 2022'de öğrenci terki alanında ilk 10 sırada yer alan üniversite listesi ve terk eden öğrenci sayısı şu şekilde yer alıyor;

1. Ege Üniversitesi 12 bin 121
2. Uludağ Üniversitesi 11.556
3. Kocaeli Üniversitesi 10.902
4. İstanbul Üniversitesi 10.573
5. Ankara Üniversitesi 10.175
6. Karabük Üniversitesi 10.120
7. Süleyman Demirel Üniversitesi 8.464
8. Dumlupınar Üniversitesi: 8.379

9. Akdeniz Üniversitesi: 7.870

10. Dokuz Eylül Üniversitesi: 7.062

Türkiye’de yükseköğretimde okulu terk eden öğrenci verilerindeki bu farklılaşmadan okul terki konusunun yeniden ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu amaçla Akdeniz Üniversitesinde okulu terk eden öğrencilerin verilerini incelemeye; Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinin okulu terk eden öğrencilerin okul terk durumunun azaltılmasına dair yönetici ve okulu terk eden öğrencilerin görüşleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

1.2.Problem Cümlesi

Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin okulu terk oranları ve terk nedenlerinin azaltılmasına ilişkin neler yapılabilir?

1.2.1.Alt Problemler

1. Akdeniz Üniversitesinde son 5 (2018-2023) yılda genel olarak aktif öğrenci sayısı durumu nasıldır?
2. Son 5 yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde okulu terk eden öğrenci sayıları ve terk oranları yıllara göre ne durumdadır?
3. Son 5Yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde okulu terk eden öğrencilerin cinsiyete göre okul terk oranları ne durumdadır?
4. Akdeniz Üniversitesinde bazı fakültelerin yıllara göre okul terk durumu oranları nasıldır?
5. Akdeniz Üniversitesinin bazı fakültelerinde son 5 akademik yılda (2018-2023) cinsiyete göre okulu terk oranları nasıldır?
6. Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) okulu terk sebeplerinin oranları nasıl bir sıra izlemektedir?
7. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okul terki nedenleri yüksekten düşüğe doğru nasıl bir sıra izlemektedir?
8. Üniversite yöneticilerinin ve üniversiteyi terk eden öğrencilerin Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okul terk nedenlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
9. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulu terk eden öğrencilerin okulu terk etmenin kendilerini nasıl etkilediğine ilişkin görüşleri nelerdir?
10. Üniversite yöneticilerinin ve üniversiteyi terk eden öğrencilerin okul terkinin önleme konusunda okulun ve öğrencilerin çabalarına ilişkin görüşleri nelerdir?

11.Üniversite yöneticilerine ve üniversiteyi terk eden öğrencilere göre okul terkini önlemede üniversite neler yapabilir?

1.3.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) okulu terk eden öğrencilerin oranlarını yıllara, cinsiyete ve fakültelere göre incelemek; Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulu terk eden öğrencilerin okul terk nedenlerini tespit etmek ve okul terk durumunun azaltılmasına dair eğitim paydaşlarının görüşlerinin ortaya konulmasını sağlamaktır.

1.4.Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın, Akdeniz Üniversitesinde okulu terk eden öğrencilerin verilerini ortaya koyması ve Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulu terk eden öğrencilerin okul terk durumunun azaltılmasına dair görüşlerini tespit etmesi beklenmektedir. Bu bağlamda Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulu terk eden öğrencilerin okul terk durumunun azaltılmasına dair görüşlerinin tespiti üniversitede okul terkinin azaltılmasında yol gösterici olabilir. Okul terklerini azaltmaya dair yapılacak projelere kaynaklık edebilir. Bu çalışma yükseköğretimde eğitim hakkının kullanılmasına duyarlılık sağlaması bakımından önemlidir.

1.5. Sayıtlar

Çalışmada kullanılan yöntem ve teknik ile Akdeniz Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığından okul terklerine ilişkin elde edilen verilerin ve Akdeniz Üniversitesi yöneticileri ile Eğitim Fakültesinde okulu terk eden öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bulguların çalışmanın amacına ulaşmasına yardımcı olacağı varsayılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olduğu için, katılımcıların görüşme süresince içtenlikle davrandıkları gözlemlenmiştir.

1.6.Sınırlılıklar

Bu çalışma; Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) okulu terk eden öğrenci verileri ile araştırmaya gönüllü olarak katılan Akdeniz Üniversitesinde görev yapan 6 yönetici ile Eğitim Fakültesinde okulu terk eden 14 öğrencinin görüşleri ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Eğitime Erişim: “Eğitim kurumlarının ve politikalarının, her kesimden öğrencinin eğitimden tam olarak yararlanmaları için eşit fırsatlara sahip olmalarını sağlama” anlamına gelir (Glossary of Education Reform, 2014).

Eğitim hakkı: Eğitim hakkı, hukuk düzeni tarafından bireylere tanınan öğrenme-öğretme ve eğitim almanın yanı sıra kendini gerçekleştirebilme gibi yetkileri ve bu yetkilerden yararlanılması bireyin iradesine bırakılan çıkarları ifade etmektedir (Elma ve Aytaç, 2020).

Okul Terki: Okul terki zaman zaman devam edememekten farklı olarak bireysel ve sosyal nedenlerden dolayı okuldan tamamen ayrılmaktır. Bu durum mezun olmadan ayrılmak olarak da ifade edilmektedir(Garrison, 1985).

Yükseköğretim: Ortaöğretime dayalı ve en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür (ÖSYM).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde eğitim hakkı ve okul terki hakkında kuramsal bilgiler verilmiştir. Öncelikle, hak kavramı ve eğitim hakkının nasıl tanımlandığı sunulmuş, daha sonra da okul terki olgusunun tanımı, yaygınlığı hakkında açıklamalar yapılmıştır. Son olarak da okul terki olgusu ile ilgili Türkiye’de ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Hak Kavramı ve İnsan Hakları

Hak, hukukun en önemli kavramlarından biridir. “Hukuk” terimi “hak” kavramından türemiştir ve “hukuk”, “haklar” demektir(Gözler, 2019). Hak, insana hukuk tarafından verilen bir ayrıcalıktır. Hak bir yandan hukuk tarafından korunan bir ayrıcalığı ifade ederken, diğer yandan da sahibine bu ayrıcalıktan yararlanma yetkisi verir(Gözübüyük, 2007).

İnsan hakları; ırk, cinsiyet, milliyet, etnik köken, dil, din veya başka herhangi bir ayırım yapılmaksızın tüm insanlara bahsedilmiş haklardır. İnsan hakları; yaşam, düşünce ve ifade özgürlüğünü; çalışma, eğitim, sağlık hakkını ve daha fazlasını içermektedir. Tüm insanlar bu haklara sahiptir (UN, 2019). İnsan hakları, doğuştan kazanılan evrensel haklardır. Sonuç olarak insan hakları; insanın sırf insan olması dolayısıyla özel olduğunu dini, ailevi, ekonomik, etnik köken, felsefi vb. tüm farklılıklarına bakılmaksızın dışarıdan gelebilecek her türlü mücadeleye karşı korunması gerektiğini savunan bir görüştür(Erdoğan, 2004).İnsana verilen önemin ve insanın onurunun evrensel nitelikli değerler olarak kabul edilmesi insan haklarının gelişimi için önem arz etmektedir(Torun, 2007).

2.1.1. İnsan Haklarının Sınıflandırılması

1982 Anayasa’nın da benimsediği ve George Jellinek’in klasik haklar sınıflandırmasına göre temel haklar ve özgürlükler üç başlık altında ele alınabilir(Soydan, T. ; Karaman, Y. vd. 2008).

1. Kişisel Kamu Hakları (Negatif Statü Hakları veya Koruyucu Haklar): Kişinin özel alanın sınırını çizen, kişinin yaşam alanını koruyan ve devletin dahi bu alana karışmasını

önleyen haklara kişisel kamu hakları denir. Yaşama hakkı, özel yaşamın gizliliği ve konut dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığın geliştirilmesi, din ve vicdan özgürlüğü, düşünce ve ifade özgürlüğü, bilim ve sanat özgürlüğü, basın ve yayın özgürlüğü, mülkiyet hakkı, seyahat özgürlüğü kişisel kamu haklarına örnek olarak verilebilir(Soydan, T. ; Karaman, Y. vd. 2008).

2. Sosyal ve Ekonomik Kamu Hakları(Pozitif Statü Hakları veya İsteme Hakları): Kişinin toplumsal yaşamı içindeki sosyal ve ekonomik etkinlikleri ile ilgili olan kamu haklarıdır. Bu haklar, kişiye devletten kendisi için hizmet etmesini isteme hakkını verir. Kısaca, devletin sosyal devlet anlayışının gereği olarak bazı hizmetleri yapmasını zorunlu kılar. Sosyal ve ekonomik kamu hakları Anayasa'nın 41. ve 65. maddeleri arasında yer almaktadır. Ailenin korunması, sosyal güvenlik hakkı, sözleşme özgürlüğü, çalışma hakkı, sağlık hakkı ve eğitim ve öğretim hakkı gibi haklar ekonomik ve sosyal haklar kapsamındadır. Bu haklar içinde eğitim ve öğrenim hakkı da yer alır(Soydan, T. ; Karaman, Y. vd.2008).

3. Siyasal Kamu Hakları (Aktif Statü Hakları veya Katılma Hakları): Kişinin devlet yönetimine seçimler yoluyla katılımını sağlayan haklardır. Siyasal Haklar, Anayasa'nın 66. ve 74. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Bu maddelerde: dilekçe hakkı, vatandaşlık, , seçme ve seçilme hakkı, kamu hizmetlerine girme ve siyasal örgütlenme gibi haklar yer almıştır.

2.1.2. İnsan Hakkı Olarak Eğitim

Akyüz'e göre (1985) eğitim, kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi ya da ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür. Eğitim ile kişilere kazandırılan bilgi, beceri ve yeterliklerin türü; bunları kazandırmanın şekli, yöntem ve araçları; eğitime biçilen rol ve eğitime ilişkin beklentiler toplumsal yapının türüne göre farklılaştığı gibi, zaman içinde aynı toplumsal yapı içinde de farklılaşabilmektedir.

2.1.3. Eğitimin İşlevleri

Eğitimin toplumsal kurum olarak ortaya çıkış amacı, toplumun eğitim gereksinimlerini karşılamaktır. Toplumun eğitim gereksinimleri karşılanırken bireyin kendini gerçekleştirme ve toplumun istediği nitelikteki insan tipini yetişmesi beklenir. Her toplumda eğitimin işlevleri toplumun amaçları başta olmak üzere toplumun ekonomik, kültürel ve sosyal

özelliklerine göre şekillenmektedir. Dolayısıyla bir eğitim sistemi yapılırken hareket noktası olarak ilk önce amaçlar ve buna bağlı olarak işlevler gündeme gelmektedir. Eğitimin statü kazandırma, tanıdık kazandırma, eş seçme, bireyi koruma ve işsizliği önleme gibi gizli işlevleri olmakla birlikte tüm toplumlarda eğitimin gerçekleştirmeye çalıştığı dört temel işlevi vardır. Bunlar; toplumsal, siyasal, ekonomik ve bireyi gerçekleştirme işlevleridir.

2.1.3.1. Toplumsal İşlevi

Eğitimin toplumsal işlevinin başında öğrencilerin toplumun bir üyesi haline getirme süreci olan sosyalleştirme gelmektedir (Barkan, 2013). Eğitimden buradaki beklenti bireyin içinde bulunduğu toplumun kurallarını, normlarını kısacası kültürünü bireye öğretmektir. Tylor’a göre kültür, grup ortamında öğrenilir, genetik olarak miras kalmaz daha çok yetişkin ve çocuk arasındaki toplumsal iletişim yoluyla kuşaktan kuşağa geçer; gerçekte karmaşık bir bütündür ve insan olarak yaşamımızın tüm yönleri kültürden etkilenir veya belirlenir. Kültürün aktarımı görevinin okullara verilmesi onun planlı, programlı ve amaçlı biçimde öğrenilmesi istenilmesindendir. Eğitimin var olan kültürel yapıyı koruyup aktarmanın yanında kültürü değiştirme, geliştirme ve insan gereksinimlerine daha iyi yanıt verir haline gelmesi sürecinde de etkin rolü vardır. Okul, yetiştirdiği aydınlar, bilimsel düşünen bireyler aracılığı ile toplum kültürünün değişmesine katkıda bulunan en temel toplumsal araçlardan biridir (Uras, 2008). Okullar, her yönden sağlıklı bireyler yetiştirerek toplumdaki yeniliklerin hayata geçmesini ve kültürel birikimi sağlarlar.

2.1.3.2. Siyasal İşlevi

Ülkenin siyasal düzeniyle uyumlu, yasalara uygun davranan, hak ve sorumluluklarını bilen vatandaşlar yetiştirme amacı, eğitim sürecinden geçen bireylere birtakım değerler inançlar ve düşünce biçimleri kazandırma yolunda gerçekleştirilmeye çalışılır. Eğitimin bu işlevindeki amacı, toplum üyeliğine hazırlanan gençlere demokrasiyi kavratmak, siyasal bilinç kazandırmak, yönetime katılmanın yurttaşlık görevi olduğunu benimseterek siyasal anlamda etkin bireyler yetiştirmektir.

2.1.3.3. Ekonomik İşlevi

Ekonomi toplumların gelişmişlik düzeylerinin bir göstergesidir. Ekonomik yönden güçlü olan toplumların diğer toplumlar arasında daha saygın bir yeri olduğu, bağımsızlıklarını koruyabildikleri vatandaşlarının daha refah içinde yaşadıkları bilinen bir gerçektir. Eğitimin en önemli işlevlerinden birisi de hem devletin hem de özel sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanları yeterli sayıda yetiştirmek ve bu sektörlerin hizmetine sunmaktır. Herhangi bir mesleği olmayanlara mesleki bilgi ve beceriler sunmak, mesleği olanlara da yeni bilgi ve beceriler kazandırmak eğitimin diğer ekonomik işlevleri arasında yer almaktadır (Yıldız, 2006). Günümüzde eğitim, ekonominin herhangi bir alanda gerçekleştirilecek üretim için uygun özellikleri bireylere kazandırmakla yükümlü olan kurum haline gelmiştir. Burada eğitimin hem üretici bireyler yetiştirmesi hem de bilinçli tüketiciler yetiştirmesi beklenir. Okullar; bireylere ulusal üretim yapmanın gereğini, birikim yapmanın önemini kavramaya yardımcı nitelikte öğretim etkinlikleri sunmalıdır (Uras, 2008).

2.1.3.4. Bireyi Geliştirme İşlevi

Bireylerin refah düzeyinin artması toplumun refah düzeyinin artmasını sağlayacağından bireyin merkeze alındığı bir eğitim sistemi önem kazanmaktadır. Bu nedenle bireyin yeteneklerinin keşfedilmesi ve keşfedilen yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi eğitim kurumlarının görevleri arasındadır.

2.1.4. Eğitim Hakkının Boyutları

Eğitim hakkının boyutları Soydan, T. ; Karaman, Y. vd. (2008) ne göre felsefi boyut, hukuki boyut ve uygulama (politika) boyutu olarak üç başlık altında ele alınmaktadır.

2.1.4.1. Felsefi Boyut

Eğitim hakkını temellendirmeye yönelik felsefi yaklaşımın özünü aydınlanmayla birlikte ortaya çıkan hümanizm anlayışı oluşturur. Hümanizm insana duyulan sevgiyi anlatmanın yanında insanının kendi yeteneklerini özgürce geliştirmesini ve kendi yaşamına yön verebilen bireyler olma yolunda kendini gerçekleştirmesini ifade eder.

2.1.4.2. Hukuki Boyut

Eğitim hakkı birçok ulusal ve uluslararası hukuk belgelerinde düzenlenmiştir. Hukukun hem toplumsal yaşamı düzenleyen hem de toplumsal yaşama rehberlik eden özelliği dolayısıyla eğitim hakkı için önemi yadsınamaz bir gerçektir. Eğitim hakkının yaslarla korunuyor olması da onun ne kadar önemli ve gerekli bir hak olduğunu ortaya koymaktadır.

2.1.4.2.1. Ulusal Yasal Çerçeve

2.1.4.2.1.1. Anayasada Eğitim Hakkı

1982 Anayasası'nın 10, 27. ve 42. maddeleri devlete eğitim ve öğretim hakkını, özgürlüğünü ve eşitliğini sağlamaya yönelik önlemleri alma görevini yüklemiştir.

Kişilerin, Anayasa garantisi altına alınmış olan eğitim ve öğretim hakkından yararlanabilmeleri için, bu hakkın gereği olan olanakların devlet tarafından sağlanması gerekir (Akyüz, 2000).

2.1.4.2.1.2. Yasalarda Eğitim Hakkı

Anayasa'da temel hak olarak belirlenmiş olan eğitim ve öğrenim hakkının kullanılması İlköğretim ve Eğitim Yasası ile Milli Eğitim Temel Yasası'nda ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. 1961 yılında yürürlüğe giren 222 sayılı *İlköğretim ve Eğitim Yasası*, 1. Kalkınma Planı dönemi başlamadan önce planlama alanında kabul edilmiş ve uygulamaya başlamış bir çeşit planlama yasasıdır.

222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu

Madde 1 – İlköğretim, kadın erkek bütün Türklerin milli gayelere uygun olarak bedeni, zihni ve ahlaki gelişmelerine ve yetişmelerine hizmet eden temel eğitim ve öğretimdir. Madde 2 – İlköğretim, ilköğrenim kurumlarında verilir; öğrenim çağında bulunan kız ve erkek çocuklar için mecburi, Devlet okullarında parasızdır. Madde 3 – (Değişik:27/6/2019-7180/2 md.) Mecburi ilköğretim çağı, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. İlkokulların birinci sınıflarına o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Ancak çocuğun gelişim durumuna bağlı olarak okula erken başlaması veya kaydının ertelenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir

Madde 4 – Türk vatandaşı kız ve erkek çocuklar ilköğrenimlerini resmi veya özel Türk ilköğretim okullarında yapmakla mükelleftir. Madde 5 – Mecburi öğretim çağında olup da, memleket dışında olmak, oturduğu yerde okul bulunmamak veya sağlık durumu dolayısıyla ilköğretim okuluna devam edemeyen vatandaşlardan özel olarak öğretim görenler, imtihanla ve yaşlarına göre layık oldukları ilköğretim okulu sınıflarına veya mezuniyet imtihanlarına alınırlar.

Eğitim alanındaki en önemli yasalardan biri de, 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı *Milli Eğitim Temel Yasası*'dır. Bu yasa eğitimin amaçlarını, vatandaşlık eğitimi, kişilik eğitimi ve meslek eğitimi şeklinde sıralamıştır. Eğitim sisteminin yapısı da, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim kurumlarını kapsar. Milli Eğitim Temel Yasası'na göre, temel eğitim görmek her Türk vatandaşının hakkıdır. Eğitim kurumları, dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa ayrıcalık tanınmaz (m.4). Eğitimde herkese fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Temel eğitim kurumlarından sonraki eğitim kurumlarından vatandaşlar ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde yararlanırlar (m.7). Özel eğitime ve korunmaya muhtaç çocukları yetiştirmek için özel önlemler alınır (m.8). Temel eğitimi tamamlayan ve orta öğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkânlarından ilgi, istidat ve yetenekleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir (m.27). Ortaöğretimin yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programlarını bitiren öğrencilere, yetiştirildikleri yönde, üniversitelere, akademilere ve yüksekokullara girmek için aday olma hakkı tanınır (m.31). Yasa'da Türk Milli Eğitimi'nin temel ilkeleri; eğitim hakkı, genellik ve eşitlik, ferdin ve toplumun ihtiyaçları, yöneltme, fırsat ve imkân eşitliği, süreklilik, Atatürk inkılap ve ilkeleri ve Atatürk milliyetçiliği, demokrasi eğitimi, laiklik, bilimsellik, planlılık, karma eğitim, okul ve ailenin işbirliği ve her yerde eğitim olmak üzere on dört başlık altında toplanmıştır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda kullanılan temel eğitim kavramı 16.6.1983 tarih ve 2842 sayılı Yasa'nın 7. maddesi ile ilköğretim olarak değiştirilmiş ve "İlköğretim 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır" şeklinde değiştirilmiştir. 1997 yılında yürürlüğe giren 4306 sayılı Yasa ile sekiz yıllık kesintisiz ilköğretim zorunlu hale getirilerek, ilkokul ve ortaokulların tamamı ilköğretim okuluna dönüştürülmüştür.

42. Madde. Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. ... Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

24. Madde. Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir. ... Kimse, ibadete, dini ayin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz

MADDE 62- Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.

2.1.3.2.2. Uluslararası Yasal Çerçeve

2.1.4.2.2.1 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde Eğitim Hakkı

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihli kararıyla ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. maddesi eğitim hakkı ile ilgilidir. Bu maddenin içeriği şu şekildedir:

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Eğitim, en azından ilk ve temel eğitim aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleksi eğitim herkese açıktır. Yüksek öğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır.

2. Eğitim insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarıyla temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, bütün uluslar, ırklar ve dinsel topluluklar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

3. Çocuklara verilecek eğitimin türünü seçmek, öncelikle ana ve babanın hakkıdır.

Eğitim hakkının devlete ve topluma yükümlülük getirmesini ifade eden en önemli uluslararası belgelerden biri, **Yükseköğretim Kurumlarının Özerkliği ve Akademik Özgürlük Üzerine Lima Bildirgesi**'dir (6-10 Eylül 1988). Bildirge'de eğitim hakkına ilişkin şu görüşlere yer verilmiştir:

a) Her insan eğitim hakkına sahiptir.

b) Eğitim insan kişiliğinin ve onurunun tam gelişimini sağlamaya yöneliktir ve insan haklarına, temel özgürlüklere ve barışa duyulan saygıyı pekiştirir. Eğitim tüm insanların özgür, eşitlikçi bir toplumun kurulmasına etkin bir biçimde katılmalarını sağlar ve tüm uluslar, tüm dinî ve etnik gruplar ile tüm ırklar arasında anlayışı, hoşgörüyü ve dostluğu geliştirir. Eğitim, toplumsal eşitlik, barış, tüm ulusların eşit gelişimi ve çevrenin korunması gibi çağdaş toplumların ana hedeflerinin kavranmasında ve bunlara ulaşılmasında bir araçtır.

c) Her devlet, her tür ırk, renk, cinsiyet, dil, din, politik ya da başka görüş, milliyet veya toplumsal köken, ekonomik durum ya da başka bir statüye ilişkin olarak herhangi bir ayrımcılık yapmadan eğitim hakkını güvence altına almalıdır. Her devlet, ulusal gelirinin uygun bir miktarını eğitim hakkından tam anlamıyla yararlanılabilmesini sağlamak amacıyla ayırmalıdır.

d) Eğitim olumlu bir toplumsal değişimin aracıdır. Dolayısıyla eğitim, her ülkenin toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel durumundan kopuk olmamalı, bütün hak ve özgürlüklerin tam olarak edinilmesine yönelik bir biçimde statükonun değiştirilmesine katkıda bulunmalı ve daimi biçimde değerlendirilmeye açık tutulmalıdır.

Lima Bildirgesi, eğitim hakkının sağlanmasına ilişkin kaynağın ayrılması sorumluluğunu devletlere yüklemekte, özgürlükçü ve eşitlikçi bir içerik öngörmektedir. Bildirge'nin değindiği önemli noktalardan biri de eğitimin “olumlu bir toplumsal değişimin aracı” olması ve “statükonun değiştirilmesine katkıda” bulunması gerektiğidir.

2.1.4.2.2.2 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde Eğitim Hakkı (1. Protokol)

Eğitim hakkının da yer aldığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 1. Ek Protokolü 20 Mart 1952'de Paris'te imzalanmış, 18 Mart 1954'te de yürürlüğe girmiştir. Protokolün eğitimle ilgili kısmı 2. maddedir. Bu maddede “Hiç kimse eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.

Devlet, eğitim ve öğretim alanında yükleneceği görevlerin yerine getirilmesinde, ana ve babanın bu eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama haklarına saygı gösterir” ibaresi yer almaktadır. Türkiye, protokolü 18 Mayıs 1954’de onaylamakla beraber eğitim ile ilgili 2. maddesine çekince koyarak, 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Yasası kurallarının saklı tutulduğunu belirtmiştir.

2.1.4.2.2.3 Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nde Eğitim Hakkı

Bu sözleşme Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 16 Aralık 1966 tarih kararıyla kabul edilmiş ve imzaya açılmış, 3 Ocak 1976’da da yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin ilgili 13. maddesinde eğitim hakkı ile ilgili şu ifadeler yer almaktadır:

1. Bu Sözleşmeye taraf devletler, herkese eğitim hakkı tanır. Sözleşmeciler, eğitimin insan kişiliğinin ve onurunun tam olarak gelişmesine ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmesine yönelik olarak verilmesi konusunda birleşirler. Devletler ayrıca herkesin özgürlükçü topluma etkili bir biçimde katılmasını sağlayacak, bütün uluslar ile bütün ırksal, etnik ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu geliştirecek ve Birleşmiş Milletlerin barışın korunması için yaptığı faaliyetlerini ilerletecek bir eğitim verilmesi konusunda anlaşır.

2. Bu Sözleşmeye Taraf olan Devletler eğitim hakkının tam olarak gerçekleşmesini sağlamak amacıyla, şu yükümlülükleri yerine getirir:

a) İlköğretim zorunludur ve herkese ücretsiz ilköğretim sağlanır;

b) Teknik ve mesleki eğitim de dâhil ikinci eğitimin farklı türleri ve özellikle başlangıçta verilecek ücretsiz geliştirme eğitimi gibi her türlü uygun vasıtalarla, kural olarak herkesin girmesine ve yararlanmasına açık duruma getirilir.

c) Yüksek öğrenim, özellikle başlangıçta verilecek ücretsiz geliştirme eğitimi gibi her türlü uygun vasıtalarla yetenek ölçüsüne göre herkesin eşit olarak yararlanmasına açık duruma getirilir.

d) İlk eğitimin bütün dönemini tamamlayamamış veya bu eğitimi hiç alamamış olan kişiler, mümkün olduğu kadar temel eğitim almaya teşvik edilir veya bu eğitimi almaya mecbur tutulur.

e) Her düzeydeki okul sistemlerinin geliştirilmesi aktif olarak sağlanmaya çalışılır; yeterli bir burs sistemi kurulur ve öğretmenlerin maddi koşulları sürekli olarak iyileştirilir.

3. Bu Sözleşmeye taraf devletler, anne-babaların ve uygulanması mümkünse vasilerin de, çocuklarını devlet tarafından kurulan okulların dışında var olan ama devlet tarafından konulmuş veya onaylanmış standartların asgari şartlarına sahip bulunan okullara gönderme ve kendi inançlarına uygun bir biçimde çocuklarına dinsel ve ahlaki eğitim sağlama haklarına saygı gösterir.

4. Bu maddenin hiçbir hüküm, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen prensiplerin özel eğitim kurumlarında her zaman yerine getirilmesi ve özel eğitim kurumlarında verilen eğitimin devlet tarafından gösterilen asgari standartlara uyması halleri saklı kalmak kaydıyla, kişilere ve kuruluşlara eğitim kurumları kurma ve yönetme serbestisi verecek şekilde yorumlanamaz.

2.1.4.2.2.4 Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de Eğitim Hakkı

Sözleşme’nin 28. maddesi eğitim ve öğretim hakkını tanımaktadır. Taraf devletler, çocuğun eğitim ve öğretim hakkının fırsat eşitliği temeli üzerinde gerçekleştirilmesi görüşüyle özellikle:

- 1) İlköğretimi herkes için zorunlu ve parasız hale getirirler;
- 2) Ortaöğretim sistemlerinin genel olduğu kadar mesleki nitelikte de olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlenmesini teşvik ederler ve bunların tüm çocuklara açık olmasını sağlarlar.
- 3) Uygun bütün araçları kullanarak, yüksek öğretimi yetenekleri doğrultusunda herkese açık hale getirirler.

4) Eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliği bütün çocuklar için elde edilir hale getirirler.

5) Okullarda düzenli biçimde devamın sağlanması ve okulu terk etme oranlarının düşürülmesi için önlem alırlar.

6) Okul disiplininin çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde ve sözleşmeye uygun olarak yürütülmesi için gerekli tüm önlemleri alırlar.

7) Eğitim alanında, özellikle cehaletin ve okuma yazma bilmemenin dünyadan kalkmasına katkıda bulunmak ve çağdaş eğitim yöntemlerine geçmek ve bilimsel ve teknik bilgilere sahip olunması amacıyla uluslararası işbirliğini güçlendirir ve teşvik ederler.

- Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 29
- Taraf Devletler çocuk eğitiminin aşağıdaki amaçlara yönelik olmasını kabul ederler:
 - Çocuğun kişiliğinin, yeteneklerinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesi;
 - İnsan haklarına ve temel özgürlüklere, Birleşmiş Milletler Antlaşmasında benimsenen ilkelere saygısının geliştirilmesi;
 - Çocuğun ana-babasına, kültürel kimliğine, dil ve değerlerine, çocuğun yaşadığı veya geldiği menşe ülkenin ulusal değerlerine ve kendisinininkinden farklı uygarlıklara saygısının geliştirilmesi;
 - Çocuğun, anlayışı, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik ve ister etnik, ister ulusal, ister dini gruplardan, isterse yerli halktan olsun, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla, özgür bir toplumda, yaşantıyı, sorumlulukla üstlenecek şekilde hazırlanması;
 - Doğal çevreye saygısının geliştirilmesi.

• Bu maddenin veya 28'inci maddenin hiçbir hükmü gerçek ve tüzel kişilerin öğretim kurumları kurmak ve yönetmek özgürlüğüne, bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen ilkelere saygı gösterilmesi ve bu kurumlarda yapılan eğitimin Devlet tarafından konulmuş olan asgari kurallara uygun olması koşuluyla, aykırı sayılacak biçimde yorumlanmayacaktır.

Sözleşme'nin 29. maddesi ise, devletlerden, çocuğun kişiliğinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin olabildiğince geliştirilmesini; insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyarak, anlayış, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla yetiştirilmesini ve özgür bir toplumda etkin bir yaşantıya sorumluluk üstlenecek biçimde hazırlanmasını öngörmektedir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. ve 29. maddeleri çocuğun bilişsel gelişimini gözetmenin yanında, bedensel, toplumsal, psikolojik ve ahlaksal gelişimlerini de gözetmektedir (Akyüz, 2000).

Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi (EİHB,1948, Madde 26) başta olmak üzere BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Anlaşması (1996, Madde 13-14), Eğitimde Ayrımcılıkla Mücadele Sözleşmesi, Avrupa Temel Hak ve Özgürlükler Sözleşmesi (1 Nolu Ek protokol, 1952, 2) ile başlıca tüm insan hakları belgeleri eğitimi bir insan hakkı olarak tanımlamaktadır. Bu çerçevede eğitim hakkı ve eğitim ile ilgili düzenlemeleri içeren uluslararası bazı insan hakları antlaşmaları/sözleşmeleri şunlardır:

- BM Sivil ve Siyasal Haklar Sözleşmesi (1966); Onay Kanunu 21.07.2003, 25175 Sayılı Resmi gazete.
- BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi (1966); Onay Kanunu 11.08.2003, 25196 Sayılı Resmi gazete.
- BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme (1979),Onay Kanunu 18.09.2002, 24880 Sayılı Resmi gazete.
- BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989);Onay Kanunu 11.12.1994, 22138 Sayılı Resmi gazete.
- BM İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Muamele veya Cezaya karşı Sözleşme (1984) –Onay Kanunu 29.04.1988, 19799 Sayılı Resmi Gazete.
- BM Her Türlü Irk Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Uluslararası Sözleşme (1965);Onay Kanunu 16.06.2002, 24787 Sayılı Resmi gazete.
- Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme ve buna ilişkin Protokol (1951 ve 1967);Onay Kanunu 05.09.1961, 10898 Sayılı Resmi gazete.

- Temel Hak ve Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi (1950); Onay Kanunu 18.05.1954, 8662 Sayılı Resmi gazete.

- Avrupa Sosyal Tüzüğü (1961); Onay Kanunu 09.04.2007, 26488 Sayılı Resmi gazete (Akyeşilmen, 2014).

2.1.4.3. Uygulama (Politika) Boyutu

Bir hakkın felsefe boyutunda ontolojik (varoluşsal) bir kategori olarak kabul edilmesi ve hukuk alanında anayasa, yasalar, uluslararası sözleşmeler ve diğer hukuki metinler aracılığıyla düzenlenmiş olması, o hakkın gerçekleştirilmesi açısından büyük önem taşımakla birlikte yeterli değildir. Örneğin, “ilköğretim kız erkek herkes için zorunlu ve kamu okullarında parasızdır” ifadesi 1924, 1961 ve 1982 anayasalarında yer almış ve “hiç kimse eğitim öğretim hakkından yoksun bırakılamaz” ifadesiyle anayasal güvence altına alınmış olmasına karşın Milli Eğitim Bakanlığının 2005 verilerine göre; ilköğrenim çağına olmasına karşın yaklaşık 612.000 kız çocuğu okula gidememektedir.

Bir hakkın gerçekleştirilmesinde hak sahibi olan kişilere o hakkı kullanabilecekleri koşulların sağlanması önem taşır. Bu açıdan, yoksulluk ve yoksunluk bireylerin eğitim hakkından yararlanmaları söz konusu olduğunda önemli birer engeldir.

İlköğretim çağına kadar hakkının gerçekleşebilmesi anne ve babanın sorumluluğunda iken bu sorumluluk ilköğretim aşamasından itibaren devlete aittir. Anayasanın 42. maddesi de bu hükmü içermektedir. Eğitimde insan haklarını temel alan bir yaklaşımın geliştirilmesi, eğitime erişim, kaliteli eğitim ve eğitimde insan haklarına saygıyı haklarını içselleştiren bir çerçeveyi gerektirir. Her nicelik göstergesi bir başka bağlam içinde bir nitelik göstergesi olarak değerlendirilebilirse de eğitim hakkına yönelik uygulama boyutu, kategorileştirmenin getirdiği kolaylıktan yararlanmak amacıyla, üç alt boyutta ele alınabilir.

2.1.4.3.1. Nicelik Olarak Eğitim Hakkının Gerçekleştirilmesi

Eğitime Erişim Hakkı

Bu alt boyutta, toplumda okur-yazarlık oranları, çağ nüfusunun okullaşma düzeyleri, bir üst eğitim kurumuna geçme oranları, mezuniyet oranları, bölgelere ve farklı cinsiyetlere göre eğitimsel olanaklara erişme gibi nicel gerçekleştirmeler yer alır.

Öğrenme yaşam boyu devam eden bir süreç olduğu için çocukluğun bütün evrelerinde ve daha sonrasında eğitime erişim insanların kapasitelerinin en üst noktasına erişmesini sağlamak açısından gereklidir. İnsan hakları hukuku, ilköğretimi her insan için parasız ve zorunlu olduğunu teyit etmektedir. Eğitimin bulunabilirliği ve maddi açıdan katlanılabilirliği eğitim öğretimin her aşamasında önem arz etmektedir. Her çocuğun okula erişiminin yanında uygun öğrenme ortamının sağlanması, vasıflı öğretmen ihtiyacının karşılanması, yeterli kaynak ve donanımın sağlanması devletlerin yükümlülüğü altındadır.

Hak temelli bir eğitim, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasıyla mümkündür. Ekonomik, sosyal ve kültürel etmenler bireyin okula devamını etkileyebilir. Devletlerin bireyin okula erişimi etkileyen bu durumları ortadan kaldırmak için yasal düzenlemeler yapma, politikalar geliştirme ve hizmetler sunma gibi yükümlülükleri vardır. Hükümetler; kapsayıcı, ayrımcı olmayan okula devam eden her çocuğa eşit fırsat tanıyan eğitim hizmetleri sunmalıdır.

2.1.4.3.2. Nitelik Olarak Eğitim Hakkının Gerçekleştirilmesi

Nitelikli eğitim her şeyden önce çok temel bir insan hakkıdır. Cinsiyet, ırk, etnik köken, sosyoekonomik durum veya coğrafi konumdan bağımsız olarak her öğrencinin sosyal, duygusal, zihinsel, fiziksel ve bilişsel gelişimine odaklanır. Herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatları vermeyi ve kişilerin yaşam boyu kullanabilecekleri bilgi ve beceriler kazandırmayı ifade eder.

Nitelikli eğitimin diğer bir boyutu ise demokratik, laik ve bilimsel eğitim vermeyi amaç edinir. Kaliteli eğitim verilmesi, müfredatın içeriğine, öğretmenin niteliğine ve öğrenme ortamının kalitesini önemsemeyi gerektirir. Bütün çocukların ihtiyaçlarına cevap verebilecek esnek, etkili ve saygılı öğrenme ortamlarının yaratılması hükümetlerin öncelikli meselesi olmalıdır. Tüm kız ve erkek çocuklarının ücretsiz ilk ve ortaöğretimi tamamlamasına olanak

sağlanmasının yanı sıra, uygun maliyetli mesleki eğitime eşit erişimi, toplumsal cinsiyet ve imkân eşitsizliklerinin ortadan kaldırılması ve nitelikli yükseköğretime herkesin erişimini sağlamayı da hedeflemektedir. Kalkınma hedeflerine ulaşılması için Türkiye’de bütün bireylerin nitelikli eğitime erişiminin sağlanması gerekmektedir.

2.1.4.3.3. Öğrenme Ortamında Saygı Görme Hakkı

İnsan hakları her insana doğuşuyla birlikte verilen haklar olduğu için geri alınamaz. Dolayısıyla bu haklara bütün öğrenim ortamlarında saygı gösterilmelidir. Eğitim hakkı da bireyin kimliğine, kendini ifade etme hakkına, fiziksel ve kişisel onuruna saygıyı içeren bir haktır.

2.2. Ülkelerin Eğitim Sistemine Etki Eden Faktörler

2.2.1. Refah Seviyesi: Toplumdaki Gelir Düzeyinin Farklılıkları (Ekonomi)

Günümüzde ekonomi, bireylerin refah içinde yaşamalarını ifade ederken aynı zamanda imkân, hizmet ve fırsatlara ulaşmanın da önemli bir unsuru haline gelmiştir. Kişilerin eğitim seviyesi arttıkça iş bulma ihtimalleri artacağı ve buna bağlı olarak da ekonomik güçlerinin yükseleceği ön görülmektedir. Çünkü yoksul ülkelerde bireyler temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmakla beraber nitelikli eğitime erişim fırsatlarından da ulaşamamaktadırlar. Yapılan araştırmalarla ebeveynlerin, sosyoekonomik ve kültürel birikimlerinin, çocuklarına sağladıkları eğitim imkânlarıyla doğrudan ilişkili olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla, yoksul bir ailede büyüyen bir çocukla, gelir durumu iyi bir ailede büyüyen çocuğun aldığı eğitim imkânları ve sonucundaki eğitim düzeyi önemli farklılıklar göstermektedir(Çiftçi, Çağlar, 2014).

Eğitimin amacı, toplumundaki bireylerin sosyal, ekonomik, duygusal gelişimine katkıda bulunarak, kendini gerçekleştirme fırsatı vermek ve yurttaşlık bilinci kazandırmaktır. Toplumlarda çağın gerektirdiği bilgi ve yeteneklerle donatılmış, iyi ve sağlam kişilikli vatandaşların yetiştirilmesi, toplumdaki gelir düzeyi farklılıkların eğitime etkisinin ortadan kaldırılması ile mümkündür.

2.2.2. Politik Durum

Geçmişten günümüze eğitim hükümetlerin ve hükümdarların politik anlayışına göre şekillendirilmiştir. Bu amaçla eğitimi salt öğretimle sınırlandırılmayıp, erken yaşlarda karakter eğitime de önem vererek gençlerin kişilik özelliklerinin şekillenmesinde okulların rolüne önem vermişlerdir. Başka bir deyişle hükümetler ve yöneticiler toplumda ihtiyaç duydukları insan tipini oluşturmakta okulların etkinliğini kullanmışlardır. Bu amaçla gerek eğitim müfredatının kapsamı, gerek eğitim öğretimi sağlayacak öğretmenlerin yetiştirilmesi ve ders araç gereçlerinin seçimi hükümetlerin politik bakış açılarına göre belirlenmektedir. Demokratik ülkelerde seçimle göreve gelen hükümetlerin oluşturduğu bakanlıklar aracılığıyla eğitim öğretim işleri yürütüldüğü için toplumun siyasal anlayışı ve hükümetlerin bakış açılarına göre eğitim sistemleri şekillenmektedir.

2.2.3. Eğitimci Yetiştiren Kurumların Niteliği

Bireyler gelişim aşamalarının kritik evrelerinde öğretmenlerin veya akademisyenlerin kişilik özelliklerinden ve karakterlerinden etkilenecek onları rol model olarak alırlar(Sümbül, 1996). Dolayısıyla eğitimci yetiştiren kurumların nitelikleri ve eğitimcilere yükledikleri karakteristik özellikler, bilgi ve beceriler de ülkelerin eğitim sistemine yön veren önemli unsurlardır..

Yapılan araştırmalarda, işini seven, mesleki donanımı yüksek, görevini yaparken sıcaklığını, heyecanını, hevesini ve işe yönelik düzenli, tertipli tutumlarını öğrencilere yansıtabilen eğitimcilerin, çocukların akademik başarısının yükselmesinde etkili olduğu gözlenmiştir(Çaylı, Göçer, 2016). Meslek edindirmede üst düzey eğitim kurumu olan üniversitelerin eğitimci yetiştirmede nicelik kadar niteliğe de önem vermeleri önem arz etmektedir.

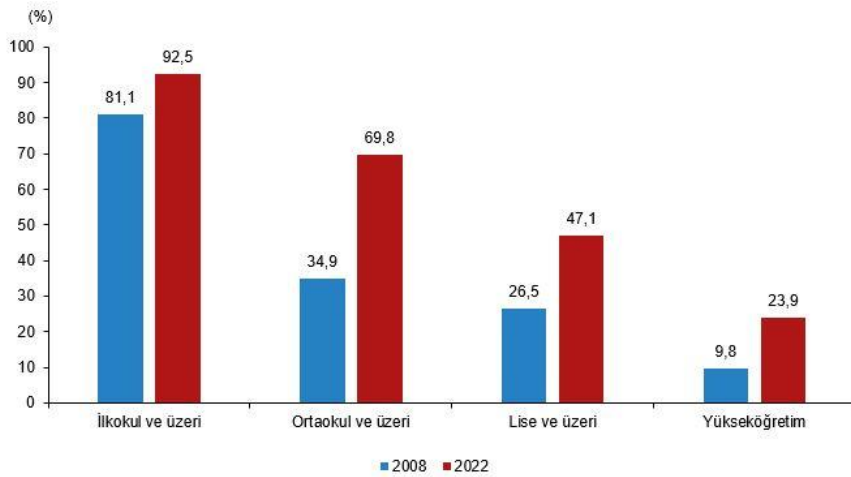
2.3. Türkiye’de Eğitime Erişim

Türkiye’de eğitime erişim konusunda kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha dezavantajlı durumda olduğu söylenebilir. Bunun en önemli nedenlerinden birisi de toplumsal değer yargılarının özellikle kırsal kesimlerde kız öğrencilerin okula devamı konusundaki olumsuz yargılardır. Eğitime erişim konusunda alt sosyoekonomik tabakalarda ekonomik yetersizliklerin öğrencilerin okula devamını zorlaştırması nedeniyle bu tabakaya mensup ailelerin çocuklarını okula gönderme konusunda zorlandıkları söylenebilir.

2.3.1. Türkiye’de Eğitime Erişim Verileri

Ulusal Eğitim İstatistikleri verilerine göre 25 yaş ve üzerindeki ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunlarının 25 yaş ve üzeri toplam nüfus içindeki oranı 2008 yılında %9,8 iken, 2022 yılında bu oranın %23,9 olduğu belirtilmiştir. Söz konusu yaş grubu içindeki ilkökul ve üzeri eğitim seviyelerinden mezun olanların oranı ise 2008 yılında %81,1 iken, 2022 yılında bu oran %92,5 olarak gerçekleştiği belirtilmiştir.

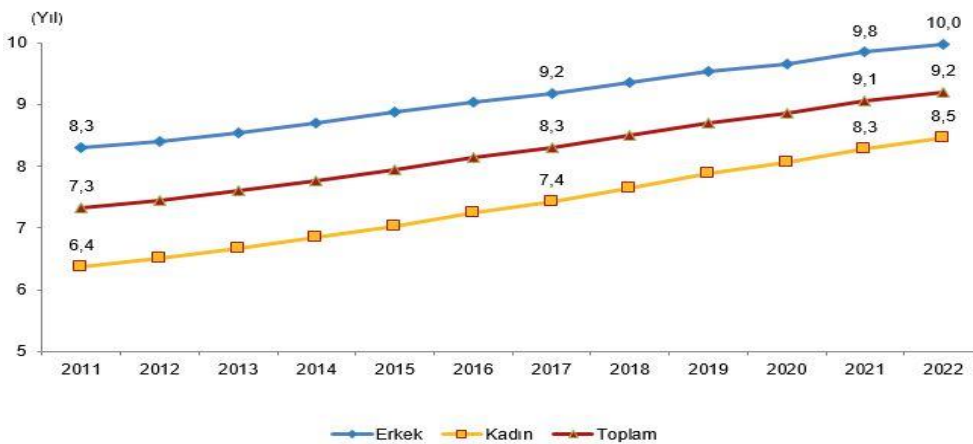
Grafik 1. 25 Yaş ve Üstü Nüfusun Bitirilen Eğitim Seviyesine Göre Oranı, 2008, 2022

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

25 yaş ve üzeri nüfusun aldığı ortalama eğitim süresi 2011 yılında 7,3 yıl iken, 2022 yılında 9,2 yıl; ortalama eğitim süresi 2022 yılı için kadınlarda 8,5 yıl, erkeklerde 10,0 yıl olarak gerçekleştiği bilgisi paylaşılmıştır.

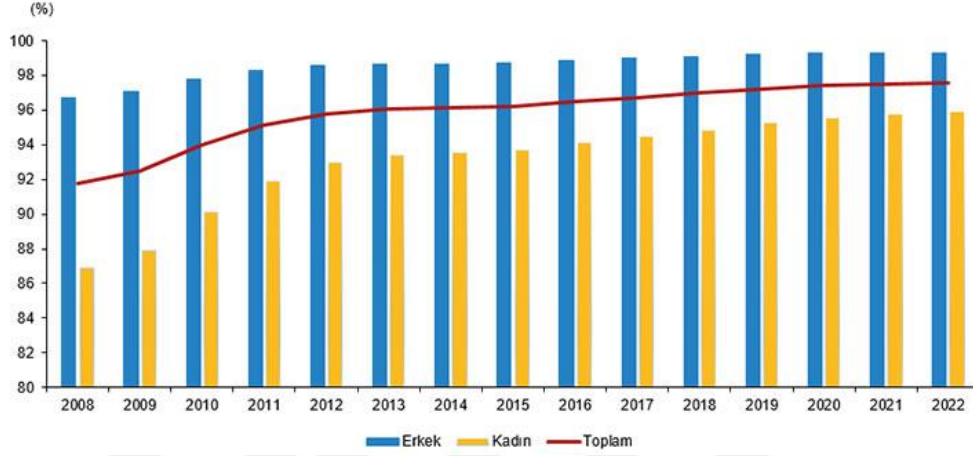
Grafik 2. Cinsiyete Göre Ortalama Eğitim Süresi, 2011-2022

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

2008 yılında 6 yaş ve üzeri nüfusta okuma yazma bilenlerin oranı %91,8 iken, 2022 yılında bu oran %97,6 olarak hesaplanmıştır. 2008-2022 yılları arasında kadınlarda okuma yazma bilen oranı %86,9'dan %95,9'a, erkeklerde ise bu oran %96,7'den %99,3'e yükseldiği belirtilmiştir.

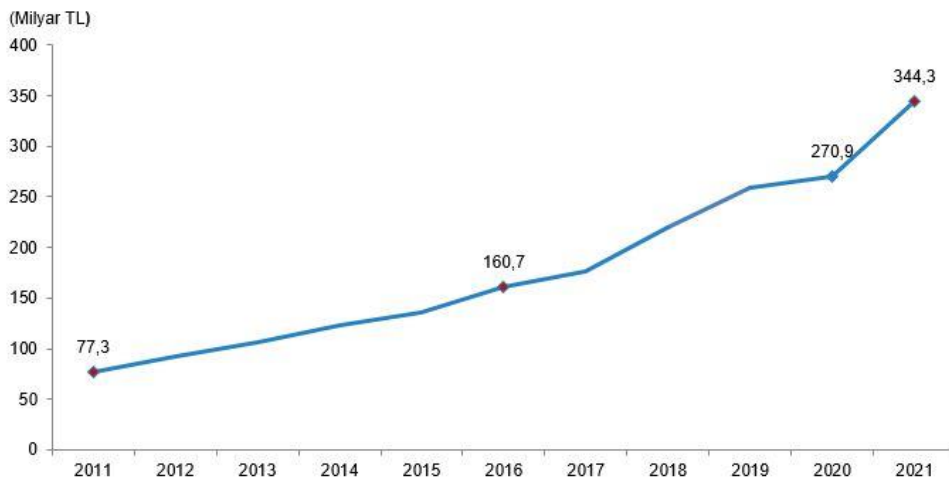
Grafik3. Cinsiyete Göre Okuma Yazma Bilenlerin Oranı, 2008-2022

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

Türkiye'de eğitim harcamaları 2021 yılında 2020 yılına göre %27,1 artarak 344 milyar 341 milyon TL olmuştur. 2021 yılında bir önceki yıla göre eğitim harcamalarının en çok yükseldiği eğitim düzeyleri; %37,7 ile yükseköğretim ve %28,3 ile ortaokul olmuştur.

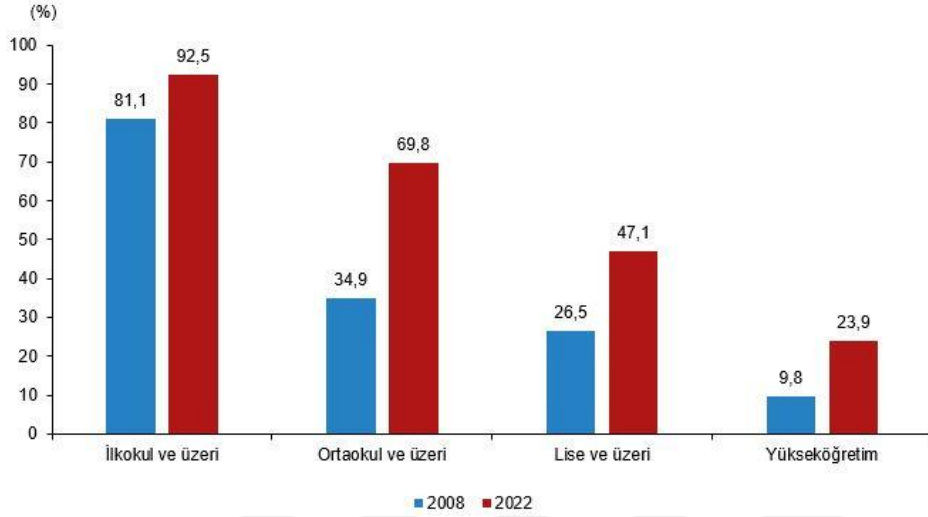
Grafik 4. Toplam Eğitim Harcamaları, 2011-2021

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

Türkiye'de 2021 yılında yapılan eğitim harcamalarının %72,5'i devlet tarafından finanse edilmiş. Eğitim harcamaları içerisinde hane halklarının yaptığı harcamaların payı ise %22,0 olmuştur.

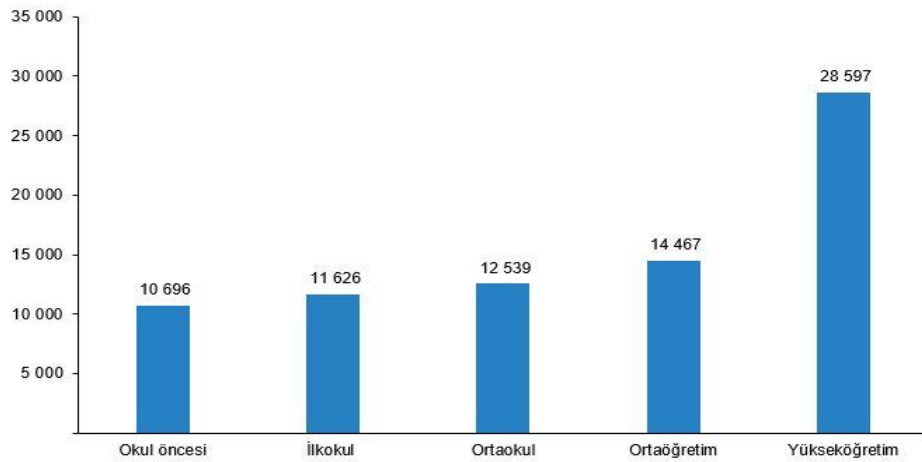
Grafik 5. Finans Kaynaklarına Göre Eğitim Harcamalarının Dağılımı (%), 2020, 2021

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

Öğrenci başına yapılan eğitim harcaması 2020 yılında 12 bin 311 TL iken, 2021 yılında 15 bin 500 TL olarak gerçekleşmiş. Eğitim düzeylerine göre değerlendirildiğinde, 2021 yılında öğrenci başına harcamanın en yüksek olduğu eğitim düzeyi 28 bin 597 TL ile yükseköğretim olmuştur.

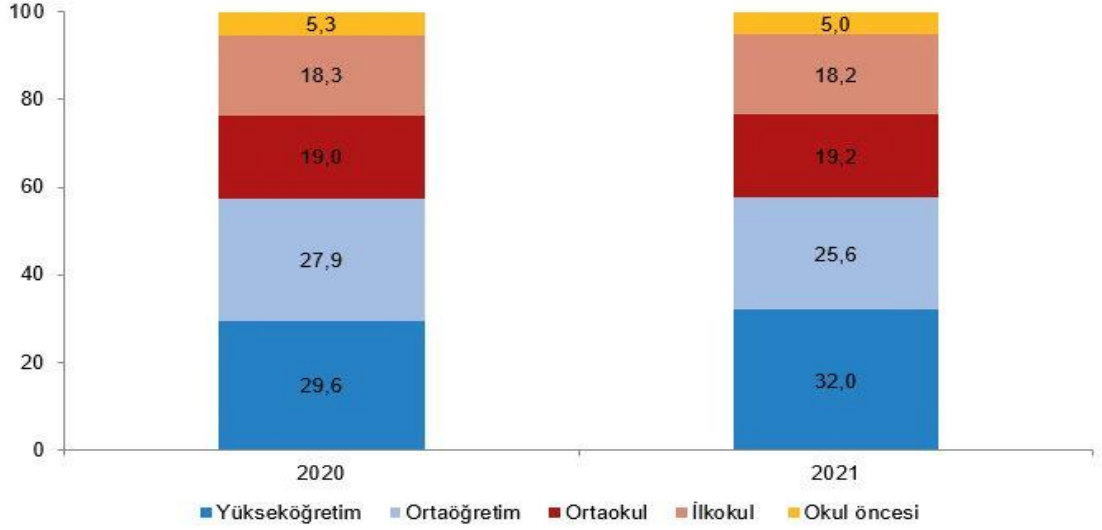
Grafik 6. Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Yapılan Harcama Tutarı (TL), 2021

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

Öğrenci başına toplam eğitim harcaması bir önceki yıla göre %25,9 artmış ve öğrenci başına eğitim harcamalarının 2021 yılında 2020 yılına göre en fazla artış gösterdiği eğitim düzeyi %37,7 ile yükseköğretim olmuş. Bunu %31,9 ile ortaokul takip etmiştir.

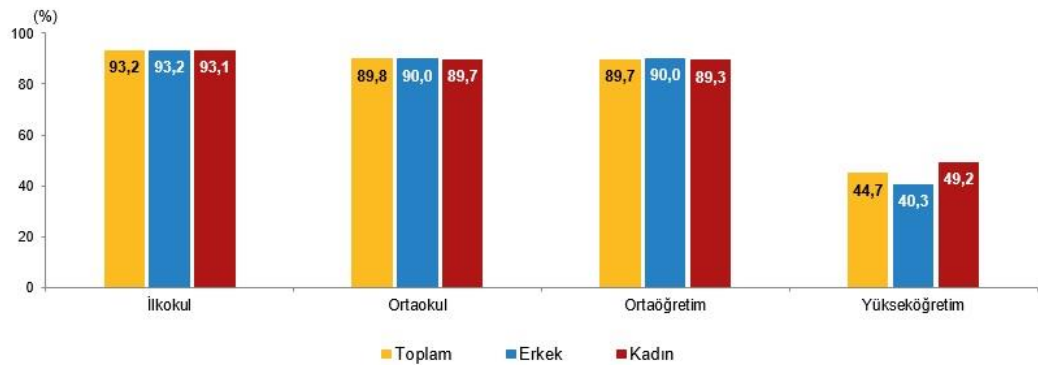
Grafik 7. Eğitim Harcamalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı (%), 2020, 2021

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

Türkiye'de 2020/'21 öğretim yılında %44,4 olan yükseköğretim net okullaşma oranı, 2021/'22 öğretim yılında %44,7'ye yükselmiş. Yükseköğretim net okullaşma oranı cinsiyete göre incelendiğinde, erkeklerde bu oran %40,5'ten %40,3'e düşerken kadınlarda %48,5'ten %49,2'ye yükselmiştir.

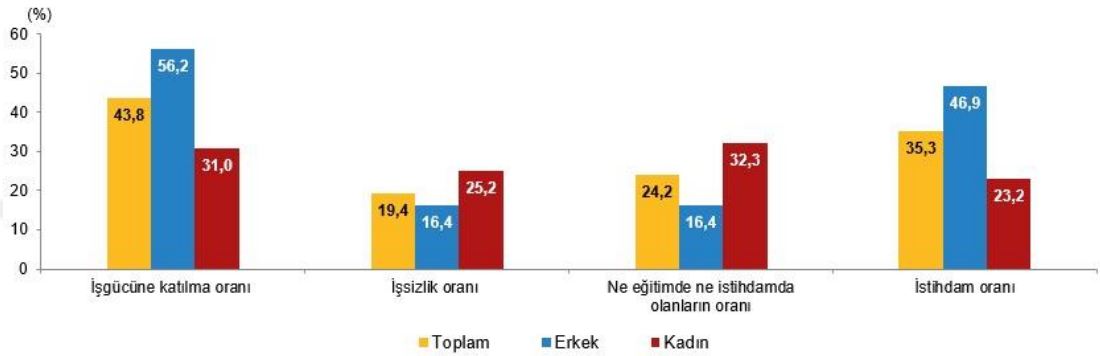
Grafik 8. Eğitim Seviyesi ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranı, 2021/'22

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2021/'22

Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranı 2021 yılında %24,7 iken 2022 yılında %24,2 olmuş. Genç erkeklerde ne eğitimde ne istihdamda olanların oranı 2021 yılında %17,5 iken 2022 yılında %16,4, genç kadınlarda ise bu oran 2021 yılında %32,4 iken 2022 yılında %32,3 olduğu görülmektedir.

Grafik 9. Hane Halkı İşgücü İstatistikleri

Kaynak: TÜİK, Hane Halkı İşgücü İstatistikleri, 2022

2. 4. Okul Terki Kavramı

Bir ülkenin okula devam etmeyen bireylerine dair verilerin, o ülkede bulunan eğitimle ilgili durumun ve koşulların bir göstergesi olduğu söylenebilir(Maya, 2013; Dirik, 2020; Uyumaz, 2021). Ülkedeki okullaşma oranları, yükseköğretimden mezun olma durumu, kız-erkek eğitime erişim oranları ve okul terk oranlarını da bu değerlendirme unsurlarının içinde tutmak gerekir. Okul terki, eğitimin birbiriyle ilişkili farklı sebeplerinden etkilenen, oldukça karmaşık bir sorundur(Karacabey, 2016)). Okul terki, bir öğrencinin programdan mezun sıfatı ile ayrılmaması ya da sürdürdüğü programı bitirmeden okuldan ayrılması şeklinde tanımlanmaktadır(Debbie ve Cook, 2004). Farklı tanımları yapılan üniversite terki, en genel tabirle, üniversitede bir eğitim programına kayıt yaptıran bireyin, o programı tamamlamadan, yani bir diploma almayı hak kazanmadan okuldan ayrılması olarak tanımlanabilir(Yılmaz, 2020). Kişiler kayıt yaptırdıkları okulların programlarını kişisel, sosyal, ekonomik ve daha başka nedenlerle tamamen bırakmak ya da farklı programlara geçiş yapmak durumunda kalabilirler(Yılmaz, 2020). Burada okulu terk edip sistem dışına çıkmakla devam edilen programı terk edip farklı programa geçmeyi ayrı değerlendirmek gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okul terki temel eğitimden uzak kalma olarak açıklanmaya çalışılsa da bu konuda net bir tanıma rastlanmamıştır (Yorğun, 2014). Tüm eğitim kademelerini kapsayan bir tanımın yapılması daha kapsayıcı olabilir. Alanyazında okul terkinin birçok tanımı yapılmış ve bu tanımlarda diploma almadan okuldan ayrılma durumu üzerinde durulmuştur. Okul terki, eğitimin resmi onaylı diploma olmaksızın sonlandırılmasıdır(Özgü, 2015).

Okul terki bir ülke için emek, işgücü ve akabinde büyük ekonomik kayıptır. Bireysel, ekonomik ve kültürel boyutları ile toplumsal bir sorun olan okul terki, eğitimde fırsat eşitliği ve ekonomik kaynakların etkin kullanımı gibi amaçların başarılmasının önünde büyük bir engel olarak ele alınabilir(Uslu, 2017). Okulu terk eden kişilerin mezun olan kişilerle durumları karşılaştırıldığında okulu terk eden bireylerin suça karışma, işsiz kalma, düşük ücretle çalışma ve sağlık sorunları yaşama ihtimalleri çok daha yüksektir. Her ülkede belirli bir eğitim düzeyini tamamlamamış olan bireyler, okulun sosyal özelliğinden koptuklarında yeni bir yelpazede işsizlik, istikrarsızlık, şiddet eğilimi, daha az maaş alma, daha düşük sosyal kabul, psikolojik sorunlara ve suça daha fazla meyilli olma gibi sosyal, kültürel ve ekonomik sorunlarla yüz yüze gelebilirler(Dirik, 2020). Kısacası okul terkini önleyememenin sonuçları, bireylerin eğitimini tamamlamaları için yapılacak fedakarlıklardan çok daha zahmetli ve ülkenin refahı için çok daha zararlıdır.

Okul terki hem bireyin yaşamını etkileyen hem de toplumsal yapıyı etkileyen bir sorun olarak ele alınmalıdır. Okul terkinin önüne geçilecek uygulamaların hayata geçirilmesi uzun vadeli eğitim politikaları ile mümkündür. Özellikle eğitim paydaşlarının işbirliği, okul ile toplum bağının güçlendirilmesi ve bireye eğitim hayatı boyunca rehberlik hizmetlerinin sunulması sorunun ortaya çıkmasında önleyici çalışmalar olabilir(Öztürk, 2021).

2.4.1. Okul Terkinin Nedenleri

Okul terkinin sebeplerini inceleyen araştırmaların sonuçlarına bakıldığında çoğunluğunun okul terki sebeplerini birçok etkenin ortaya çıkardığı bir davranış olarak ele aldıkları görülmektedir. Okul terki birey, aile, okul ve çevreden kaynaklanan nedenlerle olabilmektedir(Özgü, 2015). Üniversite sürecinde yaşanan çeşitli bireysel, sosyal ve ekonomik sorunlar, bireylerin öğrenimlerini erteleme veya okuldan ayrılma kararı almalarına neden olabilmektedir (Uslu, 2017). Yükseköğretimde okuduğu bölümü sevmeyen öğrencilerin zamanla akademik başarısı düşmekte ve bu durum okul terkiyle sonuçlanmaktadır. Başka bir

neden ise ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının ihtiyaçlarının karşılamak için çalışmak zorunda kalmalarıdır. Çalışma ortamına alışan bireyler zamanla okul ortamından uzaklaşır ve sonrasında okulu terk ederler. Ayrıca kişisel özellikler, okulun özellikleri ve çevresel etkilerde okul terki nedenleri arasında sayılabilir(Şimşek, 2013).

Okul terkinin nedenleri üzerine alanda yapılan çalışmalara baktığımızda okul terki nedenlerini farklı şekillerde gruplamışlardır. Taylı'ya göre ise (2008) okulu bırakma nedenlerini: öğretmenlere ilişkin nedenler, arkadaşlara ilişkin nedenler, okulla ilgili nedenler, ailesel nedenler, kişisel nedenler ve toplumsal nedenler olmak üzere 6 grupta incelenebilir.

Güngör (2019) okul terki nedenlerini:

- Birey kaynaklı nedenler,
- Okul kaynaklı nedenler,
- Aile ve ekonomik koşullar kaynaklı nedenler,
- Akran grubu ve sosyal çevre kaynaklı nedenler başlıkları altında incelenmiştir.

Bireyden Kaynaklı Nedenler: evlilik ve hamilelik, sınıftaki akranlarına kıyasla yaşça büyük olma, fiziksel engellilik, etnik köken, hastalık veya süreklileşen sağlık problemleri, ilaç kullanımı, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı, sınıf tekrarı ve devamsızlık, bireyin duygusal yapısı, okul değiştirmek, suç işlemek, akademik başarısızlık yer almaktadır. Gözlemler; okul terkinin kişisel özelliklere bağlı olarak, motivasyon ve ilgi eksikliği, usanç, duyarsızlık, programı reddetme, bir şey öğrenememe duygusu, amaçsızlık ve mesleki uyum konusundaki belirsizliklerden kaynaklandığına işaret etmektedir (Şimşek, 2013).

Okuldan Kaynaklı Nedenler: okulların erişime yeterince uygun olmaması, okulların nitelikli eğitim vermemesi eğitim hakkının kullanılmasını engelleyen önemli unsurlardır. Ayrıca okullara yeterince kaynak ayrılamaması nedeniyle okullar öğrenciler için yaşam kalitesi sunamadıkları için öğrenciler tarafından çekici bulunmamaktadır. Bu nedenle öğrenci memnuniyetleri azalmakta ve okul terkleri artmaktadır. Ayrıca okul yöneticilerinin ve personelinin öğrencilere karşı tutumları da öğrencilerin okula bağlılıklarını etkilemektedir.

Aileden Kaynaklı Nedenler: aile kültürü, ailenin eğitim düzeyi, parçalanmış aileye sahip olma, aile büyüklüğü ve yapısı, ailenin ekonomik düzeyi, anadilin farklı olması ve ailenin inanç durumu, ailede bakıma muhtaç bireyin olması okul terki kararını etkileyen etmenler olarak sıralanmaktadır.

Sosyal Çevre Kaynaklı Nedenler: öğrencilerin arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle, ailesiyle ve ikamet ettiği bölgedeki insanlarla ilişkilerinde yaşanan problemler, akran baskısı,

akranlar arası şiddet, akran grubu yer almaktadır. Öğrencilerin arkadaşlarıyla ilişkilerinin düzeyi de okul terkinde etkilidir(Binici, 2023).

2.5. Alanda Yapılan Çalışmalar

2.5.1.Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Özer (1991) İlköğretim ikinci kademe öğrencileriyle okul terki davranışını incelemek ve okul terkinin nedenlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarının okul terki riski taşıdığını, kalabalık sınıflarda eğitimin de okul terkini tetikleyici olduğunu tespit etmiştir.

AÇEV (2006) okul terkinin cinsiyete, sınıf düzeyine, sosyal, kültürel ve ailevi koşullara bağlı olarak değişip değişmediğini araştırmıştır. Buna göre, kızların erkeklere göre daha fazla okul terki yaptıkları sonucuna varmış. Annenin eğitim durumunun okul terki üzerinde etili olduğunu; babanın eğitim durumunun ise çocukların eğitim durumu üzerinde belirleyici bir etken olmadığı tespit edilmiştir.

Türk-İş (2006) tarafından Türkiye genelinde 6-14 yaş grubundaki çalışan çocuklarla bir araştırma yapılmış. Araştırmaya göre çocuklar, okula ilgi duymadıkları ve öğretmenleriyle iyi geçinemedikleri için, okul masraflarını çok yüksek buldukları için, ailesinin ekonomik faaliyetlerine yardımcı olmak için, ailesi okula gitmesini izin vermediği için, ev işlerinde ailelerine yardımcı olmak ve küçük kardeşlerine bakmak zorunda oldukları için, uygun bir okul bulamadıkları için okula devam etmemişlerdir.

Uysal (2008) okulu bırakma sorunu üzerine çalışmış, öğrencinin kırsal kesimden gelmesi, okul kalitesinin düşük olması, okulun çok büyük veya çok küçük olması, okul atmosferinin olumsuz olması, olumsuz arkadaş etkisi gibi sebeplerin, öğrencilerin okulu terk etmesinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Tunç (2011) tarafından ortaöğretimde okulu terk eden öğrencilerin karakteristik özellikleri araştırılmıştır. Araştırmada derslerinde başarısız olan, disiplin sorunu yaşayan, okuldan atılan, aile ekonomisine katkı sağlaması gereken, sağlık sorunları yaşayan ve aile isteği gibi nedenlerle öğrencilerin okulu terk ettikleri belirtilmiştir. Yine orta ve düşük gelirli ailelerin çocuklarının daha çok okulu terk ettiği gözlemlenmiş. Okul terkinin kız öğrencilere göre erkek öğrencilerde daha fazla olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Şimşek (2011) tarafından lise öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenlerini tespit etmek amacıyla yaptığı çalışmada okul terkinin kişisel, ailesel ve eğitsel faktörlerin

etkilediği karmaşık bir süreç olduğu vurgulanmış. En fazla okul terkinin 3. sınıfta yaşandığı, erkek öğrencilerin ve çok çocuklu ailelerden gelen öğrencilerin okulu bırakma eğiliminin daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Şimşek ve Şahin (2012) tarafından, ilköğretim ikinci kademe öğrencileri ile okulu bırakma eğilimi ve nedenlerini belirlemek amacıyla araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyetin, öğrencilerin rahatsız edici tutum ve davranışlara sahip olma durumlarının, sosyal çevreden dışlanma durumunun, arkadaş çevresinin ve okuldaki şiddet eğilimlerinin okul terkinin belirleyicileri olduğu saptanmıştır.

Bayhan, Dalğıç (2012)liseyi terk etmiş öğrenciler ile yaptıkları çalışmada okulu etme nedenlerinin belirlenmesini amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda ise lise düzeyinde okul terk nedenlerinin akademik başarısızlık, isteksizlik ve okulu sevmeme, devamsızlık, disiplin problemleri ve sağlık problemleri olduğunu tespit etmişlerdir. Çalışmada ayrıca öğrencilerin devamsızlık ve okul terklerinde arkadaş, aile ve öğretmen-yönetici etkisini vurgulamışlardır.

Uslu (2017) okulu terkinin sebepleri ve bu sebepler arası ilişkileri yüksek öğretimde okulu terk eden bireylerin bakış açısından incelemiştir. Okul terki kararının yükseköğretime geçiş öncesi, yükseköğretim ve yükseköğretimi terk etme süreci olarak üç temel süreç içerisinde açıklanabileceği bulgusuna ulaşmıştır. Katılımcıların terk kararı vermesinde yanlış bölüm tercihi, maddi imkânsızlıklar, akademik başarısızlık, memur olarak atanma, başka bir işte çalışıyor olma, kendi işini kurma, evlilik mezuniyet sonrası iş olanakları etkili olduğunu tespit etmiştir.

Dirik (2020) ortaöğretimdeki öğrencilerin okul terk sebeplerini incelemiştir ve bu terklerin önlenmesi için öneriler ortaya koymuştur. Ders başarısı yükseldikçe okulu terk etme olasılığı azaldığını ve çevresinde okulu terk eden arkadaşların bulunmasının okul terkinin arttırdığını tespit etmiştir.

Öztürk (2021) meslekî ve teknik liselerdeki yönetici, öğretmen ve meslek lisesini terk eden öğrencilerle okul terkinin nedenleri, sonuçları ve okul terkinin önlemesine yönelik önerilerin ortaya koymaya yönelik çalışma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre okul terkinin bireylerde pişmanlık, üzüntü, kızgınlık, çökkünlük hissedilmesine yol açtığını tespit etmiştir.

Kulga (2022) okul terki sürecinde eğitimde yaşanan sorunların mikro, mezzo ve makro düzeyde neler olduğunun anlaşılmasını sağlamak ve öğrencilere verilecek sosyal hizmet desteğinin hangi boyutlarda olabileceğini tespit etmek için çalışma yapmıştır. Bulgulara göre okul terkinde, mikro/birey-öğrenci kaynaklı nedenler arasında yer alan arkadaş çevresinden

etkilenmenin en yüksek paya sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitimlerinin kesintiye uğradığı süreçte öğrencilerin bazıları çeşitli destekler almış bazıları da herhangi bir destek görmediği ve destek gören öğrencilerin de okul rehberlik servisinden destek almadıkları ortaya çıkmıştır.

Ertekin (2022) lise öğrencilerinin okul terkinin önlemeye yönelik programları incelediği çalışmasında önleme programlarının etkili olması için okul aile işbirliğine önem verilmesi ve öğrencileri akademik ve psikososyal yönden desteklemeye özen gösterilmesi gerektiğini tespit etmiştir.

Binici G. (2023) okul terki risk düzeyinin cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumu, anne-baba çalışma durumu, devamsızlık sayısı ve okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yardım isteme durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemiştir. Okul terki risk düzeyi sosyal duygusal öğrenme, akademik öz yeterlik aileden algılanan sosyal destek ve arkadaştan algılanan sosyal destek tarafından anlamlı bir biçimde yordanmaktadır. Okul terki risk düzeyi cinsiyet, devamsızlık sayısı okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yardım isteme durumuna göre farklılaşmakta; sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumu ve anne-baba çalışma durumuna göre ise farklılaştığı tespit edilmiştir.

Eraslan (2024) 2022-2023 eğitim öğretim yılında İç Anadolu bölgesinde yer alan bir şehirde lise öğrencileri ile yaptığı çalışmada okul terki eğilimi olan ve olmayan öğrencilerin kendileri, yakın çevre, okul hayatı ve okul terki hakkındaki düşüncelerini araştırmıştır. Aştırmanın sonuçlarına göre, kendilerine ve yakın çevrelerine dair görüşler incelendiğinde, bireysel algılarının, arkadaş ilişkilerinin, bir işte çalışma durumlarının okul terki düşünceleri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Okul terkine en fazla neden olan faktörün okul başarısızlığı olduğu tespit edilmiştir.

Mantar (2024) çalışmasında lise öğrencilerinde akademik dayanıklılığın okul tükenmişliği ve okula yabancılaşma vasıtasıyla okul terki riski üzerindeki etkisini çoklu seri aracı bir model testiyle incelemeyi amaçlamıştır. Sonuçta akademik dayanıklılıktaki azalmanın okul tükenmişliğini arttırdığı, artan tükenmişliğin yabancılaşmayı arttırdığını ve artan yabancılaşmanın da okul terk riskini arttırdığını belirlemiştir.

Kavak (2024) çalışmasında lise öğrencilerinin okul terki risklerinin olup olmadığı, bu riskin belirli değişkenler kapsamında nasıl farklılık gösterdiğini Edirne ili dahilinde saptamak istemiştir. Bu araştırmada elde edilen bulgular şöyledir: öğrencilerin okul terki riskleri erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha yüksektir. 12. sınıfta okuyan öğrencilerin okul terki

riskleri 11. sınıfta okuyan öğrencilere oranla daha yüksektir. Babası sağ olmayan öğrencilerin okul terki riskleri babası sağ olanlara göre daha yüksektir. Babasının eğitim durumu daha yüksek olan öğrenciler daha az okul riski taşımaktadır.

2.5.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Berger ve Braxton (1998) tarafından ABD 'de yapılan çalışmaya göre öğrencilerin okula ilk gelişlerindeki okula ilişkin algılarının olumlu olmasının onların okula aidiyet hissini arttırdığını bunun da okul terkinin azalttığını ve okul terkinin azaltılmasında oryantasyonun önemini ortaya koymuştur (Akt. Uyumaz, 2021).

ABD'de okul terkinin yordayıcılarını belirlemek için yapılan çalışmada kız öğrencilerin ve düşük sosyoekonomik düzeye sahip ailelerden gelen öğrencilerin başarısızlık nedeniyle 10. sınıfa başlamadan okulu terk etmelerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

İspanya'da üniversite öğrencilerinin neden okulu terk ettikleri araştırmak için 7000 üniversite öğrencisiyle çalışma yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerin ailelerinin eğitim seviyelerinin okul terkinin etkilediği tespit edilmiştir. Aile bireyleri üniversite mezunu olmayan ve meslek liselerinden mezun olan öğrencilerin okulu terk etme ihtimalinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca üniversiteye kayıt olunan yaşı, akademik hazırbulunuşluğun ve belli bir süre ara verdikten sonra üniversiteye kayıt olma durumunun okulu terk etme riskini etkilediği raporlanmıştır.

Allen, Robbins, Casillas ve Oh (2008) tarafından yapılan araştırmada okul başarısının ve okula sosyal bağlılığın okul terkinin etkisi araştırılmış. Araştırma 23 yükseköğretim kurumundan 6872 üniversite öğrencisi ile yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin birinci sınıftaki okul başarılarının okul terkinde belirleyici etkisi olduğu ve tespit edilmiştir. Yine okul terkinde kişisel nedenlerin örgütsel nedenlerle okul terkinde daha etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin okula devam durumlarının, ailelerinin eğitim düzeylerinin ve sosyoekonomik durumlarının okul terkinde oldukça belirleyici faktörler olduğu bulunmuştur.

Paura ve Arhipova (2014) Litvanya'da yükseköğretim lisans programında öğrenim gören öğrencilerle okul terkinin sebeplerini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre Litvanya Ziraat Üniversitesi mühendislik bölümlerindeki öğrencilerin yaklaşık %34'ü okudukları bölümün müfredatına ve öğrencilerin lise mezuniyet notlarına bağlı olarak ilk yılda okulu terk etmiştir. Öğrencilerin akademik başarıları, cinsiyet ve okudukları bölümün özellikleri okul terkinin sebepleri arasında önemli etkiye sahiptir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin analizi ve yorumlanmasına bu başlık altında yer verilmiştir.

3.1. Yöntem

3.1.1. Araştırmanın Modeli:

Araştırmada karma araştırma deseni kullanılmıştır. Karma yöntem deseni, nitel ve nicel verilerin toplanarak her iki desenin birlikte kullanıldığı bir desendir (Gay, Mills ve Airasian, 2012; Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Tek bir çalışmada iki desenin tercih edildiği (Creswell ve Plano Clark, 2011) bu desende amaç, nitel ve nicel desenlerin avantajlarını kullanarak bir olgunun daha detaylı ve kapsamlı anlaşılmasını sağlamaktır (Mills ve Gay, 2016). Karma yöntemlerin, nicel ve nitel verilerin bir arada kullanılmasıyla araştırmanın geçerliliğini arttırması, her bir veri setinin diğerinin zayıf taraflarını güçlendirmesi, daha kapsamlı verilere ulaşılabilmesi, nicel ve nitel verilerin karşılıklı olarak bir birlerinin sonuçlarını açıklayabilmesi tercih nedenini arttırmaktadır. Literatürde en çok kullanılan teknik sıralı Nicel-Nitel yöntemidir. Bu teknikte nicel yöntemde kullanılan son örneklem nitel araştırma için örneklem seçmede belirleyici olmaktadır. Açıklayıcı sıralı/(sıralı nicel → nitel) karma yöntemler araştırması deseni (explanatory sequential mixed methods research design), bir araştırma popülasyonundaki trendleri ya da çalışılan konular veya kavramlar arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlayan nicel veri toplama ve analizi ile başlar. Devamında yürütülen nitel veri toplama ve analizin amacı, ilk aşamada elde edilen nicel sonuçların nitel veri toplama ve analizi ile açıklanmasıdır (Creswell ve Plano Clark, 2018). Araştırmanın nicel bölümünde betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde “durum çalışması” yöntemi benimsenmiştir. Durum çalışmasının nasıl ve niçin sorularını temel alan, araştırmacının kontrol edemediği bir olgu ya da olayı derinlemesine incelemesine olanak veren araştırma yöntemi olduğunu söylemek mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

3.1.2. Evren Örneklem-Çalışma Grubu

Araştırmanın nicel bölümünün çalışma evrenini Akdeniz Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Akdeniz Üniversitesine bağlı 5 farklı fakülte (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Hukuk Fakültesi ve Tıp Fakültesi) oluşturmaktadır. Fakültelerin seçiminde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Fakültelerin seçiminde kullanılan ölçüt ise üniversitenin merkez kampusunda bulunmaları, en eski olmaları ve öğrenci sayısı en fazla olan fakülteler olmalarıdır. Nitel bölümde ise araştırmanın çalışma grubunu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinden 2018-2023 yıllarında mezun olmadan okuldan ayrılan 14 öğrenci ve şu anda üniversitede görev yapan 6 yönetici olmak üzere toplam 20 katılımcı oluşturmaktadır. Öğrenciler, eğitim fakültesi öğrencilerinin kolay ulaşılabilir eleman örnekleme yöntemi ile seçilmeye uygun olması ve “okul terk” kavramının eğitim hakkının bir boyutu olan eğitime erişim kapsamında olması ve eğitim fakültesinin eğitim hakkının kullanılmasında kritik bir öneme sahip olmasından dolayı eğitim fakültesinden seçilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Ölçüt olarak 2018-2023 yılları arasında Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesini terk edip başka okul ya da bölümde okumayan öğrenciler olmaları dikkate alınmıştır. Bu tür örneklemede araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır (Balcı, 2013, s. 104).

Araştırmaya katılan yöneticilerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Yöneticilerin Demografik Özellikleri

Düzye		Toplam	%
Cinsiyet	Kadın	2	10
	Erkek	4	20
	Toplam	6	30
Görev	Öğrenci İşleri Daire Başkanı	1	
	Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanı	1	
	Mediko Sosyal Şube Müdürü	1	
	Eğitim Fakültesi Öğrenci İşlerinden Sorumlu Dekan	1	
	Yardımcısı	1	
	Eğitim Fakültesi Sekreteri	1	
	Eğitim Fakültesi Öğrenci İşleri Şefi		

Görüşme yapılacak yöneticileri belirlerken en alt birimden en üst birime kadar olan yöneticilerin seçilmesine önem verilmiştir. Üniversitenin Öğrenci İşleri Daire Başkanı, Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanı, Mediko Sosyal Şube Müdürü, Eğitim Fakültesi Öğrenci İşlerinden, Sorumlu Dekan Yardımcısı, Eğitim Fakültesi Sekreteri, Eğitim Fakültesi Öğrenci İşleri Şefi çalışma grubuna dahil edilmiştir. Yönetici katılımcıların 2'si kadın; 4'ü erkektir. Yönetici katılımcılar, katılımcıların %30'unu oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2.*Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri*

	Düzy	Toplam	%
Cinsiyet	Kadın	8	40
	Erkek	6	30
	Toplam	14	70
Ayrıldığı Yıl	2018-2019	4	
	2019-2020	3	
	2020-2021	1	
	2021-2022	2	
	2022-2023	4	
Ayrıldığı Bölüm	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	5	
	Fen Bilgisi Öğretmenliği	3	
	Türkçe Öğretmenliği.	2	
	Okul Öncesi Öğretmenliği	2	
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık.	1	
	İlköğretim Matematik Öğretmenliği	1	
Ayrıldığı Sınıf Düzeyi	1 sınıf	8	
	2 sınıf	4	
	3 sınıf	2	
Eğitim Düzeyi	Lise	6	
	Ön Lisans	4	
	Lisans	4	

Tablo 2'de öğrenci katılımcıların demografik özellikleri incelendiğinde çalışmaya 8 kadın 6 erkek öğrenci olmak üzere 14 kişi katılmıştır. Öğrenci katılımcılar, katılımcıların %70'ini oluşturmaktadır. Öğrenci katılımcıların 4'ünün 2018-2019 yılında, 3'ünün 2019-2020

yılında, 1'inin 2020-2021 yılında, 2'sinin 2021-2022 yılında, 4'ünün de 2022-2023 yılında okulu terk ettiği görülmektedir. Katılımcılardan 5'inin sosyal bilgiler öğretmenliği, 3'ü fen bilgisi öğretmenliği, 2'sinin Türkçe öğretmenliği, 2'sinin okul öncesi öğretmenliği, 1'inin rehberlik ve psikolojik danışmanlık ve 1'inin ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde okurken okuldan ayrıldıkları görülmektedir. 8 katılımcının 1. Sınıfta, 4 katılımcının 2. sınıfta ve 2 katılımcının da 3. sınıfta okurken okuldan ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca şu anda 6 katılımcının lise mezunu olduğu, 4 katılımcının ön lisans ve 4 katılımcının da lisans mezunu olduğu görülmektedir. Öğrenci katılımcılar katılımcıların %70'ini oluşturmaktadır.

3.1.3. Veri Toplanması:

Araştırma verileri doküman analizi ve nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ile toplanmıştır. Bu araştırmanın uygulanabilmesi amacıyla Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan onayı alınmıştır (Ek-1). Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğünden randevu alınarak araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiş daha sonra okul terki ile ilgili verilerin paylaşımı ile ilgili gerekli izinler alınarak okul terki ile ilgili verilere ulaşılmıştır. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı ile görüşmeler yapılarak gerekli izinler alınmış (Ek-2) ve 2018-2023 yıllarında okulu terk eden öğrencilerin telefon numarası bilgilerine ulaşılmıştır. Örneklemde bahsedilen kişilerle telefonla ön görüşme yapılarak araştırmanın amacı hakkında kısaca bahsedilmiş ve belirlenen ölçütler doğrultusunda gönüllü katılımcılar belirlenmiştir. Belirlenen katılımcılarla görüşme zamanı ayarlanarak telefonla görüşme yapılmış ve yönetici olan katılımcılara ayrı sorular sorulmuştur. Görüşmeler görüşme formları ile kayıt altına alınmıştır. İhtiyaç halinde ses ve görüntü kaydı da yapılmıştır. Görüşmelerde araştırmacılar tarafından hazırlanan sorulardan oluşan görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır ve görüşme yapılan kişiye de verdiği cevaplara bağlı olarak konuyu aydınlatması ve genişletmesi için ilave sorular sorulmuştur. Görüşmede kullanılan soruların hepsi açık uçlu sorular şeklinde hazırlanmıştır. Katılımcılara vermiş oldukları cevapların gizli tutulacağı ve isimlerinin açıklanmayacağı ifade edilmiştir. Bu araştırmada görüşmenin tamamı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşme süresinin yaklaşık 25 dakika süreceği katılımcılara bildirilmiştir. Ancak görüşme sırasında

katılımcıların kendilerini rahat ifade edebilmeleri amacıyla zaman sınırlandırılmasına gidilmemiştir.

3.1.4. Veri Toplama Aracı

Nitel araştırmalarda derinlemesine bilgi edinilmesi amaçlanmış olup, bu tür araştırmalarda en çok kullanılan yöntem görüşme tekniğidir. “Okul terk” kavramı ile ilgili yapılan çalışmalar, araştırmalar, makaleler incelenerek bu araştırmanın görüşme soruları tespit edilmiştir. Uzman görüşü de alınarak sorular tekrar gözden geçirilerek yarı yapılandırılmış görüşme formu düzenlenmiştir. Öğrenci katılımcılara ve yönetici katılımcılara ayrı sorular sorulmuştur. Öğrenci katılımcılara sorulan sorular şu şekildedir:

1. Okul terkinin sebepleri nelerdir?
2. Okula devam konusunda sizin bir çabanız oldu mu?
3. Okula devam konusunda nasıl bir çabanız oldu?
4. Okula devam konusunda okulun bir çabası oldu mu?
5. Okula devam konusunda okulun nasıl bir çabası oldu?
6. Okulu terk etmek sizi nasıl etkiledi?
7. Okul terkinin önlemek için neler yapılabilir?

Yönetici katılımcılara sorulan sorular şu şekildedir:

1. Öğrenciler okulu neden terk etmektedir?
2. Okul terkinin önlemek için ne tür çalışmalarınız var?
3. Okul terkinin önlemek için neler yapılabilir?

Araştırma soruları görüldüğü üzere açık uçlu sorulardan oluşmuştur. Katılımcılara belirli bir konu hakkında sorular sorularak görüşmenin farklı konulara dağılması önlenmeye çalışılmıştır. İhtiyaç halinde sonda sorular da sorularak konu açıklığa kavuşturmaya çalışılmıştır.

3.1.5. Verilerin Analizi:

Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğün Öğrenci İşleri Daire Başkanlığından son 5 yılda (2018-2023) okulu terk eden öğrencilerin verileri alınarak doküman analizi yapılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmacılar tarafından açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formları hazırlanarak gönüllülük esasına göre Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 2018-2023 yıllarında okulu terk eden 14 öğrenciye ve şu anda görev yapan 6 yöneticiye uygulanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda verilerin analizi, toplanan verilerin araştırmacı tarafından dışa aktarım sürecidir. Bu araştırmada toplanan veriler nitel araştırmada yer alan tümevarım analizi basamaklarına göre analiz edilmiştir. Tümevarım analiz basamakları; (a) toplanan verilerin analize hazır hale getirilmesi; yazıya dökme, verileri okuyarak genel fikir oluşturma (b) verilerin kodlanması; metnin parçalarını tespit ederek kod verme (c) tema ve alt temalar oluşturulması, (d) tema ve alt temaların bulgulara dönüştürülmesi olarak belirtilmektedir (Creswell, 2003). Çalışmada içerik analizi yapılarak, sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve doğrudan anlatımlara yer verilmiş, ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular araştırma hedefleri doğrultusunda sınıflandırılarak açıklanması ve yorumlanması yoluna gidilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrenciler Ö1, Ö2... şeklinde; yöneticiler Y1,Y2...şeklinde kodlanmıştır. Katılımcıların kişisel bilgileri, adı soyadı araştırma etiği ve kişisel verilerin gizliliğinin korunması amacıyla paylaşılmamıştır. Kayıtların çözümlenmesi sonucu katılımcıların düşünceleri özetlenmiş ve görüş olarak belirtilmiştir. Derlenen görüşler araştırmanın bulgular kısmını oluşturmaktadır.

Nitel araştırmalarda geçerlilik yerine yeterlilik kavramı kullanılmaktadır. Nitel araştırmada geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Kirk ve Miller, 1986). Bu nedenle araştırmacı, araştırmanın tüm aşamalarında objektif olmaya özen göstermiştir. Kodlama ve kategorileştirme ayrıntılı bir şekilde ifade edilerek yeterlilik artırılmaya çalışılmıştır. İkinci aşamada nitel verilerin güvenilirliğinin analizi yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde bir başka araştırmacının görüşlerine başvurularak ulaşılan sonuçların teyit edilmesi ve kodlamaların doğru bir şekilde oluşturulması sağlanmıştır. Araştırmacıdan beklenen ulaştığı sonuçları topladığı verilerle sürekli olarak teyit etmesi ve bu çerçevede okuyucuya mantıklı bir açıklama sunabilmesidir. Araştırmanın iç geçerliliğini (tutarlılığını) artırmak için

tutarlılık incelemesi yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmada verilerin analizinde tutarlığın sağlanması açısından araştırmanın konu alanı ve nitel analiz konusunda uzman bir yardımcı ile çalışılmıştır. KohenKappa tutarlılık katsayısının 0.8 düzeyinde anlamlı olarak hesaplandığı görülmüştür. KohenKappa tutarlılık katsayısının 0.8 ile 1.00 arasında olması, mükemmel bir uyum olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Landis ve Koch, 1977, s.165).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

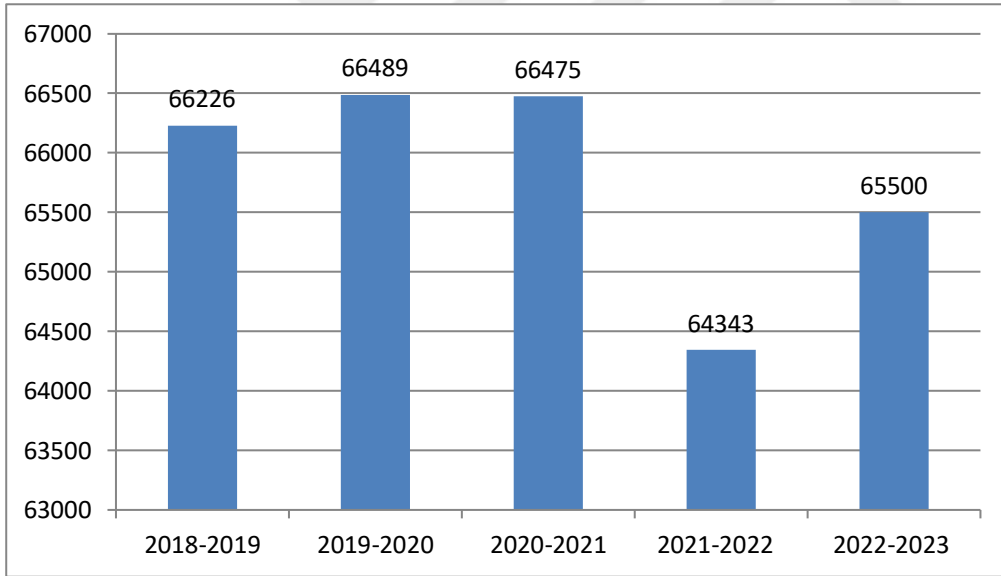
Bu bölümde araştırma bulgularına yer verilmektedir. Bulgular üç aşamada: tablolar, yorumları ve görüşler şeklinde gösterilmektedir.

1. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Akdeniz Üniversitesinde son 5 (2018-2023) yılda genel olarak aktif öğrenci sayısı

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) genel olarak aktif öğrenci sayısı Grafik 10’da verilmiştir.

Grafik 10. Akdeniz Üniversitesinin Yıllara Göre Aktif Öğrenci Sayıları

Grafik 10 incelendiğinde aktif öğrenci sayısının 2018-2019 akademik yılında 66226, 2019-2020 akademik yılında 66489, 2020-2021 akademik yılında 66475, 2021-2022 akademik yılında 64343, 2022-2023 akademik yılında 65500 olduğu görülmektedir. Aktif öğrenci sayısının en fazla 2019-2020 (66489 öğrenci) akademik yılında olduğu ve aktif öğrenci sayısının en az olduğu dönemin ise 2021-2022 (64343 öğrenci) akademik yılında olduğu görülmektedir. 2022-2023 akademik yılında tekrar öğrenci sayısında bir artış

görülmekte ancak bu oran daha önceki akademik yılındaki öğrenci sayısı kadar değildir. 2021-2022 akademik yılında öğrenci sayısının azalmasının sebebinin YÖK'ün 2020 yılında aldığı karar gereği 4 üst üste kayıt yenilemeyen ve sınavlara girmeyen öğrencilerin kayıtlarının silmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

2. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Son 5 yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde okulu terk eden öğrenci sayıları ve terk oranlarının yıllara göre dağılımı

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) akademik yıllara göre okulu terk eden öğrenci sayıları ve terk oranları tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Son 5 Yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde Okulu Terk Eden Öğrenci Sayıları ve Terk Oranları

Eğitim Yılları	Aktif Öğrenci Sayısı	Terk Eden Öğrenci Sayısı	Okul Terk Oranı(%)
2018-2019	66226	15135	% 18,6
2019-2020	66489	6628	%9
2020-2021	66475	6681	%9,1
2021-2022	64343	4389	%6,3
2022-2023	65500	6619	%9,1
Ortalama	65806	7890	%10,7

Tablo 3 incelendiğinde son beş yılda (2018-2023) aktif öğrenci sayısı ortalamasının 65806 olduğu, okulu terk eden öğrenci sayısı ortalamasının 7890 olduğu ve okulu terk oranı ortalamasının %10,7 olduğu görülmektedir. En fazla okul terk durumunun 2018-2019 akademik yılında yaşandığı görülmüş olup bu yılda okulu terk eden öğrenci sayısının 15135 ve okul terk oranının %18,6, olduğu görülmektedir. Ayrıca 2019-2020 eğitim öğretim yılında okulu terk eden öğrenci sayısının 6628 olduğu ve okul terk oranının %9 olduğu; 2020-2021 eğitim öğretim yılında okulu terk eden öğrenci sayısının 6681 olduğu ve okul terk oranının %9,1 olduğu görülmektedir. Yine aynı şekilde 2021-2022 eğitim öğretim yılında okulu terk

eden öğrenci sayısının 4389 olduğu ve okul terk oranının %6,3 olduğu; 2022-2023 eğitim öğretim yılında okulu terk eden öğrenci sayısının 6619 olduğu ve okul terk oranının %9,1 olduğu görülmektedir. Genel olarak okulu terk durumunun 2021-2022 akademik yılında en az seviyede (%6,3) olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin de 2021-2022 akademik yılında aktif öğrenci sayısının da azalmış olmasından ve pandemi sürecinde uzaktan eğitimin eğitime erişimi kolaylaştırmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. 2018-2019 akademik yılından sonraki akademik yıllarda okul terk oranının yarı yarıya azaldığı görülmektedir.

3. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Son 5 Yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde okulu terk eden öğrencilerin cinsiyete göre okul terk oranları

Akdeniz Üniversitesinde son 5yılda (2018-2023) akademik yıllara göre okulu terk eden öğrencilerin cinsiyete göre dağılımları ve terk oranları tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Son 5Yılda (2018-2023) Üniversitesinde Okulu Terk Eden Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları ve Okulu Terk Oranları

Eğitim Yılları	Erkek Öğrenci Sayısı	Terk Eden Erkek Öğrenci Sayısı	Terk Eden Erkek Öğrenci Oranı (%)	Kız Öğrenci Sayısı	Terk Eden Kız Öğrenci Sayısı	Terk Eden Kız Öğrenci Oranı (%)
2018-2019	38370	10842	22	27856	4293	13,3
2019-2020	38325	4379	10,2	28164	2249	7,3
2020-2021	38009	4449	10,4	28466	2232	7,2
2021-2022	36476	2794	7,1	27867	1595	5,4
2022-2023	28657	4423	13,3	36843	2196	5,6
Ort.	35967	5377	12,6	29839	2513	7,7

Tablo 4 incelendiğinde son beş yılda (2018-2023) erkek öğrencilerin okulu terk oranı ortalamasının %12,6; kız öğrencilerin okulu terk oranının ortalamasının %7,7 olduğu ve erkek öğrencilerin okulu terk oranının kız öğrencilerin okul terk oranından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre okumayı ileride iş bulma imkânı için önemli bir çıkar yol olarak görmelerine bağlanabilir. Kız ve erkek öğrencilerin

okulu terk oranının en yüksek olduğu akademik yılın 2018-2019 yılı (erkek %22; kız %13,3) olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin okulu terk oranının en düşük olduğu akademik yılın 2021-2022 yılı (erkek %7,1; kız 5,4) olduğu görülmektedir. Kız öğrencilerin okul terk oranı 2018-2019 akademik yılından sonraki yıllarda azalırken erkek öğrencilerin okulu terk oranı önce azalmış sonra tekrar artmıştır. Genel olarak okulu terk durumunun 2019-2020, 2020-2021 ve 2021-2022 akademik yıllarında daha az seviyede olduğu söylenebilir. Bu durumu Covid 19 salgını döneminde öğrencilerin okulu terk durumlarında azalma olduğu ve bunun nedeninin de uzaktan eğitime geçilmesinin eğitime erişimi kolaylaştırmasının olumlu etkisi olduğu düşünülebilir.

4. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Akdeniz Üniversitesinde bazı fakültelerin yıllara göre okulu terk durumu oranları

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) akademik yıllara göre okulu terk eden öğrencilerin fakültelere göre dağılımları ve terk oranları tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Akdeniz Üniversitesinde Bazı Fakültelerin Son 5 Yıldaki (2018-2023) Öğrenci Terk Oranları

	2018-2019		2019-2020		2020-2021		2021-2022		2022-2023		Ort.
Fakülteler	Terk Eden Öğrenci Sayısı	(%)	Terk Eden Öğrenci Sayısı	(%)	Terk Eden Öğrenci Sayısı	(%)	Terk Eden Öğrenci Sayısı	(%)	Terk Eden Öğrenci Sayısı	(%)	(%)
Mühendislik Fakültesi	1099	26	182	5,4	280	8,2	305	9,6	165	5,5	10,9
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	133	1,9	239	3,7	562	9,1	208	4,1	438	8,9	5,5
Eğitim Fakültesi	480	13	115	3,6	77	2,5	80	3,5	72	4,2	5,3
İlahiyat Fakültesi	42	5,3	12	1,5	41	4,8	41	5	92	10,1	5,3
Hukuk Fakültesi	17	1,4	24	1,8	15	1,2	36	2,8	23	1,7	1,7
Tıp Fakültesi	10	0,4	16	0,7	23	1	12	0,5	14	0,6	0,6

Tablo 5 incelendiğinde son 5 akademik yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde okul terki konusunda fakülteler bazında ve akademik yıllara göre bir genelleme yapılamadığı görülmektedir. Yinede akademik yıllara göre ve okul terki ortalamalarına göre fakültelerin: Mühendislik Fakültesi (10,9), İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (%5,5), Eğitim Fakültesi (5,3), İlahiyat Fakültesi (%5,3), Hukuk Fakültesi (%1,7) ve Tıp Fakültesi (%0,6) şeklinde sıralandığı görülmüştür. Ayrıca en fazla okul terki ortalamasının Mühendislik Fakültesinde (%10,9) ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde (%5,5); en az okul terki ortalamasının Tıp Fakültesi (%0,6) ve Hukuk Fakültesinde (%1,7) olduğunu söyleyebiliriz. 2018-2019 akademik yılında en fazla okul terkinin Mühendislik Fakültesi (%26) ve en az okul terkinin Tıp Fakültesinde (%0,4) olduğu görülmektedir. 2019-2020 akademik yılında en fazla okul terkinin Mühendislik Fakültesinde (%5,4) en az okul terkinin Tıp Fakültesinde (%0,7) olduğu görülmektedir. 2020-2021 akademik yılında en fazla okul terkinin Mühendislik Fakültesinde (%8,2) ve en az okul terkinin Tıp Fakültesinde (%1) olduğu görülmektedir. 2021-2022 akademik yılında en fazla okul terkinin Mühendislik Fakültesinde (%9,6) en az okul terkinin Tıp Fakültesinde (%0,5) olduğu görülmektedir. 2022-2023 akademik yılında en fazla okul terkinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (%8,9) ve en az okul terkinin Tıp Fakültesi (%0,6) olduğu görülmektedir.

5. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Akdeniz Üniversitesinin bazı fakültelerinde son 5 akademik yılda (2018-2023) cinsiyete göre okulu terk oranları

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) akademik yıllara göre okulu terk eden öğrencilerin fakültelere ve cinsiyete göre dağılımları ve terk oranları tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Bazı Fakültelerdeki Öğrencilerin Son 5 Yılda (2018-2023) Cinsiyetlerine Göre Okul Terk Oranları

Eğitim- Öğretim Yılları	Mühendislik Fakültesi		İlahiyat Fakültesi		Eğitim Fakültesi		İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi		Hukuk Fakültesi		Tıp Fakültesi	
	E (%)	K(%)	E(%)	K(%)	E (%)	K(%)	E(%)	K(%)	E(%)	K(%)	E(%)	K(%)
2018- 2019	28,7	17,6	8,2	5,1	14,4	12,2	2,3	1,5	0,7	1,9	0,3	0,2
2019- 2020	6,1	4,3	2,9	0,2	5,2	2,5	4,2	2,8	1,6	1,9	0,7	0,4
2020- 2021	9,1	5,8	6,2	3,4	5,1	2,7	6	4,4	1,3	0,7	0,5	0,4
2021- 2022	9,7	9,4	7,9	2,5	3,7	2,9	4,7	3,1	3,7	1,6	0,5	0,4
2022- 2023	5,8	3,6	9,3	10,7	4,2	1,8	8,1	5,9	2,4	0,9	0,8	0,4

Tablo 6 incelendiğinde son 5 yıldaki okul terkinin fakülteler bazında cinsiyete göre durumuna bakıldığında genel olarak tüm akademik yıllarda ve fakültelerde okul terk durumunun erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha fazla yaşandığı görülmektedir. Ancak Hukuk Fakültesinde 2018-2019 (erkek öğrenci %0,7, kız öğrenci %1,9) ve 2019-2020 (erkek öğrenci %1,6,kız öğrenci %1,9)akademik yıllarında kız öğrencilerin okul terk oranının erkek öğrencilerden fazla olduğu görülmektedir. Yine İlahiyat Fakültesinde 2022-2023 (erkek %9,3, kız öğrenci %10,7) akademik yıllarında kız öğrencilerin okul terk oranının erkek öğrencilerden fazla olduğu görülmektedir.

6. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) okulu terk sebeplerinin oranları

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) akademik yıllara göre okulu terk sebeplerinin oranları tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Son 5 Akademik Yılda (2018-2023) Okulu Terk Sebeplerinin Oranları

Sebepler	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	Ort.%
Azami öğrenim süresini dolduran	%35,9	%18,1	%24,4	%16,7	%28,2	24,6
Kendi isteği	%14,3	%22,5	%24,2	%38,9	%18,2	23,6
Azami sürede son sınıf olmayan	%21,8	%30	%24,3	%6,7	%22,8	21,1
Kayıt yenilememe	%6,7	%21	%15,9	%14,4	%11,4	13,8
Başarısızlık	%3,1	%4,2	%8,4	%11,9	%17,1	8,9
Diğer	%17,5	%2,9	%0,5	%11,2	%1	6,6
Yönetim kurulu kararı	%0,4	%1,2	%1,1	%1,8	%1	1,1

Tablo 7 incelendiğinde Akdeniz Üniversitesinde son 5 (2018-2023) yılda okul terk sebeplerinin: azami öğrenim süresini dolduran, kendi isteği, azami sürede son sınıf olmayan, kayıt yenilememe, başarısızlık, diğer ve yönetim kurulu kararı olmak üzere 7 grupta sıralandığı görülmektedir. Son 5 yılda (2018-2023) Akdeniz Üniversitesinde okul terki sebeplerinin oranı konusunda akademik yıllara göre bir genelleme yapılamadığı görülmektedir. Yinede azami öğrenim süresinin doldurulmasından yaşanan okul terk durumun en fazla (%26,4) olduğu, bu sebebi kendi isteği (%23,6), azami sürede son sınıf olmayan (%21,1) ve kayıt yenilememe (13,8) sebeplerinin takip ettiği görülmektedir. Başarısızlık (%8,9), diğer (%6,6) ve yönetim kurulu kararı (%1,1) nedeniyle okul terkinin ise en az seviyede olduğu görülmektedir. 2018-2019, 2020-2021 ve 2022-2023 akademik yıllarında en fazla okul terkinin azami öğrenim süresini doldurma nedeniyle yaşanırken 2019-2020, 2021-2022 akademik yılında en fazla okul terkinin kendi isteği sebebiyle yaşanmış olduğu görülmektedir.

7. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okul terki nedenleri

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin son 5 (2018-2023) akademik yılda okulu terk sebepleri tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Son 5 Yılda (2018-2023) Okulu Terk Sebepleri

SEBEPLER	2018-2019			2019-2020			2020-2021			2021-2022			2022-2023		
	E	K	Top	E	K	Top	E	K	Top	E	K	Top	E	K	Top
Diğer	179	264	443	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kayıt Yenilememe	-	-	-	53	41	94	19	19	38	21	19	40	15	12	27
Kendi isteği	18	17	35	11	8	19	28	17	45	15	8	23	20	13	33
Azami sürede son sınıf olmayan	-	-	-	-	-	-	4	3	7	5	4	9	7	4	13
Azami öğrenim süresini dolduran	-	-	-	-	-	-	7	11	18	-	1	1	1	3	4
Başarısızlık	-	1	1	1	1	2	5	2	7	1	1	2	5	2	7
Yönetim kurulu kararı	1	-	1							1	4	5			

Tablo 8 incelendiğinde Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin okulu terk sebeplerinin yüksekten düşüğe doğru: diğer, kayıt yenilememe, azami sürede son sınıf olmayan, azami öğrenim süresini dolduran, başarısızlık ve yönetim kurulu kararı olmak üzere 7 grupta sıralandığı görülmektedir. En fazla okul terkinin 2018-2019 akademik yılında diğer sebeplerden (443 öğrenci) yaşandığı görülmektedir. Ayrıca bu yıllarda 35 öğrencinin kendi isteği ile 1 öğrencinin başarısızlık, 1 öğrencinin ise yönetim kurulu kararı nedeniyle okulu terk ettiği görülmektedir. Bu tarihten itibaren okul terkinde kayıt tutma şekli değişerek “diğer” ibaresinin kullanılmadığı görülmektedir. 2019-2020 akademik yılında kayıt yenilememe nedeniyle 94, kendi isteği ile 19, başarısızlık nedeniyle 2 öğrenci okulu terk ederken azami sürede son sınıf olmayan, azami öğrenim süresini dolduran ve yönetim kurulu kararıyla okulu terk eden öğrenci bulunmamaktadır. 2020-2021 akademik yılında kayıt yenilememe nedeniyle 38, kendi isteği ile 45, azami sürede son sınıf olmayan 7, azami öğrenim süresini dolduran 18 ve başarısızlık nedeniyle 7 öğrencinin okulu terk ederken yönetim kurulu kararıyla okulu terk eden öğrenci bulunmamaktadır. 2021-2022 akademik yılında kayıt yenilememe nedeniyle 40,

kendi isteği ile 23, azami sürede son sınıf olmayan 9, azami öğrenim süresini dolduran 1, başarısızlık 2 ve yönetim kurulu kararıyla 5 öğrencinin okulu terk ettiği görölmüştür. 2022-2023 akademik yılında kayıt yenilememe nedeniyle 27, kendi isteği ile 33, azami sürede son sınıf olmayan 13, azami öğrenim süresini dolduran 1, başarısızlık nedeniyle 7 öğrencinin okulu terk ettiği görölmüştür. Genel olarak en fazla okul terkinin diğer sebepler ve kayıt yenilememe nedeniyle yaşanırken en az okul terkinin başarısızlık ve yönetim kurulu kararıyla yaşandığı görölmektedir.

8. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Üniversite yöneticilerinin ve üniversiteyi terk eden öğrencilerin Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okul terk nedenlerine ilişkin görüşleri

Katılımcıların Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrencilerin okulu neden terk ettiklerine ilişkin bulgular Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9.Katılımcıların Öğrencilerin Okulu Neden Terk Ettiklerine İlişkin Görüşleri

<i>Kategoriler</i>	<i>Alt Kategoriler</i>	<i>Katılımcılar</i>	
		<i>Öğrenciler</i>	<i>Yöneticiler</i>
<i>Ekonomik Nedenler</i>	<i>Maddi imkânsızlıklar</i>	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7	Y1,Y2,Y3,
		Ö8,Ö9,Ö10,Ö12	Y4,Y5
	<i>Kalacak yer sorunu olması</i>	Ö1,Ö3,Ö8	Y4,Y5
	<i>Antalya'nın pahalı bir şehir olması</i>	Ö1,Ö3,Ö9	Y1
<i>Okuldan Kaynaklanan Nedenler</i>	<i>Atamalarının yapılmayacağını düşünmeleri</i>	Ö2,Ö3,Ö4,Ö10,Ö13	Y1,Y6
	<i>Öğrencilerin beklediği ilgiyi bulamaması</i>	Ö4,Ö6,Ö11	
	<i>Okurken bir işte çalışma olanağının yetersizliği</i>	Ö3,Ö9,Ö12	
	<i>Öğretim elemanlarının tutumu</i>	Ö1,Ö4	
	<i>Uygulanan öğretim yöntemlerinin yetersizliği</i>	Ö4,Ö6	
	<i>Sosyal ortamların yetersiz olması</i>	Ö4,Ö11	
<i>Bireysel Nedenler</i>	<i>Bölümü bilinçli olarak seçmedikleri için</i>	Ö1,Ö3,Ö4, Ö9,Ö13	
	<i>Başka bölümleri kazandıkları için</i>	Ö3,Ö5,Ö6,Ö13,Ö14,	Y3,Y4
	<i>Okul ortamına uyum sağlayamadıkları için</i>	Ö1,Ö6,Ö11	Y3,Y4
	<i>Memur olarak işe başladıkları için</i>	Ö4,Ö7,Ö10,Ö14	Y2
	<i>Evlilik nedeniyle</i>	Ö5,Ö14	

Tablo 9’da katılımcıların Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin okulu neden terk ettiklerine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Katılımcıların, öğrencilerin Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesini neden terk ettiklerine ilişkin görüşlerini “ekonomik nedenler, okuldan kaynaklanan nedenler ve bireysel nedenler” olarak belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların ekonomik neden olarak “maddi imkânsızlıklar ve kalacak yer sorunu olmasını

ve Antalya'nın pahalı bir şehir olmasını" sebep olarak belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin okulu ekonomik nedenlerle terk ettiklerini belirten öğrenci görüşleri şöyledir:

"Maddi durumlarının iyi olamaması nedeniyle eğitim masraflarını karşılayamayan öğrenciler okulu bırakmak zorunda kalıyorlar. Benim için Antalya, ev tutmak ve yaşamak için çok pahalıydı, bana KYK yurdu da çıkmamıştı, bu nedenle okulu bırakmak zorunda kaldım. KYK yurdunda öğrenci kontenjanı sınırlı. Şehir dışından gelen birçok öğrenciye yurt çıkmamış oluyor. Öğrencinin kira ödeyecek maddi imkânı da yoksa okulu bırakıyor." (Ö1)

"Öğrencilerin okulu bırakmalarının en büyük sebebinin ekonomik nedenler olduğunu düşünüyorum. Zira ben son sınıfa geldiğimde ailemin ekonomik durumu kötüleşmişti. Para sıkıntısı nedeniyle son sınıfta kaydımı yaptıramadım." (Ö2)

"Öğrenciler daha çok ekonomik nedenlerle okulu bırakıyorlar, diye düşünüyorum. Benim bütçeme göre Antalya oldukça pahalıydı. KYK yurdu çıkmamıştı, evde kalıyordum ve Antalya'da kiralar çok yüksekti. Okul masraflarımı karşılayamadığım için okulu bıraktım." (Ö3)

"Ekonomik nedenlerle okulu bırakanların çoğunlukta olduğunu düşünüyorum." (Ö5)

"Antalya pahalı bir şehir ve aynı zamanda göç alan bir şehir olduğu için ev kiralarının yüksek olduğunu düşünüyorum. Maddi durumu yetersiz olan öğrencilerin okul masraflarını karşılama durumu yok bu nedenle okulu bırakıyorlar." (Ö6)

"Öğrencilerin daha çok ekonomik durumlarının yetersizliği nedeniyle okulu bıraktıklarını düşünüyorum. Ülkenin ekonomik durumu nedeniyle ev kiralari arttı. Ailelerin de alım gücü düştü ve eğitime erişimin maliyeti arttı." (Ö7)

"Antalya, barınma ve yiyecek, içecek gibi temel ihtiyaçlar için oldukça pahalı. Bütçesi yetersiz olan öğrenciler okulu bırakıyor. Örneğin benim kalacak yer sorunun vardı, KYK yurduna da evrak eksikliği nedeniyle kayıt yaptıramadım. Maddi imkânsızlıklar nedeniyle ev de tutamadım ve okulu bırakmak zorunda kaldım." (Ö8)

"Ekonomik nedenler kesinlikle okulu bırakmada en önemli etkidir. Bana da KYK yurdu çıkmamıştı, ev aradım ancak bütçeme uygun ev bulamadım. Burs desteği de bulamamıştım. Şehir her şeyi ile çok pahalıydı. Antalya'da barınmam mümkün olmadığı için okulu bıraktım." (Ö9)

"Ekonomik sebeplerin okulu bırakmada temel neden olduğunu düşünüyorum." (Ö10)

Öğrencilerin okul terki sebeplerinin çoğu ekonomik nedenlidir diye düşünüyorum. Benim ailemin maddi durumu iyi değildi. Maddi sorunlarımı çözemediğim için okulu bıraktım”(Ö12)

Yönetici görüşleri:

“Bana göre öğrencinin okulu bırakmasında iki faktör vardır. Birincisi ülkenin ekonomik durumu yanında Antalya’nın da ekonomik şartlarının öğrenciyi zorluyor olmasıdır. Örnek verecek olursak öğrencinin sosyalleşeceği kafe ortamının maliyeti arttı” (Y1)

“Öğrenciler daha çok maddi nedenlerle okulu bırakıyorlar. Eğitim fakültesini çok varlıklı ailelerin çocukları tercih etmiyor. Genelde orta halli ya da maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocukları geliyor.” (Y2)

“Maddi imkânsızlık nedeniyle kalacak yer sorunu çözemeyenler ve daha başka ihtiyaçlarını karşılayamayan öğrenciler okulu bırakıyorlar. Bununla birlikte lisansa devam eden öğrencilerin başarı oranları çok yüksek yani başarısızlık nedeniyle okuldan ayrılma durumu çok az.” (Y3)

“Barınma sorununun temelini de ekonomik nedenlere dayanıyor. Okulda öğrencilerin ekonomik durumları arasında çok fark var. Bazı öğrencilere 3.000 TL olan yurt pahalı gelirken bazı öğrenciler 40.000 TL olan evlerde kiraya oturabiliyor.” (Y4) Yine aynı şekilde bazı öğrenciler toplu taşımayla okula gelmekte zorlanırken bazıları şahsi arabalarıyla okula gelebiliyorlar.”(Y4)

“Daha çok ekonomik nedenlerle okulu bırakıyorlardır, diye düşünüyorum. Kalacak yer sorunu olanlar da okulu bırakıyor ama neticede kalacak yer sorunu da ekonomik nedenlere dayanmaktadır.” (Y5)

Katılımcıların okuldan kaynaklanan nedenler olarak “atamalarının yapılmayacağını düşünmeleri, öğretim elemanlarının tutumu, uygulanan öğretim yöntemlerinin yetersizliği, öğrencilerin beklediği ilgiyi bulamaması, okurken bir işte çalışma olanağının yetersizliği ve sosyal ortamların yetersizliğini” okul terki nedeni olarak belirttikleri görülmüştür. Öğrencilerin okuldan kaynaklanan nedenlerle okulu terk ettiklerini belirten öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Öğretim elemanlarının tutumu diyebilirim. Öğretim elemanları öğrenciye çok mesafeli davranıyor, bilgiye ulaşmakta gereken desteği vermiyorlar ve kendi kendimize öğrenmemizi bekliyorlar. Bununla beraber öğretmenlik mezunu olarak

okulu bitirsem bile kolay kolay atamam yapılmayacağını düşünerek okulu bıraktım. Okuduğum bölümde kolaylıkla atanma durumum olsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö1)

“Okudukları bölümden mezun olduklarında atanma sıkıntısı varsa da öğrenciler okulu bırakıp başka bölümleri tercih ediyorlar. Benim de sosyal bilgiler öğretmenliğini bitirince atanamama durumum vardı. Devletin üniversitelerle işbirliği içinde olup ihtiyaca göre öğrenci alımı yapması gerekiyor. Eğitim fakültesinde hangi branşların daha kolay atanacağı hiç belli olmuyor. Okulu bitiren sınıf arkadaşlarımdan birçoğu hala atanamadı. Ben de bölümü bitirince atanamayacağım düşüncesiyle okulu bıraktım.” (Ö2)

“Atama imkânın zor olduğu bölümlerde okuyan öğrenciler okulu bitirmeden bırakıyor. Zira benim de okulu bitirdiğimde atamamın yapılacağının bir garantisi yoktu. Yıllarca atanmak için beklemek zorunda kalabilirdim. KPSS ve mülakatlar gözümü korkutuyordu. Bölümü bitirince atanamama riskini göze alamadığım için okulu bıraktım.” (Ö3)

“Akademik kadronun öğretim teknikleri açısından yetersiz olmasından dolayı olabilir. Öğrencilerin ilgisini çekecek öğretim yöntemlerini kullanmıyorlar. Kampus içerisinde sosyalleşme ortamları yetersiz. Okulu sosyal ortamı kafelerden ibaret. Açıkçası ben okuldan beklediğim ilgiyi görememiştim.” (Ö4)

“Öğrenciler, atanamayacaklarını düşünerek başka bölümlere geçiyorlar ya da çalışma hayatına atılıyorlar. Ben de sosyal bilgiler öğretmenliği okuyordum, bu bölümü bitirip de atanamayan birçok kişi vardı ben de aynı durumda olmak istemediğim için okulu bıraktım.” (Ö10)

“Okul içerisinde yeterince sosyal ortam yok. Öğrenciler sosyalleşemiyor ve arkadaş çevresi edinemiyor. Bu nedenle de okulu bırakanlar vardır. Ben de okulda beklediğim ilgiyi görememiştim. Derslere bir türlü yoğunlaşamıyordum. Hocalar da dersleri ilgi çekici hale getirmiyorlar ve öğrencilere karşı çok mesafeli davranıyorlardı. Bu durumlar okulu bırakmamda etkili olmuştur” (Ö11)

“Antalya’da hem okurum hem de çalışırım düşüncesiyle Akdeniz Üniversitesi’ni tercih etmiştim ama olmadı. Antalya turizm şehri olduğu için yazın iş vardı ama kışın iş bulmak zordu, olsa da getirisi yeterli değildi.” (Ö12)

“Öğrenciler, mezuniyet sonrası iş garantisi olmayan bölümleri okumak istemiyorlar. Öğretmenlik mesleği de mezuniyet sonrası iş garantisi olmayan mesleklerden biri. Eğitim fakültesini bitirip öğretmen olmayı bekleyen çok fazla mezun var. Her geçen

gün hem öğretmenlik mesleği zorlaşıyor hem de işe başlama şartları zorlaşıyor. Ben tüm bu zorlukları göze alamadım, okulu bıraktım.”(Ö13)

Yönetici görüşleri:

“İçinde bulunduğumuz çağ ve bu kuşağın kendine has özelliği olarak yüksek öğretime talep azalıyor. ÖSYM ilk defa bu yıl 5. ek yerleştirmeye gitmesine rağmen yine de üniversitelerde %35 kontenjan açığı bulunuyor. Bu çağın kuşağı yaşam kalitesini artırmanın yolunu üniversite eğitiminde görmüyor. Bu yaklaşımı çevremde de üniversitede de gözlemliyorum. Öğrenciler fayda maliyet analizi yapıyor. Üniversiteler meslek edindiren birer kurum olarak algılanıyor. Üniversiteden mezun olduğunda kazanacağı paranın diğer iş alanlarında kazanacağı paradan daha az olduğunu düşünerek okulu bırakmayı daha mantıklı buluyor. Bu durumu lisansüstü eğitimde de görüyoruz. Orada da talep gittikçe azalıyor. Gelecek kaygısı olmayan –tıp fakültesi gibi- bölümleri kazanan öğrenciler okulu bırakmıyor. Ancak gelecekte işe başlama sorunu olan bölümleri kazananlar daha kolay okulu bırakıyor. Lisansa devam eden ya da lisansı tamamlayan öğrencilerin motivasyonunu da yurt dışına gitmek oluşturuyor. Yükseköğretimde planlamayla ilgili sorunlar var. Kontenjanlar sürekli arttırılarak mezun sayısı şişiriliyor. Mezun sayısı ile ülkenin ihtiyacı olan meslek mensubu arasında denge yok. Mezun olanların istihdamının sağlanmadığını gören öğrenciler ya başka bölüme geçiyor ya da okulu terk ediyor.” (Y1)

“Öğrenciler gelecek vaat etmeyen ya da devlete atanma garantisi olmayan bölümleri bırakıyorlar. Bölümü bitirdiklerinde elde edecekleri mesleğin gelir düzeyinin düşük olacağını düşünerek okudukları bölümü bırakıyorlar.” (Y6)

Katılımcıların bireysel nedenler olarak “bölümü bilinçli olarak seçmemeleri, başka bölümleri kazanmaları, öğrencilerin okul ortamına uyum sağlayamamaları, memur olarak işe başlamaları ve evlilik” gibi nedenleri okul terki nedeni olarak belirttikleri görülmüştür. Öğrencilerin bireysel nedenlerle okulu terk ettiklerini belirten öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Okudukları bölümü bilinçli olarak seçmiyorlar. Kendilerine uygun olmayan, sevmedikleri bölümleri seçip geliyorlar. Bu bölümde başarılı olamayacaklarını da ne yazık ki okulda anlıyorlar. Ben de ailemin beklentileri doğrultusunda tercih yapmıştım. Benim bilinçli olarak ve isteyerek tercih ettiğim bir bölüm olmadığı için

okula alışamadım. Çünkü sosyal bilgiler ilgi alanıma girmiyordu. Daha çok istediğim bölümde okumak için okulu bıraktım” (Ö1)

“Aile baskısı ya da o dönem istedikleri bölüme puanı yetmeyen öğrenciler boşta kalmamak için bir bölüm yazıp üniversiteye geliyorlar. Daha sonra tekrar sınava girip istedikleri bölüme geçiyorlar.” (Ö3)

“Bir işte çalışıyor olmak okul terki sebebidir, diye düşünüyorum. Ben de daha önce 2 yıllık tıbbi sekreterlik okumuştum, tıbbi sekreter olarak atamam yapılıncaya bırakmak zorunda kaldım. Memur olarak başlama imkânı doğmuşken bölümü bırakmayı tercih ettim.” (Ö4)

“Eğitim fakültesinde okulu bırakan öğrenciler daha çok başka bölümleri kazandıkları için okulu bırakıyorlar. Benim okulu bırakma sebebim çok daha farklıydı. Tabi benim durumumda olanlar da vardır. Ben okulu kazandığımda evliydim. Okulun 1. Sınıfında doğum yaptım ve okula devam edemediğim için okulu bıraktım.” (Ö5)

“Daha önceden isteyip de kazanamadıkları bölümleri sonradan kazandıkları için okulu bırakıyorlar. Bir de şehir kültürüne ve okul ortamına uyum sağlayamayan öğrenciler okulu bırakıyorlar.” (Ö6)

“Benim gibi memur olarak işe başlamaları ya da bir şekilde iş hayatına atılan öğrenciler de okulu bırakıyor olabilirler. Ben lise mezunu olarak KPSS’ye girmiştim ve Hakkari’ye memur olarak atamam yapılmıştı. Uzaktan eğitim ya da yatay geçiş imkânım olmayınca okulu bırakmak zorunda kaldım.” (Ö7)

“Bazen öğrenciler bilinçli bir tercih yapıp severek okuyacakları bölümleri seçmemiş oluyorlar. Bu nedenle okulu bırakan arkadaşlarım olmuştu.” (Ö9)

“Okurken evlenmiştim ve maddi sıkıntılarım artmıştı. Lise mezunu olarak memurluk sınavına girdim ve memur olarak atandım. Okumayı değil çalışmayı tercih ettiğim için okulu bıraktım.” (Ö10)

“Antalya’nın şehir hayatına uyum sağlayamayan öğrenciler okula da uyum sağlayamıyorlar ve okulu bırakıyorlar. Antalya’da sosyal hayat diğer şehirlerden farklıydı. Ben de Antalya’nın yabancısıydım, hem şehre alışamadım hem de okul ortamına. Dersler bana çok zor geliyordu, başaramamaktan korkuyordum. Okulda kendimi yalnız hissediyordum.” (Ö11)

“Bölümleri tercih ederken geleceği düşünmeden tercih yapıyorlar, sonra da yaptıklarının yanlış olduğunu anlayıp başka bölümleri tercih edip eğitim fakültesini

bırakıyorlar. Ben de bu bölümü isteyerek tercih etmemiştim. Okul açılıp dersler başlayınca bu bölümü hiç sevmediğimi ve başarılı olamayacağımı anladım”(Ö13)

“Öncelikle daha çok istedikleri başka bölümleri kazandıkları için okulu bırakıyorlar. İkinci olarak da benim gibi iş fırsatı elde ettiklerinde ya da evlendiklerinde okulu bırakıyor olabilirler. Ben de memur olarak işe başlamıştım. Bu fırsatı kaçırmak istemedim. Okulu bırakmayı tercih ettim”(Ö14)

Yöneticilerin görüşleri:

“Öğrenci memur olarak işe başladığı içinde okulu bırakabiliyor. Bir öğrencinin işe başladığı için okulu bırakıyor olması da aslında ekonomik nedenlerle okulu bırakıyor demektir. Çünkü birey paraya ihtiyacı olduğu için okumayı değil çalışmayı tercih etmiştir.” (Y2)

“Öğrencilerin okulu bırakma nedenleri çok çeşitli sebeplerden olabiliyor. Başka bölümü kazanan öğrenciler ve çevreye uyum sağlayamayan öğrenciler de okulu terk ediyor. O kadar ki arkadaşıyla tartıştığı için bile okulu bırakmak isteyen öğrenciler oluyor.” (Y3)

“Başka bölümü kazananlar, çevreye uyum sağlayamayanlar ve psikolojik sorunlar yaşayanlar okulu terk ediyor. Yine aynı şekilde bazı öğrenciler toplu taşımayla okula gelmekte zorlanırken bazıları şahsi arabalarıyla okula gelebiliyorlar. Bu durum ekonomik durumu iyi olmayan öğrencilerin çevreye uyumunu zorlaştırıyor.” (Y4)

9. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulu terk eden öğrencilerin okulu terk etmenin kendilerini nasıl etkilediğine ilişkin görüşleri

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okulu terk eden öğrencilerin okulu terk etmenin kendilerini nasıl etkilediğine ilişkin bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Okulu Terk Eden Öğrencilerin Okulu Terk Etmenin Kendilerini Nasıl Etkilediğine İlişkin Görüşleri

Kategoriler	Alt Kategoriler	Katılımcılar
Olumlu etkiledi	İş hayatına erken atıldım.	Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö10,Ö14
	Sevdiğim işi yapma şansım oldu.	Ö9,Ö13
Olumsuz etkiledi	Zaman kaybım oldu.	Ö1,Ö11
	Ekonomik özgürlüğümü sağlayamadım.	Ö5,Ö8
	Hayalimdeki mesleği yapamadım.	Ö6,Ö12

Tablo 10 incelendiğinde katılımcılar, okulu terk etmenin sonuçlarını “olumlu etkiledi ya da olumsuz etkiledi” şeklinde cevaplamışlardır. Okulu terk etmenin kendilerini olumlu etkilediğini belirten katılımcıların bu durumu iş hayatına erken atıldıklarını ve sevdikleri işi yapma şansları olduğunu belirterek açıkladıkları görülmüştür. Okulu terk etmenin kendilerini olumlu etkilediğini belirten katılımcıların görüşleri şöyledir:

“İyi ki bitirmeyi beklemeden bu bölümü bırakıp başka bölüme geçmişim. Bu bölümü bitirip de işe başlayamayan birçok arkadaşım var. Kısacası beni olumlu etkiledi. Daha sonra 2 yıllık bir bölümde okudum ve memur olarak işe başladım. Daha erken iş hayatına atılmış oldum.” (Ö2)

“Beni olumlu etkiledi diyebilirim. Günümüzde insanlar nasıl kolaylıkla çalışma hayatına atılırlar diye bir arayış içindeler. Ben de aynı şekilde bir an önce hayata atılmak için arayış içindeydim. 2 yıllık bir bölüm olan tıbbi dokümantasyon ve sekreterlik bölümünü okudum ve kısa sürede işe başladım.” (Ö3)

“Kesinlikle olumlu etkiledi. Bu bölümü bitirsem bile önümde daha zorlu sınavlar vardı. Öğretmen olacağımın bir garantisi yoktu. Okulu bitirmek benim için zaman emek ve para kaybı olurdu. Okulu bırakarak daha erken zamanda çalışma hayatına atılmış oldum. Üstelik okulu bitirdiğim de öğretmenlikten alacağım maaş ile şu anki işimden aldığım maaş arsında çok da bir fark yok diyebilirim.” (Ö4)

“Memur olarak atamam yapıldığı için okulu bıraktığım için beni olumlu etkiledi. Okulu bitirdiğim de bana çok da bir katkısı olmayacaktı. Üstelik bir de emek, zaman ve para kaybım olacaktı.” (Ö7)

“Daha çok olumlu etkiledi, diyebilirim. Okulu bırakmakla sadece zaman kaybım oldu. Daha ucuz bir şehirde daha çok sevdiğim bir işi yapıyorum. Akdeniz Üniversitesinde

fen bilgisi öğretmenliği okuyordum. Bu bölümü bitirsem bile iş garantisi yoktu. Şimdi en azından mutlu ve gelecekte umutluyum.” (Ö9)

“Okulu evlendiğim için ve ev geçindirmek zorunda olduğum için bırakmıştım. Memur olarak işe başladığım için okulu bırakmak beni olumlu etkiledi. Zaten belli bir yaşta sonra insana öğrenci olmak, ders çalışmak, okula gitmek zor geliyor. Bir an önce ekonomik hayatın içinde olmak istiyorsunuz”(Ö10)

“Ben okuldan ayrıldığım için pişman değilim. En azından sevdiğim işi yapma şansım oldu. Öğretmenlik benim yapabileceğim bir iş değildi. Bu çağın çocuklarına öğretmenlik yapmak zor olsa gerek. Öğretmenlik yapmanın zorluklarını çevremdeki öğretmenlerden duymuştum.”(Ö13)

“İşe başladığım için okulu bıraktığım için beni çok da olumsuz etkilemedi. Erken yaşta iş sahibi oldum. Okuldan mezun olduğumda alacağım maaş miktarı ile şimdiki maaş miktarım arasında çok da bir fark olmadığını görüyorum. Bu nedenle okuldan mezun olmanın çok da bir avantajı olmadığını düşünüyorum.”(Ö14)

Okulu terk etmenin kendilerini olumsuz etkilediğini belirten katılımcıların; “Zaman kaybım oldu, ekonomik özgürlüğümü sağlayamadım ve hayalindeki mesleği yapamadım.” dedikleri görülmüştür. Okulu terk etmenin kendilerini olumsuz etkilediğini belirten katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Okuldan ayrılmak beni olumsuz etkiledi. Daha sonra kazandığım ikinci bir bölümü de bitirmeden bıraktım. Bu durum benim için zaman kaybına neden oldu.” (Ö1)

“Okulu terk ettiğim için pişmanım. Çok düşünmeden karar verdim. Yeterince çözüm yolları aramadım. Örneğin okulu bırakmak yerine kayıt dondurabilirdim. Keşke kaydımı dondursaydım. Eğitim fakültesini bitirip öğretmen olmayı çok isterdim.”(Ö5)

“Okul öncesi öğretmenliği benim hayalimdi ve gerçekleştiremedim. Şu anda yaptığım işi de severek yapmıyorum. Bu nedenle beni olumsuz etkiledi.”(Ö6)

“Okulu bırakmak beni olumsuz etkiledi. Okulu bitirip öğretmen olmayı çok isterdim. Sadece ekonomik özgürlük için bile okulu bitirmek isterdim. Şimdi ev hanımıyım ve okulu terk ettiğim için pişmanım. Benim aslında başladığını bitirmek gibi bir huyum vardır. Bu huyum nedeniyle içimde uhde kaldı. Geri dönüp tekrar başlama şansım olsa yeniden başlayıp okulu bitirmek isterdim.”(Ö8)

“Okulu bırakınca bir yılım boşa gitti tekrar üniversite sınavına girdim. Kendi memleketimdeki okulu kazandım. Şimdiki durumumdan memnunum ama okulu bırakmamış olmayı tercih ederdim.” (Ö11)

“Okuldan ayrılmak beni olumsuz etkiledi. Üniversiteyi illaki meslek sahibi olunacak bir yol olarak görüyoruz. Oysa üniversite diplomasına sahip olmak kişinin kendini gerçekleştirmesinde bir basamak olmalı. Ben kendimi bilgi ve yetenek olarak kendimi yetiştirmek adına üniversite mezunu olmayı çok isterdim. Hayalimdeki meslek olan öğretmenlik mesleğini yapamadım. Şimdi sevmediğim bir işi yapıyorum.”(Ö12)

10. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Üniversite yöneticilerinin ve üniversiteyi terk eden öğrencilerin okul terkini önleme konusunda okulun ve öğrencilerin çabalarına ilişkin görüşleri

Okul terkini önlemek için okulun ve öğrencilerin gösterdiği çabalara ilişkin bulgular Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11. Okulu Terkini Önleme Hususunda Okulun ve Öğrencilerin Çabasına İlişkin Görüşler

Kategoriler	Görüşler	Katılımcılar	
		Öğrenciler	Yöneticiler
Okul terkini önlemede okulun çabaları	Burs katkısı sağlanıyor	Ö2	Y5,Y6
	Kısmi zamanlı çalışma imkânı var	Ö12	Y5,Y6
	Oryantasyon çalışmaları yapılıyor		Y1,Y2
	Sağlık hizmetleri var		Y5,Y6
	Yemek bursu var		Y5,Y6
	Psikolog hizmeti var		Y5,Y6
	Kültürel etkinlikler yapılıyor		Y5,Y6
	Bağımlılıkla mücadele çalışmaları var		Y5,Y6
	Kampus içi ulaşım hizmeti var		Y6
	Okulun çabaları yok	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö13,Ö14,	Y3,Y4
Okul terkini önlemede öğrencinin çabaları	Danışmanlarla görüşmek	Ö2,Ö6	
	Kısmi zamanlı çalışmak	Ö3,Ö9,Ö12	
	Kiralık ev tutmak	Ö1,Ö8	
	Öğrencinin çabaları yok	Ö4,Ö5,Ö7,Ö10,Ö11,Ö13,Ö14	Y1,Y2,Y3,Y4, Y5,Y6

Tablo 11’de okulu terk eden öğrencilerin okulu terk etmemeleri için okulun ve öğrencilerin çabasına ilişkin katılımcı görüşleri yer almaktadır. Yönetici olan katılımcılar, okul terkini önlemek için okulun çabası olduğunu söyleyip görüşlerini “Burs katkısı sağlanıyor, Kısmi zamanlı çalışma imkânı sağlanıyor, Oryantasyon çalışmaları yapılıyor, Sağlık hizmetleri sunuluyor, Yemek bursu veriliyor, Psikolog hizmeti veriliyor, Kültürel etkinlikler yapılıyor, Bağımlılıkla mücadele hizmeti veriliyor, Kampus içi ulaşım hizmeti veriliyor” diyerek belirtmişlerdir. Okulu terk eden öğrencilerden ikisi “Okulun çabası var.” derken diğerleri “Okulun çabası yok.” diyerek görüş belirtmişlerdir. Okul terkini önlemek için okulun çabaları var, diyen öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Evet, dönem kaydımı maddi sıkıntılar nedeniyle yaptıramamıştım. Bölüm danışmanımdan bu konuda yardım istedim. Danışmanım bana o dönem çok yardımcı oldu. Onun desteği ile o dönem kaydımı yaptırdım. Ama ilerleyen süreçlerde okulu bırakamam için bir destek almadım. Ben başka yetkililere ulaşip durumumu anlatıp herhangi bir yardım talebinde bulunmadım.” (Ö2)

“Ailemin maddi durumum iyi olmadığı için çalışmam gerekiyordu. Okul içerisinde iş aradım. Okul içerisinde bana iş imkânı verdiler. Bir süre orada çalıştım. Ama orada kazandığım para masraflarımı karşılamaya yetmiyordu. Okulu bırakmaya karar verdiğim de bu durumu danışmanımla ya da başka yetkililerle paylaşmadım ve kimseden yardım istemedim. Yardım isteseydim bana yardımcı olacaklarını düşünüyorum.” (Ö12)

Yöneticilerin görüşleri:

“Daha önce fakültenin Rehberlik ve Psikolojik Danışma merkezi yoktu bu sene açıldı ve öğrencilere hizmet vermektedir. Öğrencilerin okula uyumunu sağlamak için her yıl oryantasyon çalışması yapılıyor. Bir de üç yıldır aktif halde çalışan Kariyer Merkezi var. Bu bölüm mezunların istihdamıyla ilgileniyor. Öğrenciler bize herhangi bir yardım talebiyle geldiklerinde elimizden geleni yapmaya çalışıyoruz. Ancak çoğu zaman öğrenciler bize ulaşmadan kendi kararlarını kendileri veriyor.” (Y1)

“Her yıl dekanlık tarafından oryantasyon çalışması yapılıyor. Bu çalışmayla onlara üniversite tanıtılıyor. Üniversitenin birimleri, yapılan çalışmalar, hizmetler, ücretsiz yurtlar, burs alabilecekleri yerler, kısmi zamanlı çalışacakları alanlar, kredi olanakları, disiplin ve sınav yönetmeliği hakkında bilgi veriliyor. Fakat birçok öğrenci

oryantasyon çalışmasına katılmamış olabiliyor. Üniversite yönetimi yardımda bulunacakları öğrencileri değerlendirerek gerçekten ihtiyacı olan öğrencilere bu hizmetleri ulaştırmaya çalışıyor.” (Y2)

“Aile hekimliğine benzer şekilde sağlık hizmetleri veriyoruz. Bununla beraber dış tedavisi, diyetisyen ve psikolog hizmetlerimiz mevcut. Burs duyurusu yapıyoruz ve burs vermek isteyenlerle burs almak isteyenler arasında aracılık ediyoruz. Yemek bursu veriyoruz ve kısmi zamanlı öğrenci çalıştırıyoruz.” (Y5)

“Bizim hem bireysel çalışmalarımız var hem de kanunun verdiği imkânlar dahilinde çalışmalarımız var. Zor durumda olan 300 öğrenciye kısmi zamanlı çalışma imkânı veriyoruz. Bu çalışma süreci ayda 40 saati geçmiyor ve yaklaşık 4000 TL ücretle sigortalı çalışıyorlar. %5 öğrenciyi geçmeyecek şekilde yemek bursu veriyoruz. Sağlık hizmetleri, dış tedavisi, diyetisyen ve psikolog hizmetimiz var. Kampus içinde ücretsiz ulaşım hizmeti veriyoruz. Kültürel alanda 30 tane topluluk var. Bunlar dans, spor, tiyatro, müzik vb. topluluklardan oluşuyor. Yapılan kültürel etkinliklere ücretsiz bilet sağlıyoruz. Kariyer günleri düzenliyoruz. Bağımlılıkla mücadele seminerleri veriyoruz. Yılın başından sonuna kadar burs vermeye devam ediyoruz.” (Y6)

Okul terkini önlemek için okulun çabaları yok, diyen katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Hayır, kimse bu konuda yardımcı olmadı. Bu konuda okula çok kızgınım. Benim gibi okula alışamayıp okulu bırakan bir arkadaşım daha vardı. Onunla da kimse ilgilenmedi.” (Ö1)

“Hayır, okulu bırakmama konusunda okulun bir çabası olmadı.” (Ö3)

“Hayır, olmadı, sizin dışınızda bizi muhatap alan bile olmadı. En azından içimdekileri dökme imkânım olduğu için size teşekkür ederim.” (Ö4)

“Maalesef hayır. Ben de sorunlarımın çözümü için okul içinde bir çaba sarf etmedim ama okulunda benim gibi okulu terk durumu olan öğrencilerle ilgilenen bir yapısının olduğunu sanmıyorum..” (Ö5)

“Hayır, kimse yardımcı olmadı. Çok çaba harcadım, kimse yardımcı olmak istemiyordu, hatta okuldan uzaklaştırmak ister gibi bir tavırları vardı.” (Ö6)

“Hayır, okulu bırakmamam konusunda herhangi bir destek olan olmadı. Açıkçası ben de herhangi bir talepte bulunmadım.” (Ö7)

“Hayır, Ailemde dahil okulu terk ettiğim süreçte kimseden bir destek alamadım.” (Ö8)

“Bana herhangi bir şekilde ulaşıp destek olan olmadı.” (Ö9)

“Hayır, okulu bırakmama konusunda herhangi bir destek görmedim, benim de bu konuda bir isteğim olmadı.”(Ö10)

“Hayır, okuldan bir destek almadım. Zaten ben kendim de bu konuda yardım isteme girişiminde bulunmadım.”(Ö13)

“Hayır, okulu neden bıraktığımı dahi soran olmadı. Bende okulu terk etme durumum hakkında yetkililerden yardım istemedim .”(Ö14)

Yöneticilerin görüşleri:

“Kayıt silmede kurul onayı vb. bir şey istenmiyor. Sadece öğrencin işlerine dilekçeyle başvuru yapmaları yetiyor. Dolayısıyla kaydını sildirmek isteyen öğrencilerden sadece bizim haberimiz oluyor. Bize kaydını sildirmeye gelen öğrencilere neden kaydını sildirmek istediklerini soruyoruz. Biz de kaydını sildirmek yerine kaydını dondurmaya öneriyoruz. Ya da daha özel nedenlerle kaydını sildirmek isteyenlerle özel olarak konuşup kayıtlarını sildirmemeleri için ikna etmeye çalışıyoruz. Bunun dışında okul terkinin önlemek için okulda sistemli bir çalışma mevcut değil.” (Y3)

“Okulu bırakıp bırakmamak öğrencinin kendi inisiyatifinde. Okulu bırakma riski taşıyan öğrencilerden haberimiz olmuyor. Bu konuda özel bir çalışma yok.” (Y4)

Katılımcılar, okulu terk etmemek için öğrencilerin çaba gösterip göstermediklerini yönetici katılımcılar “Öğrencilerin çabaları yok.” şeklinde belirtirken Okulu terk eden öğrenciler “Danışmanlarla görüşmek, Kısmi zamanlı çalışmak, Kiralık ev tutmak, Okulun imkânlarından yararlanmak ve Öğrenciler çaba göstermemektedir.” şeklinde cevaplamışlardır. Okulu terk etmemek için öğrencilerin çaba gösterdiklerini belirten katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Antalya’da kalacak yer sorunun vardı. Ailem Ankara’da kirada oturuyordu. İki eve de kira ödemeye bütçemiz yetmiyordu. Bu nedenle ailem de Antalya’ya taşındı.” (Ö1)

“Ailemin maddi durumu iyi değildi. Öğrenim harcını yatıramamıştım. Kaydımı yenileyemiyordum. Danışmanımdan yardım istedim. Onun desteği ile kaydımı yeniledim.”(Ö2)

“Ailemin ekonomik durumu iyi değildi, maddi sorunlarım vardı. Antalya’da yazın iş imkânları çoktu ama kışın iş imkânı azalıyordu. Kendime uygun iş aradım ama bulamadım. Bulduğum işlerde de yeterince para kazanamıyordum.”(Ö3)

“Evet, okulu bırakmamak için çabam oldu. Daha önce 2 yıllık bir bölüm bitirmiştım. Bazı derslerden muaf olmayı bekliyordum ancak muaf olamadım. Derslerden muaf olma konusunda resmen yalvardım ama muhatap bulamadım.”(Ö6)

“Şehrin çok yabancıydım, genç yaşı verdiğ i tecrübesizlikle ne yapmam gerektiğini bilemedim. Kalacak yer sorunu vardı. Bir süre arkadaşları mın evinde kaldım ama kalacak yer sorununu çözemedim.” (Ö8)

“Benim kalacak yer sorunu vardı, KYK yurdu çıkmamış tı. Bütçeme uygun ev aradım ama kiralar çok yüksekti. Hem okuyup hem çalışabileceğim iş aradım ancak kendime uygun iş bulamadım.”(Ö9)

“Maddi sorunları m vardı bu okula gelirken hem çalışır hem okurum diye düşünmüştüm. Bir süre çeşitli işlerde çalıştım hem de okudum. Ancak son yıllarda ülkede yaşanan pahalılık nedeniyle kazancı m yetmemeye başladı ve okulu bıraktım.”(Ö12)

Okulu terk etmemek için öğrencilerin çaba göstermediklerini belirten öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Hayır, okulu bırakmamak için herhangi bir çabaya görmedim. Zaten başka bölümden atandığım için çok memnundum.”(Ö4)

“Okulu bırakmamak için herhangi bir çaba göstermedim. Okul yetkililerinden kimseden okulu bırakma konusunda yardım istemedim.”(Ö5)

“Okulu bırakmamak için herhangi bir çabam olmadı, açıkçası ben de ne yapmam gerektiğini bilmiyordum. Nereden yardım alabilirdim, kime başvurmalıydım hiç araştırmadım.” (Ö7)

“Okulu bırakmamak için bir çaba göstermedim. Çünkü işe başlamanın heyecanı içerisindeydim. Arkamı dönüp hiç geriye bakmadım bile. Çünkü okulda okumak da zor geliyordu.”(Ö10)

“Okulu kesinlikle sevmemişt im, zaten bırakacağ ım için herhangi bir çaba göstermedim. Okulda benim gibi okulu terk etmek durumunda olan öğrencilerle ilgilenecek bir yapı olduğunu da sanmıyorum.” (Ö11)

“Benim için yanlış bir tercihti, okulu bırakmaya kararlıydım. Bu nedenle bırakmamak için bir girişimde bulunmadım.”(Ö13).

“Hayır, isteyerek bıraktığım için okulu bırakmamak için çaba göstermedim.”(Ö14)

Yönetici görüşleri:

“Öğrenciler okulu bırakacakları zaman bize danışmıyorlar. Ancak özel olarak danışmanlarına anlatırlarsa ve onlar da bizimle paylaşırlarsa haberimiz oluyor. Ama böyle bir girişimde bulunan öğrenci sayısı çok az diyebilirim.” (Y1)

“Öğrenci bize gelip sorununu anlattığı sürece elimizden geldiğince yardımcı oluyoruz ve onu uygun şekilde yönlendirmeye çalışıyoruz. Ama öğrenciler okulu bırakmaya karar vermeden önce bize bilgi vermiyorlar. Biz bırakma konusunda son nokta oluyoruz. Bize dilekçeyle başvurduklarında okulu neden bırakmak istediklerini biz onlara soruyoruz. Ama okulu bırakma kararından vazgeçirmek için çok geç kalınmış oluyor. Öğrenci çoktan kararını vermiş oluyor. Birçok öğrenci de okulu bırakmak istediğini hiç belirtmiyor. 4 yıl üst üste kayıt yenilemeyince yasa gereği kayıtları zaten siliniyor.” (Y2)

“Okul terkini önlemek için öğrenci çevresinden yardım istemiyor. Buraya kararını vermiş olarak geliyor. Bize herhangi bir yardım talebiyle gelen öğrenciyi asla geri çevirmiyoruz. İmkânlar dahilinde elimizden gelen çabaları göstererek gerekli yönlendirmeleri yapıyoruz.” (Y3)

11. Alt Probleme İlişkin Bulgular

Üniversite yöneticilerine ve üniversiteyi terk eden öğrencilere göre okul terkini önlemede üniversitenin yapabilecekleri

Okul terkini önlemede üniversitenin neler yapılabileceğine ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12.Okul Terkini Önlemede Üniversitenin Neler Yapılabileceğine İlişkin Görüşler

Kategoriler	Katılımcılar	
	Öğrenciler	Yöneticiler
Okul rehberlik servisi destek olmalı	Ö1,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö11	Y2,Y3
Burs imkânları arttırılmalı	Ö2, Ö3,Ö7,Ö8,Ö9	Y1,Y2
Kalacak yer sorunu çözülmeli	Ö3,Ö8,Ö9,Ö12	Y1,Y5
Danışmanların görev alanı genişletilmeli		Y1,Y3,Y5,Y6
Uzaktan eğitim imkânı olmalı	Ö4,Ö5,Ö7	
Okul içerisinde iş olanakları arttırılmalı	Ö3,Ö9,Ö10	
Mezuniyet sonrası atanma garantisi olmalı	Ö4,Ö10,Ö13	
Oryantasyon çalışmaları önemsenmeli	Ö1,Ö6,Ö11	Y2,Y3,Y4,Y5
Okul öğrencisine değeli olduğunu hissettirmeli	Ö6,Ö11	

Tablo 12 incelendiğinde yönetici katılımcılar, okul terkinin önlemede okulun neler yapabileceğine ilişkin görüşlerini: “Okul rehberlik servisi destek olmalı, Burs imkânları arttırılmalı, Kalacak yer sorunu çözülmeli, Oryantasyon çalışmaları önemsenmeli, Danışmanların görev alanı genişletilmeli” şeklinde belirtmişlerdir. Okulu terk eden öğrenciler “Okul rehberlik servisi destek olmalı, Burs imkânları arttırılmalı, Uzaktan eğitim imkânı olmalı, Okul içerisinde iş olanakları arttırılmalı, Kalacak yer sorunu çözülmeli, Mezuniyet sonrası atanma garantisi olmalı, Oryantasyon çalışmaları önemsenmeli, Okul öğrencisine değerli olduğunu hissettirmeli.” şeklinde belirtmişlerdir. Okul rehberlik servisi destek olursa okul terki azalır, diyen öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Okulun rehberlik hizmetiyle kolay iletişime geçebilsem ve rehberlik desteği alarak okula alışılabilsen okulu bırakamazdım. Rehberlik hizmetleri bölüme alışamayan öğrencilerle iletişime geçerek özel görüşmeler yaparak destek sağlayabilirler.” (Ö1)

“Okulun rehberlik hizmetleri benim ile iletişime geçip neden okulu bırakmak istediğimi sorsa sorunlarımın çözümleri konusunda bana yol gösterseydi okulu bırakmazdım. Örneği o dönemde kayıt dondurma fikri bile aklıma gelmedi. Bu hususta rehberlik hizmetleri yol gösterici olabilirdi.”(Ö5)

“Rehberlik hizmetleri bana gerekli rehberlik ve danışmanlık hizmeti verseydi okulu bırakmazdım.”(Ö7)

“Okul rehberlik hizmetleri ya da danışmanlar bana destek olsa okulu bırakmazdım. Çünkü ben şehrin yabancısıydım. Şehrin pahalılığı ve büyüklüğünden korkup ani karar vermiştim.”(Ö8)

“Rehberlik hizmetlerine kolayca ulaşp, burs alabilecek yerler, okulun iş imkânları hakkında yönlendirme yapsalardı okulu bırakmazdım. (Ö9)

“Okul rehberlik hizmetleri benim durumumdaki öğrencilerle irtibat halinde olup gerekli manevi desteği sağlarsa okula alışamayan öğrencilerin okul terkinin önüne geçilebilir.”(Ö11)

Yöneticilerin görüşleri:

“Okul rehberlik servisi danışmanlarla işbirliği yaparak desteğe ihtiyacı olan öğrencilere gerekli desteği sağlar ve uygun yönlendirmeleri yaparlarsa okul terkleri azalabilir.” (Y2)

“Okul rehberlik servisi yapacağı çalışmalarla öğrencilerin çevreye uyum ya da daha başka problemlerinin çözümünde etkili olabilir.” (Y3)

Burs imkânları arttırılırsa okul terki azalır, diyen öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Burs alabilseydim, atanma umudum olmasa bile üniversite mezunu olmak için okulu bitirmek isterdim.” (Ö2)

“Nerelerden burs alınır bilmiyordum, burs alabilsem okulu bırakmazdım.” (Ö3)

“Maddi durumu iyi olmayan öğrencilere burs imkânı sağlanmalıdır. Ekonomik kaygılarım olmasa çalışmayı değil okumayı tercih ederdim.” (Ö7)

“Burs alabilseydim en azınsa kalacak yer sorunumu çözerdim ve okulu bırakmazdım.” (Ö8)

“Burs alınabilecek yerler hakkında bilgim yoktu, bu konuda bana destek olursa okulu bırakmazdım.” (Ö9)

Yöneticilerin görüşleri:

“Eğer ekonomik nedenlerle okul terki yaşıyorsa bunun önüne geçmek için ne gerekiyorsa yapılmalı. Burs, kredi, yurt imkânları bu tarz öğrenciler için devreye sokulmalı.” (Y1)

“Antalya birçok yönden pahalı bir şehir. Öğrencilerin sosyalleşeceği ortamların maliyeti yüksek. Bu nedenle burs ve kredi imkânlarını arttırmak çözüm olabilir.” (Y4)

Uzaktan eğitim imkânı olursa okul terki azalır, diyen katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Bazı derslerde yüz yüze değil de uzaktan eğitim olsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö4)

“Derslerin bazıları uzaktan eğitimle yapılsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö5)

“Uzaktan eğitim imkânı olsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö7)

Okul içerisinde çalışacak iş imkânları arttırılırsa okul terki azalır, diyen katılımcıların görüşleri şöyledir:

“Okul içerisinde iş olanakları olsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö3)

“Okulda yarı zamanlı çalışılacak iş olanakları sunulsaydı ve bunların geliri yeterli olsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö9)

“Hem çalışıp hem okuyabileceğim iş fırsatları sunulsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö10)

Kalacak yer sorunu çözülürse okul terki azalır, diyen öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“KYK yurdu çıksaydı ya da başka bir şekilde kalacak yer sorunumu çözebilseydim okulu bırakmazdım.” (Ö3)

“Dışarıdan gelen öğrenciler için yurt imkânının mutlaka olması çok iyi bir fırsat olurdu.” (Ö8)

“Yurt kontenjanları arttırılabilir ya da alternatif yurtlar hakkında bilgilendirmeler yapılabilir.” (Ö9)

“Maddi durumu iyi olmayan öğrencilerin ücretsiz kalabileceği yurtlar olsa ya da KYK’da benim durumumda olan öğrencilerin için ücretsiz kalınabileceği kontenjan ayrılrsa ve ben bu imkândan yararlanabilseydim okulu terk etmezdim.” (Ö12)

Yöneticilerin görüşleri:

“Ekonomik nedenlere bağlı olan kalacak yer sorunu KYK ile YÖK’ün eşgüdümlü çalışmasıyla çözülebilir.” (Y1)

“Öğrencilerin kalacak yer sorunu çözülürse okul terkleri azalabilir.” (Y6)

Mezuniyet sonrası atanma garantisi olursa okul terki azalır, diyen katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

“Her ne sebep olursa olsun atanma garantim olsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö4)

“Devlet öğretmen alımında kısıtlamaya gitmese ve her yıl öğretmen alımına yeni şartlar eklemese okulu bırakmazdım. Kısacası okul bittiğinde öğretmen olmak kolay olsa bırakmazdım.” (Ö10)

“Benim okulu bırakmamdaki temel sebep bu bölümden mezun olduğumda atanma garantim olmamasıydı. İnsan okulu bitirince hemen işe başlayıp hayata atılmak istiyor ama ne yazık ki öğretmenlikte bu durum çok zor. Hemen iş garantim olsaydı okulu bırakmazdım.” (Ö13)

Oryantasyon çalışmaları önemsenmeli, diyen öğrencilerin görüşleri şöyledir:

“Okula başlamada oryantasyon çalışmaları önemsenmeli ve bu çalışmalar amacı doğrultusunda genişletilmedir.” (Ö1)

“Okulda oryantasyon çalışmaları yetersiz, bu konuda okul üstüne düşeni yapmıyor. Bu konu (oryantasyon) okul tarafından önemsenmeli.” (Ö6)

“Okula yeni başladığımda okula alışmam için çalışmalar yapılsaydı okula alışabilirdim.” (Ö11)

Yöneticilerin görüşleri:

“Oryantasyon çalışmalarının önemsenmesi okul terkini azaltabilir.” (Y2)

“Etkili oryantasyon çalışmalarıyla öğrencilere okulun tanıtımı yapılarak okul terki azaltılabilir.” (Y3)

“Oryantasyon çalışmalarıyla tüm öğrencilere ulaşılmalı ve okulun imkânları tam anlamıyla tanıtılmalı.” (Y5)

“Oryantasyon çalışmaları önemsenmeli ve tüm öğrencilerin okulun hizmetlerinden haberdar edilmesi sağlanmalı.” (Y6)

Danışmanların görev alanı genişletilirse okul terki azalır, diyen yöneticilerin görüşleri şu şekildedir:

“Okul terkinin göstergelerinin iyi tanımlanması gerekiyor. Devamsızlıklar okul terkinin ilk göstergeleridir. Danışmanlar öğrenci devamsızlıklarını takip etmeli ve bulguları yönetime paylaşmalıdır. Devamsızlık yapan öğrenciye kısa sürede müdahale edilmeli, en azından neden okula gelmediği öğrenciye sorulmalıdır. Bu öğrencinin okula bağlılığını sağlar.” (Y1)

“Okulu bırakma riski olan öğrenciler kimseyle okul bırakmak istediklerini paylaşmıyor. Bize geldiklerinde çoktan bırakma kararını vermiş oluyorlar. Okulu bırakma riski olan öğrenciler ancak danışmanlar tarafından tespit edilebilir. Öğrenci danışmanları devamsızlıkları takip edip devamsızlık yapan ya da ders kaydı yaptırmayan öğrencilerle görüşmeler yaptığı bir sistem geliştirmek çözüm olabilir.” (Y3)

“Biz öğrencilerle her türlü iletişime açığız. Öğrenciler danışmanlarıyla iletişimde kalmalıdır. İhtiyacı olan öğrenci bize ulaştığı sürece gerekli yönlendirmeleri yapıyoruz. Danışmanlar öğrencileri yakından tanıyıp gerekli müdahaleleri yapar ve bize yönlendirirse biz de okulun verdiği imkânlar dahilinde yardımcı olabiliriz.” (Y5)

“Bizim yaptığımız hizmetlerden hiç yararlanmadan mezun olan ya da okulu terk eden öğrenciler var. Bize dilekçeyle müracaat etmeyen öğrencileri tespit edip müdahale etme imkânımız yok. Bu konu da büyük yük danışmanlara düşmektedir. Danışmanlar öğrencilerle iletişim halinde olup öğrencinin ihtiyacına göre yönlendirmeleri yapar ve bize ulaşmalarını sağlarlarsa gerekli desteği verebiliriz. Desteğe ihtiyacı olan öğrencileri belirleyip yönlendirmek ayrı bir çalışma gerektirir.” (Y6)

Okul öğrencisine değerli olduğunu hissettirirse okul terki azalır, diyen katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Üniversitenin öğrencilerine yeterince kıymet verdiğini düşünmüyorum. Yakın akrabalarımda bu okulda okudu, onlar da değersizlik hissi yaşadıklarını söylemişlerdi.” (Ö6)

“Okulun öğrencilere değer vermediğini düşünüyorum. Bizlere değer verildiğini hissetsem okulda yalnızlık hissine kapılmazdım.” (Ö11)

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, çalışma bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar, tartışma ve ileride yapılacak olan çalışmalara ilişkin öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, Akdeniz Üniversitesinde okulu terk eden öğrenci verileri incelenmiş ve Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okul terki yaşayan bireylerle ve yöneticilerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırma, “okul terki” olgusuna sebep olan durumlara ve okul terki durumunun azaltılmasına ilişkin çözümler sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma sonuçları, okul terki durumunun yükseköğretimde yaygınlığına işaret etmektedir. Elde edilen bulgulara bakılarak, okul terki durumunun altındaki faktörler, okul terkinin bireyler üzerindeki etkileri ve çözüm önerileri incelenmiştir.

Araştırma bulgularına göre Akdeniz üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) aktif öğrenci sayısı azalmıştır. Bu konuda YÖK’ün 17 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun uyarınca 4 dönem ve üstü pasif öğrenci olarak tabir edilen kayıt yenilememiş ve sınavlara girmemiş öğrencilerin kayıtlarının silinmesine karar verildiği yönünde açıklama yapmıştır ve bu kararın uygulanmaya devam edeceği belirtilmiştir. Bu açıklama uyarınca öğrenci sayısında önceki yıllara göre azalma olduğu söylenilebilir.

Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin son 5 yılda (2018-2023) okul terk oranı ortalaması %10,7 olarak hesaplanmıştır. YÖK’ün verilerine göre son 5 yılda (2018-2023) Türkiye’de üniversite öğrencilerinin okul terk oranı ortalaması %6 civarındadır. Görüldüğü üzere Akdeniz Üniversitesinin okul terk oranı ortalaması Türkiye ortalamasından daha yüksektir. Antalya’nın göç alan bir turizm şehri olmasından dolayı pahalı olması ve kiraların yüksek olması nedeniyle kalacak yer sorununun ortaya çıkması üniversitede okul terkinin etkilemiştir, diyebiliriz. Akdeniz Üniversitesinde Pandemi döneminde (2021-2022) okul terk oranı

ortalamasının %6,3 olduğu belirlenmiştir. Pandemi döneminde yüksek öğretimdeki öğrenci terklerindeki azalmanın Covid 19 salgını döneminde uzaktan eğitime geçilmesinin eğitime erişimi kolaylaştırmasının olumlu etkisi olduğu düşünülebilir.

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) erkek öğrencilerin okul terk oranı ortalamasının %12,6; kız öğrencilerin okulu terk oranı ortalamasının %7,7 olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere erkek öğrencilerin okul terk ortalamasının kız öğrencilerin okulu terk oranı ortalamasından yüksek olduğu belirlenmiştir. Dünder (2020) Trakya Üniversitesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin okulu bırakma eğiliminin kız öğrencilerden yüksek olduğunu tespit etmiştir. Şimşek ve Şahin (2012) tarafından, okulu bırakma eğilimi ve nedenlerini belirlemek amacıyla ortaokul öğrencileriyle yapılan çalışmada ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde genel olarak % 16,1 oranında okulu bırakma eğilimi saptanmış olup; erkek öğrencilerdeki okulu bırakma eğiliminin, kız öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Fakülteler bazında en fazla okul terki ortalamasının Mühendislik Fakültesi (%13,2) ve İlahiyat Fakültesinde (%5,9); en az okul terki ortalamasının Tıp Fakültesi (%0,5) ve Hukuk Fakültesinde (%1,8) gerçekleştiği görülmüştür. Üniversitede okul terkinde öğrencilerin okudukları bölümün etkili bir unsur olduğu görülmektedir. Öğrencilerin fayda-maliyet analizi yatıkları ve bitirdiklerinde iş bulma garantisi olan bölümleri terk etme oranlarının daha az olduğunu söyleyebiliriz.

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yıldaki okul terkinin fakülteler bazında cinsiyete göre durumuna bakıldığında genel olarak tüm akademik yıllarda ve fakültelerde okul terk durumunun erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha fazla yaşandığı tespit edilmiştir. Ancak Hukuk Fakültesinde 2018-2019 (erkek öğrenci %0,7, kız öğrenci %1,9) ve 2019-2020 (erkek %1,6.kız öğrenci %1,9) akademik yıllarında kız öğrencilerin okul terk oranının erkek öğrencilerden fazla olduğu belirlenmiştir. Dünder (2020) yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin güçsüzlük ve anlamsızlık boyutlarında ve toplam puanlarda yabancılaşma düzeyleri ile okul terki eğilimleri kadın öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Arslan (2021) yaptığı çalışmada cinsiyeti erkek olan, daha önce bir işte çalışan ve sık sık okuldan kaçan ortaöğretim öğrencilerinin okulu terk etme risklerinin diğer gruptaki öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kavak (2024) çalışmasında öğrencilerin okul terki riskleri erkek öğrencilerde kız öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Akdeniz Üniversitesinde son 5 yılda (2018-2023) okul terk sebeplerinin: azami öğrenim süresini dolduran, kendi isteği, azami sürede son sınıf olmayan, kayıt yenilememe, başarısızlık, diğer ve yönetim kurulu kararı olmak üzere sebep ile okuldan ayrıldıkları belirlenmiştir. En fazla okul terkinin azami öğrenim süresini doldurma sebebiyle yaşandığı belirlenmiştir. Bu durumun da YÖK'ün 17 Şubat 2020'de aldığı karar gereği 4 dönem ve üstü pasif öğrenci olarak tabir edilen kayıt yenilememiş ve sınavlara girmemiş öğrencilerin kayıtlarının silinmesine karar verilmesi nedeniyle yaşandığı düşünülmektedir.

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde de son 5 yılda (2018-2023) üniversite genelinde olduğu gibi aktif öğrenci sayısı azalmıştır. Bu durumun da YÖK'ün 17 Şubat 2020'de aldığı karar gereği 4 dönem ve üstü pasif öğrenci olarak tabir edilen kayıt yenilememiş ve sınavlara girmemiş öğrencilerin kayıtlarının silinmesine karar verilmesi nedeniyle yaşandığı düşünülmektedir.

Eğitim Fakültesinde okul terk oranı ortalamasının %5,5 olduğu ve bu oranın Akdeniz Üniversitesinin okul terk oranı ortalamasından (%10,7) düşük olduğu tespit edilmiştir. Eğitim Fakültesinde okul terk oranında son yıllarda düşüş yaşandığı tespit edilmiştir.

Eğitim Fakültesinde cinsiyete göre okul terk oranı ortalaması üniversite genelinde olduğu gibi erkek öğrencilerde kız öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Tunç (2011) tarafından ortaöğretim öğrencileri ile yapılan araştırmaya göre okul terkinin kız öğrencilere göre erkek öğrencilerde daha fazla olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Şimşek (2011) tarafından Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki 8 il merkezinde toplam 1106 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada kız öğrencilerde erkek öğrencilere oranla okulu bırakma eğiliminin daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu araştırmalardan farklı olarak AÇEV (2006) ilköğretim öğrencileri ile yaptığı araştırmada ise kızların erkeklere göre daha fazla okul terki yaptıkları sonucuna varmış.

Öğrenci İşleri Dairesinin verilerine göre Eğitim fakültesinde okul terk sebeplerinin: azami öğrenim süresini dolduran, kendi isteği, azami sürede son sınıf olmayan, kayıt yenilememe, başarısızlık, diğer ve yönetim kurulu kararı olmak üzere 7 sebep ile okuldan ayrıldıkları belirlenmiştir. En fazla diğer sebepler ve kayıt yenilememe nedeniyle okul terki yaşandığı belirlenmiştir. Bu durumun da yine YÖK'ün 17 Şubat 2020'de aldığı karar gereği 4 dönem ve üstü pasif öğrenci olarak tabir edilen kayıt yenilememiş ve sınavlara girmemiş öğrencilerin kayıtlarının silinmesine karar verilmesi nedeniyle yaşandığı düşünülmüştür,

Katılımcılar ekonomik nedenleri, okul kaynaklı nedenleri ve bireysel nedenleri okuldan ayrılma nedeni olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin ekonomik nedenlerle okulu bıraktıklarını belirten katılımcılar, bu duruma daha çok ailelerin maddi durumunun iyi olmamasını, kalacak yer sorunu olmasını ve Antalya'nın pahalı bir şehir olmasını sebep olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Bülbül (2012) yılında yaptığı çalışmada öğrencilerin ve öğretim üyelerinin, akademik uyum sorunlarını ve maddi sıkıntıları okul terki nedenleri olarak gördüklerini tespit etmiştir. Türk-İş (2006) tarafından Türkiye genelinde 6-14 yaş grubundaki çalışan çocuklarla yapılan araştırmaya göre katılımcıların %15'i okul masraflarını çok yüksek bulduğu için okulu bırakmıştır. Çocuklardan %14'ünün ailesinin ekonomik faaliyetlerine yardımcı olmak için okulu bıraktıklarını tespit etmiştir. Tunç (2011) tarafından ortaöğretim öğrencileri ile yapılan araştırmaya göre öğrencilerin %12'sinin çalışıp bir an önce para kazanması gerektiği için okulu terk ettiklerini tespit etmiştir. Yine ailelerinin gelir düzeylerine göre okulu terk edenlerin %47'sinin orta gelir, %45'inin düşük gelir ve %8'inin de yüksek gelir düzeyinde olduklarını belirlemiştir. Öğrencilerin okuldan kaynaklı nedenlerle okulu bıraktıklarını belirten katılımcılar, bu duruma daha çok bölümde mezuniyet sonrası atanma sorunu olmasını, bekledikleri ilgiyi bulamayı, okurken bir işte çalışma olanağının yetersizliğini ve uygulanan öğretim yöntemlerinin yetersizliğini sebep olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Dündar (2020) çalışmasında öğrencilerin kalite ve sosyal ortam imaj algılarının artması okul terki eğilimlerinin azalmasını sağladığı ve öğrencilerin yabancılaşma düzeyleri arttıkça okul terki eğilimlerinin de arttığı belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin yabancılaşma düzeyleri kalite, program, genel görünüm ve altyapı imaj algıları ile okul terki eğilimleri arasında aracı etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Öğrencilerin birey kaynaklı nedenlerle okulu bıraktıklarını belirten katılımcılar, memur olarak işe başlamayı, yanlış bölüm tercihi yapmayı, okula ve ortama uyum sağlayamamayı ve evliliği gerekçe olarak belirttikleri tespit edilmiştir. Uslu (2017) yaptığı çalışmada okulu terk kararında etkili olan etmenleri yüksek öğretimde okulu terk eden bireylerin bakış açısından incelemiştir. Katılımcıların terk kararı vermesinde yanlış bölüm tercihi, maddi imkânsızlıklar, akademik başarısızlık, memur olarak atanma, başka bir işte çalışıyor olma, kendi işini kurma, evlilik mezuniyet sonrası iş olanakları etkili olduğunu tespit etmiştir. Bülbül (2012) yaptığı çalışmada bazı öğrencilerin farklı iş olanakları nedeniyle okulu bırakma kararı verdiklerini belirlemiştir. Allen, Robbins,

Casillas ve Oh (2008) tarafından yapılan çalışmada okul terki riskinde kişisel nedenlerin örgütsel nedenlerden daha çok etkili olduğu ifade edilmiştir.

Katılımcıların çoğunluğu okul terkinin kendilerini olumlu etkilediğini söylemiş ve bu durumu iş hayatına erken atıldıklarını ve sevdikleri işi yapma imkânı bulduklarını belirterek açıklamışlardır. Okul terkinin kendilerini olumsuz etkilediğini belirten katılımcıların ise “zaman kaybım oldu, ekonomik özgürlüğü sağlayamadım ve hayalindeki mesleği yapamadım” dedikleri tespit edilmiştir. Öztürk (2021) yaptığı çalışmada okul terkinin bireylerde pişmanlık, üzüntü, kızgınlık, çökkünlük hissedilmesine yol açtığını tespit etmiş. White ve Kelly (2010) okulu terk etmenin psikolojik, sosyal, ekonomik ve mali sonuçları olduğunu, okulu terk etmiş olan öğrencilerin okuldan mezun olan öğrencilere göre daha yüksek oranda işsizliğe, ve düşük gelirli bir mesleğe sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin bir kısmı okul terkinin önlemek için okuldan destek aldıklarını belirtirken çoğunluğunun destek almadıklarını belirttikleri tespit edilmiştir. Yönetici katılımcılar ise okul terkinin önlemek için öğrencilerin hiçbir çaba göstermediklerini söyledikleri belirlenmiştir. Kulga (2022) yaptığı çalışmada öğrencilerin eğitimlerinin kesintiye uğradığı süreçte öğrencilerin bazıları çeşitli destekler almış bazıları da herhangi bir destek görmediği ve destek gören öğrencilerin de okul rehberlik servisinden destek almadıkları ortaya çıkmıştır. Binici G. (2023) çalışmasında okul terki risk düzeyinin sosyal duygusal öğrenme, akademik öz yeterlik aileden algılanan sosyal destek ve arkadaştan algılanan sosyal destek tarafından anlamlı bir biçimde yordadığını ve okul terki risk düzeyi cinsiyet, devamsızlık sayısı okul psikolojik danışma ve rehberlik servisinden yardım isteme durumuna göre farklılaştığını tespit etmiştir.

Okul terkinin önleme konusunda öğrencilerin okuldan beklentilerinin: okul rehberlik servisinin desteği, burs alabilme imkânı, uzaktan eğitim fırsatı, okul içerisinde iş olanakları olması, kalacak yer sorununun çözülmesi, mezuniyet sonrası atanma garantisi olması, etkili oryantasyon çalışmaları, okul için değerli olduğunun hissettirilmesi; yöneticilerin ise okul rehberlik servisinin desteği, burs alabilme imkânı, kalacak yer sorununun çözülmesi, etkili oryantasyon çalışmaları ve danışmanların çalışma alanın genişletilmesi olduğu tespit edilmiştir. Bülbül (2012) yılında okul terki yaşayıp öğrenci affı ile öğrenimlerine geri dönen öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüşlerinden yararlandığı çalışmada etkili bir danışmanlık desteğinin öğrencileri okul terkine yaklaştıran sorunların birçoğuna çözüm olabileceğini tespit etmiştir. Öztürk (2021) yaptığı çalışmada katılımcıların; okul kurallarının

düzenlenmesi, devamsızlık süresinin esnetilmesi, okuldaki rehberlik hizmetlerinin artırılması gibi yollarla okul terkinin azaltılmasının mümkün olacağını ifade ettiklerini tespit etmiştir.

5.2. Öneriler

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin okulu terk durumlarının azaltılması amacıyla Akdeniz Üniversitesi Öğrenci İşlerinden alınan son 5 (2018-2019) akademik yılda okulu terk eden öğrenci verilerini ve yine aynı yıllarda okulu terk eden eğitim fakültesi öğrencilerinin verilerini ve görüşlerini incelemiştir. Çalışmanın akademik alana katkı sağlaması, diğer araştırmacıları bu konuda teşvik etmesi ve gelecekte yapılacak çalışmalar için yardımcı bir kaynak oluşturması hedeflenmektedir. Okul terki eğitim öğretimin her kademesinde yaşanan olumsuz bir durumdur. Bu nedenle çalışma eğitim kurumlarının farklı kademelerinde gerçekleştirilebilir.

Araştırma betimsel tarama modelinde olup bir karma araştırma deseni olan açıklayıcı sıralı (sıralı nicel → nitel) karma yöntemler araştırması deseni kullanılmıştır. Bu bakımdan nicel ve nitel araştırmaların sahip olduğu tüm kısıtları taşımaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda farklı yöntem ve teknikler kullanılabilir. Okula devamı ya da okul terkinin etkileyen olumlu ve olumsuz faktörlerin belirlenmesinde odak grup çalışması daha geniş kapsamlı bilgi elde edilmesini sağlayabilir.

Araştırmanın nitel bölümünde eğitim fakültesini terk eden 14 öğrenci ve 6 yönetici ile çalışma yürütülmüştür. Benzeri araştırmaların, okulu terk edenler, af kapsamında okula geri dönenler, başka bir üniversiteye ya da bölüme geçiş yapanlar ve okula devam eden bireyler olmak üzere daha farklı örneklem gruplarıyla gerçekleştirilmesi, bireylerin okul terki kararı almasında etkili olan etmenlerle ilgili daha kapsamlı bilgi sunabilir.

Okul terkinin yalnızca kesitsel olarak açıklanmaya çalışılması konuya ilişkin birçok faktörün derinden incelenmesini engellemektedir. Bu sebeple, yükseköğretimde okulu terki riski taşıyan bireylere yönelik proje geliştirilebilir. Araştırma daha uzun zamana yayılarak okul terkinin sürece dayalı yapısını belirlenmesi için proje dahilinde bireyler sonraki dönemlerde izlenebilir.

Öğrencilerin üniversitenin hizmetlerinden daha etkin ve verimli şekilde yararlanabilmeleri için öğrencilere yeterince oryantasyon hizmeti verilmesine ağırlık verilmelidir.

Danışmanların öğrenci devamsızlık takibini yaparak devamsız öğrencilerin devamının sağlanmasında rol almaları sağlanmalıdır.

YÖK ile Milli Eğitim Bakanlığının işbirliği içinde çalışması eğitim fakültesinde okul terkiini önleyebilir.

KYK ile Gençlik ve Spor Bakanlığı işbirliği içinde çalışarak üniversitede kalacak yer sorunu çözülebilir.

Okul terki, devletler, kurumlar, bireyler ve aileler için bir tehdit unsurudur ve ileri dönemde yapılacak araştırmalar bu tehdide karşı önlem alma konusunda destek sağlayacaktır. Yapılacak her çalışma, bu kavramın nedenlerini, sonuçlarını ve çözümlerini anlamak için önemlidir.

KAYNAKÇA

- AÇEV (2006). Türkiye’de İlköğretim Okullarında Okulu Terk ve İzlenmesi ile Önlenmesine Yönelik Politikalar.
- Akyüz, E. (2006). Eğitimin Hukuki Temelleri. Eğitim Bilimine Giriş. Şule Erçetin-Necmettin Tozlu (Editör) Eğitim Bilimine Giriş, Ankara: Pegem Yayınları, s. 65–111.
- Balcı, A. (2013). Sosyal Bilimlerde Yöntem Teknik ve İlkeler, Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Barkan, S. (2013). Social problems: Continuity and change, Publisher: Flat World Knowledge, ISBN-10: 1453347208.
- Bennett, R. (2003). Determinants of undergraduate student drop out rates in a university business studies department. Journal of Further and Higher Education, 27(2), 123-141.
- Binici, A. (2023). Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Okul Terki Nedenleri ve Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi.
- Boz, A. (2020). Öğretim Elemanlarının İstenmeyen Davranışları ile Öğrenci Yabancılaşması Arasındaki İlişki. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (PAU Journal of Education), 49, 20-45.
- Bülbül, T. (2012). Yükseköğretimde okul terki: Nedenler ve çözümler. Eğitim ve Bilim, 166, 219-235.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2018). Designing and conducting mixed methods research (3rd ed.). Sage.
- Creswell, J. W., ve Plano Clark, V. L. (2011). Designing and conducting mixed methods research (2. Baskı). London: Sage Publications Ltd.
- Çaylı, C. Göçer, A. (2006). “Ortaokul Türkçe Derslerinde İşlenen Müstakil Dinleme Metinlerine Yönelik Öğretmen Uygulamalarının Değerlendirilmesi”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt 17, Sayı 3, Sayfa 517-535.
- Çiftçi, C. Çağlar, A. (2014) Ailelerin Sosyo-Ekonomik Özelliklerinin Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisi: Fakirlik Kader Midir?, International Journal of Human Sciences, Cilt 11, Sayı 2, s. 155-175.
- Debbie Blue and Jennifer E. Cook. (2004). "High School Dropouts: Can We Reverse The Stagnation In School Graduation", Study Of High School Restructuring, 1-11.
- Dirik, H. (2020), Ortaöğretim Kurumlarında Okul Terkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

- Dündar, Ö. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Örgütsel İmaj Algılarıyla Okula Yabancılaşma Düzeyleri ve Okul Terki Eğilimleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi.
- Elma, C. ve Aytaç, T. (2020). Uluslararası Sözleşmelerde Eğitim ve Eğitim Hakkı. (Ed. T. Aytaç). Eğitim Hukuku. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Entwisle, D. R.; Alexander, K. L. ve Olson, L. S. (2004). Temporary as Compared to Permanent High School Dropout. *Social Forces*. 82, (3), 1181-1205.
- Erdoğan, M.(2004) Anayasa Hukukuna Giriş, Ankara: Liberte Yayınları, s. 56.
- Ergün, H. (2019). Eğitimde Fırsat Ve İmkân Eşitliğine Farklı Bir Bakış. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(3), 1-17.
- Garrison, D. R. (1985). "Predicting Dropout In Adult Basic Education: Using Interaction Effects Among School And Nonschool Variables." *Adult Education Quarterly*, 36(1), 25- 38.
- Gözler, K.(2019), Hukuka Giriş, Hukuka Giriş, Bursa: Ekin Yayınları, s. 153-154.
- Gözübüyük, A. Ş.(2007), Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, 26. Basım, Ankara: Turhan Kitabevi, s.161.
- Güngör, G. (2019), Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Okul Terkinin Nedenleri ve Çözüm Önerileri: Bütüncül Bir Program Önerisi, Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi.
- Hoşgörür, V. ve Taştan, N. (2012). Eğitimin işlevleri. Özcan Demirel ve Zeki Kaya (Ed.) *Eğitim Bilimine Giriş içinde*. (283-305). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Karacabey, (2016), Ortaöğretimde Okul Terkinin Bireysel ve Kurumsal Nedenleri: Şanlıurfa Örneği, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi.
- Karaman-Kepenekci, Y. (2007) Eğitimin Hukuki Temelleri. *Eğitim Bilimine Giriş*. (Ed. M. D. Karşı). Ankara: Pegem A Yayıncılık, 51-76.
- Kronick, R. F. (1994). The imperative of dealing with dropouts: theory, practice and reform. *Education*, 114 (4), 530-538.
- Kirk, J. ve Miller, M. L. (1986). Reliability and validity in qualitative research. Beverly Hills: Sage Publications.
- Landis, J. R. & Koch, G.G. (1977). The Measurement Of Observer Agreement For Categorical Data, *Biometrics*, 33, 159-174.
- Maya, . (2013). Türk Eğitim Sistemindeki Cinsiyet Eşitsizliklerinin AB Ülkeleri ile Karşılaştırılması. *Eğitim ve Bilim*, 38(168), 69-84.

- Mills, G. E. ve Gay, L. R. (2016). Educational research: competencies foranaly sisandapplications. (11. Baskı) USA: Pearson Education.
- Neild, R.C. (2009). Falling off track during the transition to high school: What we know and what can be done. *The Future of Children*, 19, 53-76.
- Özer, A.;Gençtanırım, D. ve Ergene, T. (2011). Türk lise öğrencilerinde okul terkinin yordanması: Aracı ve etkileşim değişkenleri ile bir model testi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 36 (161), 302-317.
- Özgü, M. (2015), Ortaokul Öğrencilerinin Okul Reddi ve Okul Terki Risklerinin- Zorbalık- Mağduriyet Kategorilerine Göre İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Öztürk, Y. (2020). Meslek Liselerinde Okul Terkinin Nedenleri, Sonuçları ve Önlemeye Yönelik Çözüm Önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Pascarella, E. T. ve Terenzini, P. (1979). Interaction effects in Spady'sand Tinto's conceptual models of collegedropout. *Sociology of Education*, 52, 197-210.
- Polat, H., ve Boydak, M. (2020). Türk Eğitim Sisteminde Fırsat ve İmkân Eşitliğine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *International Journal of Social Science Research*, 9(2), 198-213.
- Soydan, T. ; Karaman, Y. (vd.) (2008) “Eğitim Hakkı”, Eğitim Bilimleri Bakış Açısıyla Türkiye Cumhuriyetinde Eğitimin Çağdaş Değerlerle İrdelenmesi Çalıştayı, 1-3 Mart 2008, Ankara.
- Suh, S. ve Suh, J. (2007). Risk factorsand levels of risk for at-risk high school dropouts. *Journal of Counselingand Development*, 85, 196-203.
- Şimşek, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin okulu bırakma eğilimleri ve nedenleri1. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6, 242-271.
- Şimşek, H. ve Şahin, S. (2012). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Okulu Bırakma eğilimi ve Nedenleri (Şanlıurfa İli Örneği). *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.12(2); 41- 72.
- Taylı, Aslı (2008(a)). “Eğitim Sisteminde Önemli Bir Sorun: Okulu Bırakma.” *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30), 89-101.
- Torun, Y. (2007), İnsan Hakları, Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, 0 (16), 415-424.
- UN, (2019). Whatare Human Rights? Retrieved.
- Uras, M. (2008), Eğitimilime Giriş, Ankara: Ütopya Yayınları.
- Uslu Gülşen, F. (2017), Yükseköğretimde Okul Terkinin Değerlendirilmesi, Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.

- Uyumaz, G. (2021), Yükseköğretimde Okul Terki Ölçeğinin Türk Kültürüne Uyarlanması ve Kültürlerarası Ölçme Değişmezliğinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi.
- Ünver, G. (2022), Okula Devamsızlık ve Okul Terkinin Nedenleri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi
- Varner, S. E. (1967). School Dropouts. Washington, D.C.:National Education Association.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yıldız, R. (2006). Eğitimin işlevleri, Erçetin, Ş. ve Tozlu, N. (Ed.) Eğitim Bilimine Giriş (275-278). Ankara: Hegem Yayınları.
- Yılmaz, T. (2020), Üniversite Terki Bir Durum Çalışması, Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi.
- Yılmaz, K. (2020). Türkiye’de Öğrenci Devamsızlığı ile İlgili Nitel Bir Araştırma, Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (3): 1440-1460
- Yorğun, A. (2014), Lise Öğrencilerinde Okul Terk Riskinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.

EKLER

Ek 1 Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 14.12.2023-803437

T.C
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 14.12.2023
TOPLANTI SAYISI : 23
KARAR SAYISI : 549

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Kemal KAYIKÇI'nın danışmanlığını, Serpil ŞAHAN'ın araştırmacılığını üstlendiği, "Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Okulu Terk Durumları ve Terklerin Azaltılmasına İlişkin Bir Çalışma" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

Üye
Prof.
Ceren HEPYÜCEL

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır...

Ek 2 Akdeniz Üniversitesi Rektörlük İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.03.2024-873537

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : E 50913635 100 873537
Konu : Serpil ŞAHAN Araştırma İzni

11.03.2024

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Prof.Dr.Kemal KAYIKÇI danışmanlığındaki 202254013012 numaralı öğrencisi Serpil ŞAHAN'ın "Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Okulu Terk Durumları ve Terklerin Azaltılmasına İlişkin Bir Çalışma" isimli tez çalışması için ihtiyaç duyduğu veriler Ek'te gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ayşe Gülbin ARICI
Rektör Yardımcısı

Ek: Yazı ve Ekleri (44 syf.)

EK 3: Katılımcı Görüşme Formu (Öğrenci)

Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Okulu Terk Durumlarının Azaltılmasına İlişkin Bir Çalışma Araştırması İçin Öğrenci Görüşme Formları

Giriş

Merhaba, Antalya Kepez ilçesi 100. Yıl Ortaokulunda görev yapmakta olan **Türkçe Öğretmeni Serpil ŞAHAN**'ım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Eğitim Yönetimi Denetimi ve Teftişi alanında yüksek lisans yapmaktayım. Bu araştırma “Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin okulu terk durumlarının azaltılmasına ilişkin okulu terk eden eğitim fakültesi öğrencilerinin görüşlerini belirleme” amacını taşımaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28 ve 29. maddeleri ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesinde eğitim hakkı ve eşitliğinden, devletlerin eğitim alanında üzerine düşen sorumluluklardan ve eğitim sistemlerinin nasıl şekillenmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Tüm bunlara rağmen gençlerin eğitim hayatlarına devam etmelerinin önünde çeşitli engeller olduğu anlaşılmaktadır. Bu engeller zaman zaman gençlerin eğitim sürecinden uzaklaşmasına bazen de tamamen okul yaşamından kopmalarına neden olmaktadır. Türkiye’de eğitime erişimdeki istatistikî verilerin farklılaşması bu konunun yeniden incelenmesi ve güncellenmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Bu görüşmeden elde edilen bilgiler bilimsel bir çalışmaya veri oluşturacağından mülakat sorularının cevaplandırılmasına göstereceğiniz ilgi ve samimiyet bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik düzeyini yükseltecektir.

Görüşmeye geçmeden önce şunu belirtmek isterim: Bu görüşmeden elde edilecek söyleyişler kesinlikle gizlidir ve araştırmanın amacı dışında hiçbir amaçla başka bir çalışmada kullanılmayacaktır. Görüşme sorularını içtenlikle cevaplamanız için bu çalışmada isimleriniz yer almayacak bunu yerine kod ismi veya rumuz kullanılarak tarafımda şifrelenecektir.

Görüşmeden elde edilecek verilerin daha iyi analiz edilebilmesi ve zaman kazanmak için izin verirseniz ses kayıt cihazı kullanabiliriz. Görüşme sonunda istemediğiniz bölümleri çıkartabilirim veya bu görüşmenin bir kopyasını size verebilirim.

Görüşmemiz ortalama 25 dakika süreceğini tahmin etmekle birlikte bu sürenin içeriğin zenginliğine bağlı olarak artabileceğini tahmin ediyorum.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Cinsiyeti	Yaşı	Ayrıldığı Bölüm Türü	Yaşadığı Şehir	Ayrıldığı Sınıf	Ayrıldığı Yıl	Öğrenim Durumu

Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Okulu Terk Durumlarının Azaltılmasına İlişkin Bir Çalışma Araştırmasına İlişkin Bireysel Görüşme Soruları

1. Okulu neden terk ettiniz?
2. Okula devam konusunda sizin bir çabanız oldu mu?
 - A) Okula devam konusunda nasıl bir çabanız oldu?
 - B) Çabanız olduysa neden etkisiz oldu?
 - C) Okula devam konusunda neden bir çabanız olmadı?
3. Okula devam konusunda okulun bir çabası oldu mu?
 - A) Okula devam konusunda okulun nasıl bir çabası oldu?
 - B) Okula devam konusunda okulun çabası neden etkisiz oldu?
4. Eğitim Fakültesi öğrencileri okulu neden terk etmektedir?
5. Öğrencilerin okula devamı için okul neler yapabilir?

EK 4: Katılımcı Görüşme Formu (Yönetici)

Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Okulu Terk Durumlarının Azaltılmasına İlişkin Bir Çalışma Araştırması İçin Öğrenci Görüşme Formları

Giriş

Merhaba, Antalya Kepez ilçesi 100. Yıl Ortaokulunda görev yapmakta olan **Türkçe Öğretmeni Serpil ŞAHAN**'ım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde Eğitim Yönetimi Denetimi ve Teftişi alanında yüksek lisans yapmaktayım. Bu araştırma “Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin okulu terk durumlarının azaltılmasına ilişkin okulu terk eden eğitim fakültesi öğrencilerinin görüşlerini belirleme” amacını taşımaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28 ve 29. maddeleri ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2. Maddesinde eğitim hakkı ve eşitliğinden, devletlerin eğitim alanında üzerine düşen sorumluluklardan ve eğitim sistemlerinin nasıl şekillenmesi gerektiğinden bahsedilmiştir. Tüm bunlara rağmen gençlerin eğitim hayatlarına devam etmelerinin önünde çeşitli engeller olduğu anlaşılmaktadır. Bu engeller zaman zaman gençlerin eğitim sürecinden uzaklaşmasına bazen de tamamen okul yaşamından kopmalarına neden olmaktadır. Türkiye’de eğitime erişimdeki istatistikî verilerin farklılaşması bu konunun yeniden incelenmesi ve güncellenmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Bu görüşmeden elde edilen bilgiler bilimsel bir çalışmaya veri oluşturacağından mülakat sorularının cevaplandırılmasına göstereceğiniz ilgi ve samimiyet bu araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik düzeyini yükseltecektir.

Görüşmeye geçmeden önce şunu belirtmek isterim: Bu görüşmeden elde edilecek söyleyişler kesinlikle gizlidir ve araştırmanın amacı dışında hiçbir amaçla başka bir çalışmada kullanılmayacaktır. Görüşme sorularını içtenlikle cevaplamanız için bu çalışmada isimleriniz yer almayacak bunu yerine kod ismi veya rumuz kullanılarak tarafımda şifrelenecektir.

Görüşmeden elde edilecek verilerin daha iyi analiz edilebilmesi ve zaman kazanmak için izin verirseniz ses kayıt cihazı kullanabiliriz. Görüşme sonunda istemediğiniz bölümleri çıkartabilirim veya bu görüşmenin bir kopyasını size verebilirim.

Görüşmemiz ortalama 25 dakika süreceğini tahmin etmekle birlikte bu sürenin içeriğin zenginliğine bağlı olarak artabileceğini tahmin ediyorum.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Cinsiyeti	Görevi	Öğrenim Durumu

Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Okulu Terk Durumlarının Azaltılmasına İlişkin Bir Çalışma Araştırmasına İlişkin Bireysel Görüşme Soruları

1. Eğitim Fakültesi öğrencileri okulu neden terk etmektedir?
2. Okula devam konusunda okulun ve öğrencilerin ne tür çalışmaları vardır
3. Öğrencilerin okula devamı için okul neler yapabilir?

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: SERPİL ŞAHAN

Doğum Yeri ve Tarihi:

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Süleyman Demirel Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Yönetimi Denetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Tezsiz Yüksek Lisans

Bildiği Yabancı Diller :

Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi

Stajlar :

Projeler :

Çalıştığı Kurumlar : MEB

İletişim

E-Posta Adresi :

Tarih : 17/01/2025

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐Tezim/Raporum sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

17/01/2025

SERPİL ŞAHAN

İNTİHAL RAPORU

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN OKULU TERK DURUMLARININ AZALTILMASINA İLİŞKİN BİR ÇALIŞMA

ORJİNALLİK RAPORU

%**20**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**19**

İNTERNET KAYNAKLARI

%**7**

YAYINLAR

%**10**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

dergipark.org.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

2

www.alomaliye.com

İnternet Kaynağı

%**1**

3

muglaarge.meb.gov.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

4

openaccess.ogu.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%**1**

5

dspace.kocaeli.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%**1**

6

acikbilim.yok.gov.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

7

ozelegitimciler.com

İnternet Kaynağı

%**1**

8

dspace.trakya.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%**1**

9

okuncak.net

İnternet Kaynağı

%**1**